

**T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI
SOSYOLOJİ BİLİM DALI**

KAVŞUT'TA AİLE YAPISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Nazlı YILMAZ

**Danışman
Yrd. Doç. Dr. Huriğül EKEN**

Konya-2010

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.....	ii
TEZ KABUL FORMU.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY	vii
TABLolar LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1
I. BÖLÜM:ÖRFLER ÇERÇEVESİNDE KADIN VE EVLİLİK.....	3
1.1. Sosyo-Kültürel Yapı, Aile ve Evlilik	3
1.2. Sosyo-Kültürel Yapının Elemanları	9
1.2.1. Örf	12
1.2.2. Adet	14
1.2.3. Gelenek.....	17
1.2.4. Görenek	18
1.3. Sosyo-Kültürel Yapının Evlilik ve Kadın-Erkek Rollerini	20
1.4. Kadının Evliliğinin Örflere Göre Tanımlanması	26
1.5. Sosyo-Kültürel Yapıya Göre Evliliğin Biçimlenmesi.....	30
1.5.1. İçerden Evlilik	32
1.5.2. Dışardan Evlilik.....	34
1.6. Kadın ve Evlilik	35
1.6.1. Toplumun Kadının Evliliği Hakkındaki Değerleri.....	38
1.6.2. Ailenin Kadının Evliliği Hakkındaki Değerleri	39
II. BÖLÜM: METODOLOJİ.....	41
2.1. Yaklaşım.....	41
2.2. Araştırma Yerinin Tanıtılması	42
2.3. Kavramsal Çerçeve	43
2.4. Kuramsal Model ve Hipotezler	46
2.5. Alan Araştırması	47
2.5.1. Uygulama	48
2.5.2. Anket Formunun Tanıtılması	49
III. BÖLÜM: ALAN ARAŞTIRMASI VERİLERİ	51
3.1. Kadınların Genel Özelliklerinin Frekans Tablosu İle Gösterilmesi.....	51
3.1.1. Sosyo- Demografik Özellikler	51
3.1.2. Aile Yapısına İlişkin Durumlar	53
3.1.3. Aile İçi İlişkilerin Özellikleri	64
3.1.4. Örflere Göre Kadın ve Erkek Rolünün Aile Hayatındaki	
Değerlendirilmesi	72
3.1.5. Örflere Göre Kadın ve Erkek Rolünün Tutum Değerlendirilmesi... ..	79
3.2. Hipotezlerin Sınanması	95
SONUÇ.....	124
KAYNAKÇA	127
EK 1. ANKET FORMU.....	133

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm. 18/ 06/ 2010

Öğrencinin Adı Soyadı
Nazlı YILMAZ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Nazlı YILMAZ tarafından hazırlanan Kavşut'ta Aile Yapısı başlıklı bu çalışma 18/06/2010 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı Doç. Dr. Mustafa AYDIN	Başkan	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı Doç. Dr. Ali Şafak BALI	Üye	İmza
Ünvanı, Adı Soyadı Yrd. Doç. Dr. Huriğül EKEN	Üye	İmza

ÖNSÖZ

Bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Sosyo-kültürel yapıyla ilişkili olarak, örfler bağlamında kadın evliliğinin kırsal kesimde etkilerinin tespiti, görünümleri, rollerin yansımaları hazırlanan bu yüksek lisans tezinde anlaşılır kılınmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmanın konusunun şekillenmesinde fikirleriyle bana yol gösteren, araştırmanın her aşamasında yapıcı yaklaşımıyla, her daim güler yüzüyle, yardım ve desteğiyle olumlu katkılar sağlayan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Hurigül Eken'e teşekkürü bir borç bilirim.

Özellikle tez savunmamda yapıcı eleştiri ve katkılarıyla bana yardımcı olan saygı değer hocalarım Doç. Dr. Mustafa Aydın ve Doç. Dr. Ali Şafak Balı'ya da teşekkür ederim.

Araştırma alanında karşılaştığım her türlü zorluğu aşmamda gösterdiği dostane yardımı için Kavşut Beldesi Belediye Başkanı Ahmet Sobacıoğlu'na teşekkür ederim.

Emekleri, yardımları bulunan diğer hocalarıma, maddi ve manevi desteklerini her zaman yanımda hissettiğim yürekleri Anadolu hümanizmi ile dolu anneme, babama ve eşime teşekkür ederim. Ayrıca tezi bitirmem konusunda beni motive eden ve kaynak yardımında bulunan canımdan çok sevdiğim kız kardeşim Aslı Alagözoğlu'na da teşekkür ederim.

Zaman ayıramadığım sevginin en has haliyle beni karşılıksız seven kızım Zeynep Yılmaz'a da teşekkür ederim.

Nazlı YILMAZ

2010

		T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü			
Öğrencinin	Adı Soyadı	Nazlı YILMAZ	Numarası: 034205001003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji / Sosyoloji			
	Danışmanı	Yrd.Doç. Dr. Huriğül EKEN			
Tezin Adı		KAVŞUT'TA AİLE YAPISI			

ÖZET

KAVŞUT'TA AİLE YAPISI

Aile, evlilik kurumu, kadın- erkek rolleri tüm toplumların yaşamını etkileyen gelenek, görenek, örf ve adetler çerçevesinde kurulan ilişkilerin çıkış noktası olmasıyla evrensel bir nitelik taşır. Evlilik kurumunun ve geleneksel normların işlevleri göz önüne alındığında toplumun nüvesi olan ailenin ve aileyi kuran kadın- erkek rollerinin önemli statüsünü görmekteyiz.

Toplumun sosyo- kültürel yapısına göre şekillenen evlilik kurumunun ve ailenin sahip olduğu değerleri bireylerin yetişmesinde geçirilen sosyalizasyon süreci kadın rolünün etkisiyle ortaya çıkmaktadır. Varoluşsal bir durum olarak cinsiyet ve kimlik rolleri olgusu toplumdaki ve toplumun en küçük birimi olan ailedeki davranış örüntülerini ve cinsiyet kimlik özelliklerini rollerin paylaşımı noktasında derinden etkilemektedir.

Cinsiyet kimlik özelliklerinin belirleyici olduğu en önemli yer aile kurumudur. Aile de çocukların yetişmesi ve rollerin, statülerin, geleneksel normların kodlanması evin içinde kadına , evin dışında ise erkeğe aittir. Sosyo-kültürel yapıda kodlanan özelliklerin kırsal kesimde yaşayanlarda aynen kaldığı veya değişimin yavaş olduğu gözlenmiştir.

Geleneksel örüntülerin yer aldığı sosyo-kültürel yapının kırsal kesimde yansımaları evlilik kurumunun aile ile varoluşuyla devam etmiştir. Bu doğrultuda araştırmamız sosyo-kültürel bağlamda gerçekleşen evlilik kurumundaki kadın cinsiyet rolünün önemini ve geleneksel ritüel olan örflerin evlilik kurumuna ve rollere yansımalarına yer vermiştir.

Nitekim aileyi ayakta tutan, tüm sorumlulukları omuzunda taşıyan kadın “annelik”

rolünde yetiştirdiği çocuklarına kırsal kesimin sunduğu geleneksel motifleri sosyalizasyon sürecinde aktarmaktadır ve örflerin devamını sağlayıcı mekanizmayı ayakta tutmaktadır.

Araştırmamız kırsal kesimde geniş aile tipinin varlığını hala devam ettirdiğini ve kadın-erkek cinsiyet rolünün kalıcı özellik taşıdığını belirginleşen işbölümü çizgisi ile ortaya koymuştur. Geniş aile yapısındaki ebeylerin gözetici ve kollayıcı özellikleri yetiştirilen çocuklar üzerinde kendini hissettirmektedir. Ayrıca sosyal ilişkilerin düzenlenmesine erkek rolü belirleyici olup kız ve erkek çocuklarının yetiştirilmesinde cinsiyet faktörü etkisini göstermiştir.

Toplumsal normların devamlılığı gelenek, görenek, örf ve adetlerin aile kurumundaki bireyler tarafından benimsenip uygulanmasıdır. Örflerin aile hayatında geçerliliğini ve mobilitesini ise ailede kadının “iyi bir eş, anne, birey” olması desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, sosyal roller, kadın, kadınlar sosyal rolü, kültürel kimlik, sosyal değerler, sosyal normlar, sosyal kontrol, sosyal öğrenme, cinsiyet kültürü, entegrasyon, toplumsal cinsiyet, akrabalık, soy bağı, evlilik.

 <p>T.C. SELÇUK ÜNİVERSİTESİ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü</p> 			
Öğrencinin	Adı Soyadı	Nazlı YILMAZ	Numarası: 034205001003
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Sosyoloji / Sosyoloji	
	Danışmanı	Yrd.Doç. Dr. Huriğül EKEN	
Tezin Adı		FAMİLY STRUCTURE OF KAVŞUT	

SUMMARY

FAMİLY STRUCTURE OF KAVŞUT

That family, marriage agency, male-female roles is the start point of relations established around traditions, customs which affect the lives of all the communities has a universal feature. When the functionalities of the institution of marriage and traditional norms are looked carefully, we see that the family and male-female roles founding the family, the core of the society, have an important status.

The institution of marriage, shaped according to the socio-cultural structure of the society and the values which the family have, and the process of socialization which is used to grow individuals emerge by means of the influence of the female role. The phenomenon of gender and roles of identity as a situation of existentialism, affect the behaviour patterns in the society and the family, the smallest unit of the society, and the characteristics of identity of in the point of sharing the roles deeply.

The most important place in which the features of gender identity are determined is the institution of family. The growth of the children, the coding of traditional norms, status and roles belong to women in a house and to men outside the house in a family. It has been observed that the features encoded in the structure or socio-cultural keep the same or the change is slow among people living in rural areas.

The reflections of the socio-cultural structure in rural areas where traditional patterns are, continued by means of families, institution of marriage. In this direction, our research mentions the importance of women's gender roles in the institution of marriage which occurs

in socio-cultural context and the reflections of customs; that's traditional ritual, to the institution of marriage and to the roles.

Indeed; the woman keeping the family powerfully, carrying all the responsibilities on the shoulders of hers transfers traditional motifs offered by the rural areas to the children in the process of socialization and she keeps tight the mechanism which helps the customs to continue.

Our research puts forward that in rural areas the presence of a large family type stil goes on and male-female gender roles have permanent features in definite lines of division of labour.

In large family types, the parents supervise and keep their children under observation; so this is felt upon the children growing up. The male roles are also determiner in the arrangement of the social relations. And the factor of gender showed its influence on growing up both boys and girls.

Continuation of social norms is possible if customs, traditions etc. Are adopted and applied by the individuals in the institution of family. Women's roles such as "a goog wife, mother, individual" supprt the validity and mobility of the customs in family life.

Key Words: culture, social roles, women's social role, cultural identy, social values, social norms, social control, social learning, gender culture, integration, social genger, kinship, soy bond, married.

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Doğum Yeri.....	51
Tablo 2. Kavşut Beldesinde Oturma Süresi.....	52
Tablo 3. Yaş Dağılımı.....	52
Tablo 4. Öğrenim Durumu.....	53
Tablo 5. Evlilik Yaşı Durumu.....	54
Tablo 6. Evlilik Süresi.....	54
Tablo 7. Evlenme Biçimi.....	55
Tablo 8. Kıyılan Nikah.....	56
Tablo 9. Eşe Yakınlık.....	56
Tablo 10. Evliliğin Önem Nedeni.....	57
Tablo 11. Evliliğe Kimin Karar Verdiği.....	58
Tablo 12. Başlık Parası Alınıp Alınmaması Gerektiği.....	58
Tablo 13. Evde Yaşayan Kişi Sayısı.....	59
Tablo 14. Evde Kiminle Yaşandığı.....	60
Tablo 15. Toplam Çocuk Sayısı, Kız ve Erkek Çocuk Sayısı.....	60
Tablo 16. Kız ve Erkek Çocukların Öğrenim Durumları.....	61
Tablo 17. Ev İşlerinin Sorumluluğu.....	62
Tablo 18. Evde Çocuk Bakımı Sorumluluğu.....	63
Tablo 19. Ailevi Konularda Eşin Fikrini Alma.....	63
Tablo 20. Ailevi Konularda Son Kararları Verme.....	64
Tablo 21. Evde Mali Olmayan Konularda Çocukların Danışması.....	65
Tablo 22. Ailede Çocukların Okul/Arkadaş Sorunlarının Sorumluluğu.....	66
Tablo 23. Aile Üyeleri Arasında Sosyal İlişkileri Sağlama.....	66
Tablo 24. Anne-Baba (Ebeveyn) - Çocuk İlişkisi.....	67
Tablo 25. Eşle İlişkiler.....	68
Tablo 26. Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılادığı.....	68
Tablo 27. Evlilik Kurumunun Sevgi, Şefkat, Huzur ve Mutluluk İhtiyaçlarını Ne Ölçüde Karşılادığı.....	69
Tablo 28. Evlilik Kurumunun Güven Korunma İhtiyaçlarını Ne Ölçüde Karşılادığı.....	70
Tablo 29. Evlilik Kurumunun Maddi ve İnsani İhtiyaçları Ne Ölçüde Karşılادığı.....	70
Tablo 30. Kadın-Erkek İlişkilerinin Nasıl Olması Gerektiğine Dair Düşünceleri.....	71
Tablo 31. Bir Eş Olarak Erkekten I. Derecede Olması Gereken En Önemli Özellik.....	72
Tablo 32. Akrabalarla Görüşme Sıklığı.....	73
Tablo 33. I. Derece Akrabalarla Yüzyüze Görüşme Sıklığı.....	74
Tablo 34. Komşularla Görüşme Sıklığı.....	74
Tablo 35. Eşleriyle İlişkileri Taraflardan Kimin Daha Çok Sevdiği ve Değer Verdiği.....	75
Tablo 36. Kadına Uygun Olan Mesleğin Ne Olduğu.....	75
Tablo 37. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik.....	76
Tablo 38. Kız Çocuklarının Ne Tür Mesleğe Sahip Olmasına İlişkin Düşünceleri.....	77
Tablo 39. Erkek Çocuklarının Ne Tür Mesleğe Sahip Olmasına İlişkin Düşünceleri.....	78
Tablo 40. Gelenek ve Göreneklerine Bağlı Olma ve Evde Uygulama.....	78
Tablo 41. Çocuklukta Oynanan veya Hediye Alınan Oyuncaklar.....	79
Tablo 42. Çocuklukta Ev İşlerini Yapma.....	80
Tablo 43. Kız Çocuğunun Evlenirken Görüşmesi.....	80
Tablo 44. Erkek Çocuğunun Evlenirken Görüşmesi.....	81
Tablo 45. Ailevi Bir Konuda Fikir Uyuşmazlığı.....	81
Tablo 46. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri.....	82
Tablo 47. Biyolojik Farklılığının Sosyal Hayatta Belirleyiciliği Meselesi.....	82
Tablo 48. Erkeğin En önemli Görevinin Otorite Kurması ve Ev Gelirini Sağlaması.....	83

Tablo 49. Kadının Toplumca Kabul Edilmesi ve Saygı Duyulmasının Evlenerek Bir Aile Kurmasıyla İlişkilendirilmesi	83
Tablo 50. Türk Toplumunda Kadının Erkeğe Göre İkinci Planda Oluşu	84
Tablo 51. Erkeklerin Ağlayıp Ağlamadığına Dair Düşünceleri	85
Tablo 52. Erkek Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Bir Ailenin Sorumluluğunu Alacak Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri	85
Tablo 53. Kız Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Ailesine Bakabilecek Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri	86
Tablo 54. Evliliğin Kimin Hayatını Kurtardığına Dair Düşünceleri	86
Tablo 55. Evliliğin Devamını Kimin Sağladığına Dair Düşünceleri	87
Tablo 56. Hassas ve Duygusal Olmaya Dair Düşünceleri	87
Tablo 57. Akılcı ve Otoriter Olmaya Dair Düşünceleri	88
Tablo 58. İtaatkar ve Uyumlu Olmaya Dair Düşünceleri	88
Tablo 59. Karar Verici Olmaya Dair Düşünceleri	89
Tablo 60. Aile Büyüklerine Danışmaya Dair Düşünceleri	89
Tablo 61. Kendine Güvenmeye Dair Düşünceleri	90
Tablo 62. Desteğe İhtiyaç Olmaya Dair Düşünceleri	90
Tablo 63. Güçlü ve Kuvvetli Olmaya Dair Düşünceleri	91
Tablo 64. Sıcak ve Sevecen Olmaya Dair Düşünceleri	91
Tablo 65. Cesur Olmaya Dair Düşünceleri	92
Tablo 66. Korkak Olmaya Dair Düşünceleri	92
Tablo 67. Bağımsız Olmaya Dair Düşünceleri	93
Tablo 68. Geleneklere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	93
Tablo 69. Örflere ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	94
Tablo 70. Göreneklere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	94
Tablo 71. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri - Erkeğin En Önemli Görevinin Otorite Kurması ve Ev Gelirini Sağlaması	96
Tablo 72. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik - Kız Çocuğunu Yetiştirmeye Dair Düşünceleri	97
Tablo 73. Eş Olarak Bir Erkekde Olması Gereken I. Derecede Önemli Özellik - Kadın Erkek İlişkisi	98
Tablo 74. Bir Eş Olarak Erkekde I. Derecede Olması Gereken En Önemli Özellik - Evde Çocuk Bakımı Sorumluluğu	100
Tablo 75. Evlenme Biçimi - Kıyılan Nikah Türü	101
Tablo 76. Evlenme Biçim - Evliliğin Önem Nedeni	102
Tablo 77. Evlenme Biçimi - Başlık Parası Alınıp Alınmaması Gerektiğine Dair Düşünceler	103
Tablo 78. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri - Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik	104
Tablo 79. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri - Ev İşlerinin Sorumluluğu	105
Tablo 80. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik - İtaatkar ve Uyumlu Olmaya Dair Düşünceleri	106
Tablo 81. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri - Hassas ve Duygusal Olmaya Dair Düşünceleri	107
Tablo 82. Evlenme Biçimi - Eşe Yakınlığa Dair Düşünceler	108
Tablo 83. Evlenme Biçimi - Evliliğe Kimin Karar Verdiğine Dair Düşünceler	109
Tablo 84. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik -Biyolojik Farklılığının Sosyal Hayatta Belirleyiciliği Meselesi	111
Tablo 85. Biyolojik Farklılığının Sosyal Hayatta Belirleyiciliği Meselesi	

- Bağımsız Olmaya Dair Düşünceleri	112
Tablo 86. Ailevi Konularda Eşin Fikrini Alma - Eşle İlişkilere Dair Düşünceler	113
Tablo 87. Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılacağı	
- Kadın-Erkek İlişkilerinin Nasıl Olması Gerektiğine Dair Düşünceleri	114
Tablo 88. Öğrenim Durumu - Evlenme Biçimi	115
Tablo 89. Öğrenim Durumu - Evliliğin Önem Nedeni	116
Tablo 90. Öğrenim Durumu - Evliliğe Kimin Karar Verdiği	117
Tablo 91. Ailevi Konularda Eşin Fikrini Alma	
- Anne-Baba (Ebevyn)- Çocuk İlişkisine Dair Düşünceleri	118
Tablo 92. Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılacağı	
- Gelenek ve Göreneklerine Bağlı Olma ve Evde Uygulamaya Dair Düşünceleri .	119
Tablo 93. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	
- Anne-Baba (Ebeveyn) - Çocuk İlişkisi	120
Tablo 94. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	
- Kız Çocuğunu Yetiştirmeye Dair Düşünceleri	121
Tablo 95. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	
- Erkek Çocuğunu Yetiştirmeye Dair Düşünceleri	122
Tablo 96. Erkeğin Ev Reisi Olarak Otoriter Olması, Evin Geçimini Sağlaması	
- Güçlü ve Kuvvetli Olmaya Dair Düşünceleri	123

GİRİŞ

Bu çalışma evrensel kurum olarak ele alınan ailenin Kavşut'ta ki aile yapısını araştırmayı amaçlamakta; özellikle kadının sosyo-kültürel değişim sürecinde, rol ve statü açısından ne tür dönüşümler geçirdiğini konu almaktadır. Çalışmanın amacı, Türk toplumunda yer alan kırsal kesimin (Kavşut örneğinde) cinsiyete dayalı olarak tanımlanmış evlilik kurumunda kadının rolü ve statüsünde gelenek ve göreneklerin etkilerini ve ne gibi açılımlara sebep olduğu, değişen zamana göre değişmeyen geçmiş yansımaları incelemektir. Evlilik kurumu içindeki kadının karar mekanizması olarak 21. yüzyıla girerken gelenek ve göreneklere ne ölçüde benzer ve farklı özellikler gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Kent yaşamında yer alan kadın istediği mesleği, eşi ve statüsünü belirleme noktasında daha özgür bir konuma sahipken, kırsal kesimdeki kadın gelenek ve görenekler bağlı, statü olarak ikincil konumdadır. Bu araştırma kırsal kesimde (Kavşut Beldesi örneğinde) örfler çerçevesinde gerçekleştirilen evliliklerde kadının aile içindeki rolü, eşi, çocuklarıyla vs. ilişkilerini inceleyerek örflerin aile yapısını ve evlilik kurumunda kadının statüsünü ne şekilde ve derecede etkilediğini tespit etmesi açısından önemlidir. Bu bağlamda Kavşut Beldesinde yapılan ilk sosyolojik çalışmadır.

Çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır; birinci bölümde örfler çerçevesinde kadın ve evlilik ana başlığı altında, sosyo-kültürel yapı aile, evlilik ve kadın incelenmiş sosyo-kültürel yapıyı oluşturan elemanlar gelenek, görenek, örf, adet bağlamında kadın ve erkek rollerinin kırsal kesimde konumunu irdeleyen bir literatür çalışması yapılmıştır. Evlilik kurumu birey ve toplum arasında kurulan ilişkilerin ilk durağı olmasıyla, tüm toplumlar için evrensel bir nitelik taşımaktadır. Evliliğin bu niteliği, işlevleri göz önüne alındığında toplumlar için temel yapı taşı olma durumu tarih boyunca süregelmiştir. Sosyo-kültürel yapıya göre evliliğin biçimlenmesi ve kadın, evliliğin toplumsal yapıdan etkilenişi ile alan çalışması yer almaktadır. Kadının evliliği hakkında toplumun ve ailenin sahip olduğu atfettiği değerleri betimleyici öğeler göz önünde tutularak bir bütün olarak irdelenmiştir. Bireyin topluma entegrasyonunda evlilik kurumunun hareket noktası, içinde bulunduğu toplumun sosyo-kültürel yapısında kadın kimliğinin önemi yadsınamaz. Bu sosyo-kültürel yapı bireylerin sosyalizasyonuna

rehberlik ederken; birey-aile-toplum ilişkisinde çeşitli durumları göz önünde bulundurmaktadır. Varoluşsal bir durum olarak cinsiyet olgusu, yani kadın ve erkek rollerindeki davranış örüntüleri ve cinsiyet kimliklerini aile temelinde öğrenilmektedir.

İkinci bölümde ise alan çalışması tanımlayıcı bir araştırma niteliğindedir örneklemeler tesadüfi olarak seçilmiştir. Araştırma kapsamında Çorum'un Sungurlu ilçesine bağlı Kavşut Beldesinde ikamet eden 100 evli kadınla görüşülmüştür. Görüşülen kişilerin çeşitli demografik özellikleri yanında ev hanımı çeşitli yaş gruplarında olmalarına özen gösterilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı ve diğer istatistik analiz yöntemlerinden yararlanılmıştır.

Üçüncü bölümde ise araştırma alanında elde edilen veriler deneklerin genel özellikleri, araştırma amacı doğrultusundaki alınan cevapların verilerin analizi, yapılmış hipotezler sınanarak araştırma sonuçlarına yer verilerek değerlendirmeye gidilmiştir. Araştırma aile içi ilişkilerde cinsiyete dayalı kadın-evlilik eksenli sosyal ve kültürel kararlar üzerinde aile yapısı etkili olmaktadır. Eşlerin demografik özellikleri evdeki alınan kararları etkilemektedir. Örflere göre kadın ve erkek rolünün aile hayatındaki önemine ve eşlerin tutumlarının evlilik kurumuna yansımaları irdelenmektedir.

Genel değerlendirme ve sonuç bölümünde ise örfler çerçevesinde kadın ve evliliğin toplumsal cinsiyet rol oluşumuna ilişkin sosyo- kültürel elemanların etkisinin yansımalarının alanda elde edilen verilerin ışığında genel bir özeti sunulmuştur. Sonuç bölümünde ise araştırmanın genel değerlendirmesi yapılmıştır.

I.BÖLÜM: ÖRFLER ÇERÇEVESİNDE KADIN VE EVLİLİK

1.1. Sosyo-Kültürel Yapı, Aile ve Evlilik

Sosyal bir varlık olan insan, temel ihtiyaçları ve amaçları doğrultusunda diğer insanlarla etkileşime girerek; gruplar, topluluklar vb. oluşturarak, ortak ihtiyaçlar paydası ve davranış kalıpları içinde varlığını sürdürür. İlk sosyalleşmesini ailede gerçekleştiren birey, süreç boyunca çeşitli gruplarla- arkadaşlık, toplumsal kurumlarla geliştirdiği sosyal ilişkiler çerçevesinde toplum üyeliğini kazanır ve sosyo-kültürel yapının elemanı olan evlilikle sosyal kimliğinde sosyalizasyonun ilk basamağı olan aile kurumuna bir adım atmış olur. Toplumun tanımına aile kurumunu ve evliliği daha iyi anlamak için bakmak gerekir.

Toplum nedir? Toplumbilimcilerin bu soruya verdikleri yanıtlar; tek ve kesin bir toplum tanımını ortaya koymuyor. Kongar, toplumbilimcilerin toplum tanımlamalarının başlıcalarını altı grupta toplamaktadır. Bu tanımlar toplumu;

1. Sosyo-kültürel bir olay olarak,
2. Bir toplumsal sistem olarak,
3. Kurumsal bir sistem olarak,
4. Kendi kendini devam ettiren bir varlık olarak,
5. Kendi kendine yeterli bir varlık olarak,
6. Sınıflararası bir etkileşim süreci olarak

ele almaktadır. Bu noktalardan hareketle ve ön yargısız olma savıyla Kongar, toplumu şöyle tanımlamaktadır: Toplum, insan ömründen uzun yaşayan, görelî bir kararlılığa sahip olan ve kendi kendini devam ettiren bir insan topluluğudur (Kongar, 1995: 42).

Sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örneklerini ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme kişinin toplumun kültürü ile bütünleşmesini ve içinde yaşadığı topluma uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizmadır. Kişinin toplum içinde diğerleri ile

birlikte ortak bir hayat sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine; davranış örneklerine itaat etmesi, giyinmesi, yeme-içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli birtakım teknikleri kabul etmiş bulunması, sosyal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde mümkün olmaktadır (Arslantürk ve Amman, 2000: 172). Birey sosyalleşmesini gerçekleştirirken içinde bulunduğu toplumun, grubun veya topluluğun kültürünü de öğrenir. Öyle ki gerek toplum, gerekse grup üyeleri tarafından paylaşılan ortak inanç, tutum ve değerler o toplum veya grubun kültürünü oluşturur. Böylece birey, bir “realite olan” kültüre de tepki olarak onun etkilerine cevap vererek sosyalleşir (Nirun, 1994: 63). Sonuçta insan sosyo-kültürel yapı içinde sosyalleşerek yaşamını devam ettirir. Sosyalleşme süreci içinde en önemli kurum ailedir ve aileyi bu bağlamda irdelemek gerekir. Toplumun en küçük birimi olan ailenin, insanlık tarihi kadar eski olduğu birçok araştırmada yer almıştır. Hatta bu varoluşun düzenli ve kurallarla çevrilmiş olduğu, günümüzde kabul edilmektedir. Aileyi sosyal bir grup olarak ele alan bir tanıma göre; aile kuşak ilişkilerine göre ana, baba ve çocuktan meydana gelen bir sosyal gruptur (Gökçe, 1990: 47). Toplum içindeki sosyal sistemin işleyişinde ailenin önemli bir yeri vardır. Aile nüfusun yenilendiği, milli kültürün taşıdığı, çocukların sosyalleştiği, ekonomik, biyolojik ve psikolojik tatmin fonksiyonlarının yerine getirildiği toplumun temel birimidir (Erkal, 1999: 93).

Aile tüm toplumlarda idealize edilen sosyal ve kültürel bir yapıdır. Her kültürün çeşitli aile imgeleri, her toplumun aile düzenleyici mekanizmaları, her ailenin kendi mitleri, sırları, kuralları vardır. Bu anlamda aile topluluk değerlerini en az gözeten toplumlarda bile en özel kurumdur. Aile olgusu, her ne kadar tarih içinde ve bir toplumdaki diğerine farklı anlamlar taşıyabilmekte ise de, içinde evrensel sayılabilecek bazı gelişimsel olayların yaşandığı sosyal bir birim olarak ifade edilmektedir (Gülerce, 1996: 4-5).

Türkiye koşullarını göz önünde bulunduran Türk Aile Yapısı Özel İhtisas Komisyonu (1989: 3-4) da aileyi “kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan ve çoğunlukla aynı evde yaşayan fertlerden oluşan, fertlerin cinsel, psikolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik ihtiyaçlarının karşılandığı fertlerin topluma uyum ve katılımlarının sağlandığı ve düzenlendiği temel

bir toplumsal birim olarak tanımlanmıştır. Yine aile, samimi ve yüz yüze ilişkilerin sürdürüldüğü en küçük fakat en önemli bir sosyal kurum niteliğindedir. Bu niteliği ile dengeli bir aile ortamı “cemaat” yaşamı olarak kabul edilebilir. Gerçekten aile insanı bütün yönlerden kuşatan bir atmosfer gibidir (Akyüz, 1992: 234). Bu atmosferin içinde nefes alan aile geçmişten günümüze kadar birçok değişim geçirsede temel çekirdeğini asla kaybetmemiştir.

Aile, ahlaki bir çevredir. Toplum yaşamının ilk modeli olarak eğitim, yardımlaşma ve şefkat kaynağıdır (Üçışık, 1999: 210).

İnsanın fiziksel üretiminde, bireyin toplumsal biçimselleşmesine değin tüm ilişkiler ağının örüldüğü ilk birim ailedir ve aldığı olumlu- olumsuz tüm ilişkiler eleştirilere karşın, birincilik konumunu sürdürmektedir (Dönmezer, 1990: 209).

Başka bir tanıma göre; Aile: baba, ana ve çocuklardan oluşan topluluktur. Bu konudaki ilk teorik görüşü getiren Stoacılar, aileyi toplumun doğal hücresi şeklinde tanımlar (Tokatlı, 1973: 12). Toplumun insan vücuduna benzediğini varsayarsak. Vücudu oluşturan en küçük birim hücre ise toplum içinde en küçük birim ailedir. Ailenin toplum içinde yaşamasını sağlayan kurumlar vardır.

Sosyologlar sosyal kurumlara sosyal normların sistemleri olarak bakarlar. Sosyal kurum, örgütlenmiş bir bütünü oluşturan düşünceler, gelenekler, görenekler ve maddi öğelerden kuruludur. Toplumların sürekliliğini sağlayan, aile, yönetim, ekonomi, eğitim ve din gibi sosyal kurumlar vardır. Bu kurumların içerisinde aile kurumu diğer kurumlara temel teşkil eden önemli bir sosyal kurumdur. Çünkü toplumların ilk gelişme safhalarında yönetim, eğitim ve ekonomi gibi diğer sosyal kurumlar öncelikle aile sistemleri içerisinde şekillendiler ve geliştiler. Sonraları bu durumlar kültürel gelişme ile birlikte aileden bağımsız hale geldiler (Merter, 1990: 1). Toplumsal kurum olarak ailenin evlilik bağı ile sosyo-kültürel çatı içerisinde güçlenmesi toplumun bütünlüğü içinde önemlidir.

Durkheim'in aile tanımlaması ise, iki konu üzerine vurgu yapar. Bunlardan birisi, aile içine giren insanlar arasında gerçek ya da varsayımlı bir kan bağıının bulunması, ikincisinin de bu insanlar arasındaki hak ve ödevlerin toplumca

düzenlenmiş olmasıdır (Erdem, 1979: 98). Başlangıçta biyolojik esaslara dayalı olan ailenin daha sosyal bir örgüt halini aldığı, çeşitli fonksiyonları üstlendiği görülmüştür. Aile; biyolojik, psikolojik ve sosyal bağların fertleri birbirine kuvvetle bağladığı bir gruptur. İnsanların temel ihtiyaçlarının giderildiği bir merkezdir (Nirun-Baykut-Öner, 1986: 90). Çünkü aile, toplumsal gereksinimler doğrultusunda yaşamını sürdürme amacıyla birleşen kişilerden oluşmuştur. Söz konusu gereksinimler, cinsel ilişkilerin düzenlenmesi, çocukların doğumu ve bakımı, karşılıklı sevgi ve güven olarak sayılabilir (Fichter, 1996: 58).

Kıray'a göre "aile, toplumsal değişimde tampon kurum işlevi gören, yapısal değişmelerin getirebileceği toplulukları şekil ve işlev değiştirerek karşılayan, bireylerin güvenlik gereksinimlerini değişik biçimlerde yerine getiren sosyal bir kurumdur (Aktaran: Kandiyoti, 1984: 17).

Geniş anlamda aile; "içinde türünün belli bir biçimde üretildiği, topluma hazırlama sürecinin belli bir ölçüde, ilk ve etkili biçimde düzenlendiği, ana-baba ve çocuklar (aile biçimine göre başka yakınların) arasında belirli bir ölçüde içten ancak, güven verici ilişkilerin kurulduğu, yine içinde bulunan toplumsal düzene göre ekonomik etkinliklerin az ya da çok ölçüde yer aldığı toplumsal bir kurumdur" (Ozankaya, 1984: 281).

İnsanlar toplu olarak yaşamaya başladıklarından bu yana varlıklarını sürdürebilmek ve daha iyi yaşam koşullarına erişebilmek için, binlerce yıldır bir düzen kurma çabasındalardır. Tarih öncesi dönemlerin vahşi yaşamında, en ilkel dönemlerde bile insanlar varlıklarını sürdürebilmek için gruplaşmak, zorunda kalmışlardır (Dümen, 1980: 11).

Geniş başka bir tanımda ise aile; başlangıçta biyolojik motiflerle kurulan, daha sonra sosyal bir kuruma dönüşen, bireyleri biyolojik, psikolojik ve sosyal yönlerden himaye edip geliştiren, nesli devam ettiren, toplumun kültürel birikimi ile yüksek değerlerini onlara kazandırarak sosyalleştiren, hayata hazırlayan, terbiye eden, yardımlaşma, dayanışma, işbölümü kavramlarını aşıl原因, toplumsal sözleşmenin en küçük sembolü niteliğini taşıyan temel bir birliktir (Celkan, 1990: 59).

Aile bu tanımlar itibariyle insan toplumlarının organize ettiği ve insan ihtiyaçlarına çeşitli şekillerde cevap verecek bir sosyal yapı ve mekanizmadır. Zaten bu yönüyle sosyoloji literatüründe aile bir toplumsal kurum olarak ele alınıp incelenir. Her kurum gibi aile kurumu da bir yapı; bir toplumsal-sosyal yapı arz eder. Bu yapıda grubun üyelerinin çeşitli şekillerde içinde bulundukları örgütlenmiş, seri toplumsal ilişkileri vardır ki, aile bu şekliyle toplumsal-sosyal yapı örneği oluşturmaktadır. Bu bağlamda toplumsal bir birlik olan aile; üyeleri arasındaki ilişkiler yönünden grup tanımı içine yerleştirilebildiği gibi, sosyal hayatın ana şekillerinden biri olması bakımından topluluk ve örgüt, birliğin yürütülmesinde başvurulan sistemleştirilmiş kurallar yönünden kurum ve toplumsal hayatın içindeki temel unsurlardan biri olması yönünden de toplumsal yapının bir parçası olarak düşünülebilir (Gökçe, 1991: 509).

Genel bir tanımlama yapacak olursak; “aile, insan neslinin devamını sağlayan, üyeler arası ilişkilerin hak ve ayrıcalıklarını kurallarla tanımlayan sosyal, psikolojik, kültürel ve biyolojik v.s. işlevleriyle örfleri, adetleri, gelenek ve görenekleri sosyo-kültürel yapının elemanlarını içinde barındırarak toplum karakterini oluşturan sosyal bir bütündür” diyebiliriz.

Tarihte aile olgusuna rastlanmayan hiçbir toplum yoktur; bu anlamda aile evrensel bir nitelikte karşımıza çıkmaktadır. “Kadın ve erkeğin toplumların kendi özelliklerine göre oluşturdukları birliğe her toplumda rastlanmaktadır. Toplumun kendisini sosyal ve biyolojik bakımdan yeniden üretmesinin “meşru zeminini teşkil eden ailenin evrensel bir kuruluş olarak nitelendirilmesine rağmen, bütün toplumlar için geçerli bir aile “şekli” de yoktur. Tarihsel ve toplumsal özelliklere göre şekilleri farklılık gösterdiği gibi bu şekiller de göreceli bir nitelik taşımaktadır. Her toplumun kendine özgü özellikleri, bu göreceliliği “mutlak” bir şekil olmaktan uzaklaştırmaktadır. Aile en sade haliyle ana-baba-çocuklar arasında oluşan bir kuruluş olmakla beraber, bu “sadelik” toplumsal alanda karmaşık ilişkiler içerisinde karşımıza çıkmaktadır” (Bilgin, 1991: 42). Aile sosyalizasyon gibi çok önemli bir görevi toplum adına gerçekleştirmektedir. Toplum hayatı yaşayan insanları, toplumda etkileşime girecekleri, karşılaşacakları sosyal ilişkilerinde belirleyecekleri davranışları, fonksiyonel olarak toplum veya sosyal gruplarında aktif biçimde nasıl rol oynamaları gerektiğini onlara gösteren, yumuşatarak onlara öğreten bir sistemi yani

sosyalizasyonu, aile, birincil grup olarak bireyin hayata hazırlanmasında atılan adımların ilk basamağını oluşturur (Nirun, 1994: 68). İlk basamağın pekişmesini sağlayan ikinci olgu ise toplumda önemli bir yeri olan evliliğdir.

Evliliği doğuma izin veren bir geçiş olarak tanımlayan Güvenç, "toplumların dişi ve erkek üyelerinin doğumla sonuçlanacak bir ilişkiye girmeden, bir evlenme ya da nikah töreninin yapılmasıyla, törenden karı-koca olarak çıktıklarını belirtir" (Güvenç, 1984: 275). Gökçe, "evlenme olgusu, aileyi oluşturan, toplumsal ilişkileri belirli kalıplar içine yerleştiren bir sözleşmedir" derken, Malinowski de "çocuk yapmak ve yetiştirmek için yapılmış bir kontrattır" der (Gökçe, 1991: 386).

Kafesoğlu, erkek ya da kızın baba ocağından ayrılıp ayrı bir ev kurmalarının bir anlatımıdır (Kafesoğlu, 1988: 216). İslam hukuku da evlenmeyi "nikah" sözcüğüyle belirtmiştir (Cin, 1974: 39) İslamiyet, evliliği insanın hürriyetini, iradesini, hayatını kısıtlayan bir cendere olarak tanımlayan bütün görüşlere karşı çıkar. Amacı sağlam bir toplum kurmak olan İslamiyet, aileye çok önem verir. İslam felsefesine göre, aile toplumun temel taşıdır ve toplumu oluşturan aile olursa, toplum da ancak o zaman sağlam olur. Aile de evlenmeyle olduğuna göre evlilik İslam'da büyük önem taşır (Ateş, 1990: 3). Evliliği sosyo-kültürel yapı içinde faydalı bulan ve mensuplarını evliliğe teşvik eden İslam dini, bunu yaparken başlıca hedefi; yeni nesillerin devamı ve evliliği meşru bir zemine oturtmaktır. Toplumumuzda geleneksel kültürün yaygın olduğu yerlerde evlilik öncesi birlikteliğe rastlanılmaz.

Evliliğin kurulmasında etkin rol oynayanlar evin büyükleri genellikle anne, teyze, hala vb. kadınlardı. Bu kişiler tarafından erkeğe eş seçiliyordu. Evlilik günümüzde bile belli yörelerde görülebilen görücü usulü ile gerçekleşiyordu. Nitekim evlilikler eşlerin evlenmeden önce tanışmalarına imkan vermiyordu.

Evlenme, eş sayısına göre de tek eşle evlilik (monogamy) ve çok eşle evlilik (polygamy) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Türk toplumlarında görülen monogamy, çiftler arası ve çiftler arası ve çiftler çocuklar arası ilişkilerin düzenli bir biçimde yürütülmesini sağlar (Gökçe, 1991: 388).

Kavşut Beldesinde genellikle evlilik öncesi birliktelikler olmamaktadır. Zaten bu olguya belde halkı aşırı derecede duyarlıdır. Genç kızlar tüm hayatlarını eşlerine saklarlar.

Kültürümüzde evlilikler; ana-baba ve çocuklardan oluşmuş bir toplumsal ve ekonomik yapı özelliği gösterir. Anayasamızda da aile ve bunu değişik işlevlerine yer verilmiştir. 07-12-1982 tarihinde kabul edilen Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 12, 21, 41. ve 62. maddeleri aileden bahsetmektedir. Özellikle 41. maddede "Aile Türk toplumunun temelidir" denmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: 8, 13, 24, 34). Aileye ve evliliğe verilen önem anayasamızdan da kaynaklanmaktadır. Nitekim sosyo-kültürel yapının temelini teşkil eden aile kurumu evlilik olgusu ile iyice pekişmiştir.

1.2. SOSYO- KÜLTÜREL YAPININ ELEMANLARI

"Sosyal yapı"daki ögeler arası fonksiyonel ilişkiler ağının bireysel açıdan çeşitli yaptırımları söz konusudur (Çelebi, 1990: 296). Bireylerin geliştirdikleri sosyal ilişkiler, ürettikleri değerler, normlar hepsi birlikte sosyo-kültürel yapıyı meydana getirirler. Toplumun çoğunun kabul ettiği ilişki ve değerler yapıyı, genel değer, kural ve anlamlardan farklı olanlar alt kültürü, genel ilişkiler dışındaki insanların oluşturduğu gruplar da alt kültür grubunu oluştururlar. Görüldüğü gibi sosyo-kültürel yapı insan ilişkileri, insanın kullandığı araçlar ile değerler kuralları ve anlamlardan oluşan bir bütündür (Kongar, 1995: 34-35).

Bireylerin ve grupların toplum içindeki yerlerini belirler, onları belirli davranış kalıplarına yerleştirir. Beklentilerini, tutum ve davranışlarını yönlendiren değer yargılarını, norm ve düşünce sistemlerini etkiler ve bireylerin davranışlarını yöneten değerler sistemi ise "kültürel yapı" içinde; toplum tarafından meşru kabul edilmiş hedefler, ilgiler, amaçlarla yer alır (Çelebi, 1990: 297). Brown'a göre toplumsal yapı, hem insanların arasındaki görünür bağıntıların "düzeni"dir hem de bu görünür bağıntıların karşılıklı birbirini bütünlemelerine yol açtığı bir "düzenleme"dir (Aktaran Kızılcılık, 1994b: 255).

Sosyal bir sistemin yapısını da parçaları arasında nispeten sabit ilişkiler belirler. Sosyal yapının temelini kişilerin birbirine veya eşyaya karşı olan eylemlerindeki intizamda aramak gerekir. İnsan eylemlerindeki intizamı sağlayan unsurlar sosyal yapının temelini ve yapının unsurlarının oluştururlar ki Radcliffe Brown'a göre de, aralarında kontrol edilen ya da tanımlanan ilişkiler bulunan insanlar arasındaki düzenleme, toplumsal yapıyı oluşturmaktadır (Aktaran Dönmezer, 1990:162). Sosyal yapıdaki kurumlar, birimler ve örgütlenmeler; fonksiyonlarıyla birbirleriyle ilişki ve etkileşim içinde olmasıdır. Her öge, fonksiyonu ile toplumun sürekliliğine ve bütünlüğüne katkıda bulunur. Böylece sosyal yapıyı oluşturan kurumların, örgütlenmelerin ve birimlerin, kültürel yapıyla aralarında uyum (Çelebi, 1990: 276) vardır. Hatta aile, Türk toplumunun temeli olarak kabul edilir. Sosyal yapı ise ailenin oluşturabilmesi için meşru bir hedef olarak evliliği olumlar ve bireyleri bu konuda teşvik eder. Böylece sosyal ve kültürel yapı birlikte bireylerin evlenme olgusuyla ilgili düşüncelerine yön vermeye çalışırken, evliliğin gerçekleşmesi aşamasında meşru her durum tanımlanır, düzenlenir, denetlenir, kısacası işleyişi belirlenir. Dolayısıyla farklı özellikleriyle Türk toplumunun kendine özgü bir sosyo-kültürel yapısından bahsederken diğer toplumlardan farklı ve ayırt edici özellikleri kastederiz. Çünkü “ bireysel farklılıklar sosyo-kültürel yapılara özellik kazandırır. Bir kültürel yapıyı başka bir sosyo-kültürel yapıdan bu nedenle ayırma imkanı buluruz” (Nirun, 1994: 82).

Sosyo- kültürel yapıda toplumsal olguların meydana geldiği maddi ve manevi öğeler bütünü olan toplumsal yapının iki değişmez ögesi vardır. Bunlardan birincisi yatay (maddi) yapı ve ikincisi de dikey (manevi) yapıdır. Yatay yapının muhtevasını toplumun nüfusu, insan, yaşanılan yer, köy-kent, yaşanılan zaman, üretim, araçlar vs. özellikler oluşturur. Dikey yapıyı ise; toplumsal yapının kültürel boyutu ifade eder.

Sosyal yapıyı oluşturan canlı ve dinamik bir kitle olması açısından, nüfusun incelenmesi, demografik, kültürel, sosyal ve ekonomik yönleri bağlamında sosyal yapı hakkında bilgi vermektedir. Örneğin; nüfusun mutlak miktar, cinsiyete göre dağılımı, artış hızı, şehirli ve köylü olma özelliği, mesleki mevki bakımından durumu, iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı, ana yaş gruplarına göre ayrımı, eğitim seviyesi gibi açılardan sosyal yapı hakkında veri sunar (Erkal, 1999: 165). Köy sosyal yaşamında

sosyal farklılaşmanın ve uzmanlaşmanın düşük olması, sosyal dayanışmanın kuvvetli olmasını doğurmuştur. Bu bağlamda, homojen bir bütünlük gösteren köyde sosyal kontrol de fazladır (Fichter, 1996:167).

Sosyal yapı içinde bir başka yerleşim yeri olan kent ise;” Tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, üretim araçlarının ve nüfusun yoğun olarak toplandığı, örgütlenme, işbölümü ve uzmanlaşma düzeyinin yüksek olduğu yerleşim merkezi olarak“ (Keleş, 1972: 71) tanımlamaktadır.

Sosyal yapının yatay boyutunda bulunan köy ve kent ikilisi bünyelerinde barındırdıkları özellikleri ile kültürün ayrılmaz parçalarıdır. Nitekim kültüre bağlı değerler, adetler, örfler, normlar köyde daha dominant olarak işlerken kentlerde ise yaptırım gücü olan yazılı normların ve ikincil ilişkilerin hayatlara yansımalarını görmekteyiz.

Sosyo- kültürel yapının girifliği ile birlikte toplumu meydana getirirken, çeşitli unsurlar da ön plana çıkmaktadır. Bunlar; değerler, adetler, örfler, normlar ve göreneklerdir. Bu elemanlar statik ve kalıp durumlarıyla sosyal yapının elemanlarıdır, dinamik ve değişen durumlarıyla da kültürün elemanlarıdır. Bu elemanlardan az ya da çok organize olmuş, ahenkleşmiş biçimdedirler ki; sosyal mekanlardaki toplumsal olayları düzenlemekle görevlidirler (Nirun, 1994: 83).

Toplumların kendilerine has özellikleri sosyo-kültürel yapıda kodlanmıştır. Örneğin; bir toplumda farklı akrabalık, dinsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel birçok kurumu, o toplumun yapısını teşkil etmektedir. Ve bu kurumsal yapıların farklılıklarıyla birlikte ortaya konulabilmesi, ancak yapılara şeklini veren kalıplaşmış sosyal pratiklerin gözlemlenmesiyle mümkün olabilmektedir.

Şimdi bu elemanlardan örf, adet, gelenek ve göreneklere değinelim:

1.2.1. ÖRF

Topluma göre kanun ve ahlak yerine geçebilen fakat gerçekte kanun olmayan davranış kalıplarıdır (Aslan, 1997;68). Güçlü değerler içeren normlara örf adı verilir (Tolan, 1996: 242).

Mesela, bir vasıtada seyahat ederken, yaşlı, sakatlara ve çocuklulara yer vermek örfüdür. Bir camiye girerken ayakkabı çıkartmak, yaşlılara ismiyle hitap etmemek, el öpmek de aynı şekilde örfüdür (Erkal ,1999: 26).

Toplumsal normların önemli bir bölümü, hukuksal normların yani yasaların aksine genellikle meşru, yetkili ve kurumsallaşmış bir otorite tarafından yaratılmaz; kendiliklerinden ve aşama aşama oluşarak toplum yaşamında güç kazanır, sonra da toplumsal baskının sağladığı yaptırımlarla otoriteye kavuşurlar (Tolan, 1996: 242).

Araştırmalarımızda edindiğimiz bilgilere göre; evli çiftlerin düğün olduktan bir süre sonra el öpmeye anne- baba evlerine gitmeleri bir örfüdür. Nitekim bu el öpme örfünde çiftlere altın takılarak evliliklerine katkıda bulunma amacı vardır. Altın takma ve el öpme davranışı toplumun evliliğe verdiği değer somut bir sembolüdür.

Örf ve adetler sosyal ilişkileri düzenleyen normlardır. İnsan topluluklarında yapısal- fonksiyonel bir değere sahiptirler. Yapısı oluşturan unsurlardan biri oldukları kadar, toplumu işleten fonksiyonel değerleri de vardır. Örf ve adetsiz bir toplum düşünülemez. Bazen siyasi rejimlere rağmen örf ve adetler yaşar ve yaşatılır. Yok edilemeyen örf ve adetler siyasi rejimleri bile değiştirebilir. Örf adetlerden bazıları bir toplumda yazılı hukuk kapsamı içine alınabilir. Bir kısmı ise, yazısız hukuk içinde görev yerine getirirler. Örf ve adetler, toplumun işleyen çarkı içinde onun iskeletini teşkil ederler. Bunlar olmaksızın insanlar bir arada ve düzenli bir hayat süremezler (Erkal, 1999: 26-27).

Toplum içinde insanların gündelik tavır ve hareket usullerini ve yaşama yöntemlerini bu kurallar düzenlemektedir. Sözü geçen kurallar uzun zamanlardan beri yerleşmişlerdir; geçirdiğimiz günün 24 saatini bunlar düzenlemekte ve yaşamımızın

tüm safhalarını yönetmektedirler. Bir takım sosyal baskılar insanları bu kurallara uymaya zorlamaktadır. Sözü geçen kurallar nasıl kendiliğinden oluşmakta iseler, aynı suretle kendiliklerinden silinip ortadan kalkmaktadırlar (Dönmezer, 1994: 245).

Örfler sosyal müeyyide niteliğine sahiptirler. Daha çok duygusal muhteva ile dolu olarak beliren örfler müeyyideleri takviye ederler. Başka bir deyimle, müeyyideler örflere dayandırıldıkları zaman, duygusal kuvvetleri mahiyetlerinde kazanmış olurlar. Örflere göre hareket etmek, toplumun saygısını, hürmetini, takdirini ve tasdikini kazanmayı sonuçlandırır (Nirun, 1994; 89). Mesela evli kadının Türk toplumunda, kocasından başkası ile ilişki kurmasını yasaklayan norm gibi. Örfler olumlu yükümleri de kapsayabilir. Örflerden sapma adetlerden sapmaya kıyasla çok ciddi sayılmaktadır (Dönmezer, 1994:245).

Örfler, çoğu zaman toplumun beklentileri olarak nitelenen bir takım örnek tutum ve davranışlardır. Örfler, aynı zamanda toplumu, herhangi bir değer sisteminin bünyesini oluşturan temel yapı taşlarıdır. Bu değer sistemi, toplumsal yapının durumuna göre özel bir hukuk sistemine göre veya o sistemdeki bir yasa maddesine de gerekçe olabilir.

Örf ve adetler, çeşitli mal ve hizmetlerin ekonomik değerlerinin dışında sembolik itibari değerleri (sign- value) de şekillendirirler. Toplumdan topluma sembolik değerler değişebilir. Mesela, ekmeğe yüklenen değer ülkemizde buna bir örnektir. Örf adetleri rasyonel mi, değil mi şeklinde de yorumlayamayız. Öyle yerleşmiş örf ve adetler vardır ki bunlar rasyonel olmayabilir. Mesela, ABD’de Şükran Günü, Cadı Bayramı v.b. (Erkal, 1999: 27). Türk toplumunda kutlanan “hıdırellez” ya da “bahar bayramı” örflerin çeşitliliğinin örnekleri arasındadır.

Örflerin bireyle birey, bireyle aile, bireyle komşular ve akrabalar, bireyle toplum arasındaki ilişkileri, davranışları, tutum ve tavırları düzenleyen ve belirleyen fonksiyonları vardır. Toplumun her ferdini sürekli olarak gözetimi altında tutan örfler, zorlayıcı yaptırıcı ya da yasaklayıcı yaptırımlarıyla bireyin grupla ya da toplumla uyumunu sağlarlar.

Diğer yandan cins, yaş, sınıf ve mesleklere göre belirlenmiş çeşitli örfler bunlar arasında bağlantıyı koruma, kollama, pekiştirme ve denetleme işlevleriyle de yüklüdürler.

Örf ve adet ve geleneklere karşı bayrak açılmış olan bir toplumda insanlar kolaylıkla demogoların peşine katılabilirler ve despotlara boyun eğebilirler (Güngör, 1984:115). Örfler, şahısları ağır manevi isnatlara mahkum ederler (Nirun, 1991: 90).

Örflere karşı çıkma kimi toplumlarda yasaya karşı çıkmayla bir tutulur. Hatta bazen yasaların da üstünde tutularak katı bir tavırla birey cezalandırılabilir.

1.2.2. ADET

Toplumların yapmaya ve uymaya alışageldiği ve topluluk tarafından yapılması gerekli görülen davranış kalıplarıdır (Aslan, 1997: 68- 69). Adetler çeşitli kökenlerden kaynaklanmış ve biçimlenmişlerdir. Yaşama biçimleri, dünya görüşleri, ilginç rastlantı ve olaylar önemli bir yer tutarlar.

Adetler, halk tarafından alışılmış ve yaygın olarak uygulanan davranış şekilleridir. Bunlar sosyal bakımdan kabul görmüş ve yerleşmiş hareket tarzlarıdır. İnsan sosyal bir varlık olduğu için adetlere genellikle farkına varmadan uyar. Bir günde birçok adete uyarken, her birinde kendi iradesini çoğu kere kullanamaz. Adetler bir toplumda bölgeden bölgeye de değişebilirler. Nitekim, Türkiye'nin farklı yörelerinde farklı evlenme adetleri bulunmaktadır. Yaygın bir adet olarak birbirini tanımayan insanların karşılaştıklarında selamlaşabilmeleri; selamlaşmada statü ve meslekteki mevkinin esas alınmaması toplumumuza has güzel bir adettir (Erkal, 1999: 26).

Adetler, birçok sosyal içerikli ilişkiyi düzenlemekte ve denetlemektedirler. Toplumsal yaşamın düzenli gitmesinde, kuralların uygulanmasında ve insanların yönlendirilmesinde adetler etkili olmaktadır. Mesela; karşılama ve uğurlamalar, geçiş dönemleriyle ilgili kutlama, kız isteme, nişanlılık, cinsler, yaş grupları, meslek

mensupları arasındaki ilişkilerin şekilleri, hatır sorma sırasında uyulması gereken kurallar, bayramlar önemli günlerle ilgili davranış şekilleri, yas tutma, baş sağlığı dileme, yeni gelinin duvak açma merasimi, damat kapama gibi durumlarda söylenecek sözler, takınılacak tavırlar adetlerin kapsamına girer.

Kavşut Beldesinde de evlenmek isteyen delikanlı yataktan gün boyu hiç kalkmaz ve hiç konuşmaz. Hatta babası uyandırmaya geldiğinde bile hiç cevap vermez. Bu davranışın akabinde anne, oğlu ile konuşur ve delikanlının istediği kıza dünür gidilir. Belde yerinde dünür gitmek de o kadar kolay değildir. Nitekim kızın babası “kız evi naz evi“ diyerek erkek tarafının birkaç kere gidip gelmesini ister. Köyün yaşlı kadınlarından öğrendiğimize göre zamanımızdan 15-20 yıl önce lastik ayakkabıların giyildiğinde evlenmek isteyen delikanlılar babalarının lastik ayakkabılarını evin eşikliğine çivilerlermiş.

Kız isteme adeti tamamlandıktan sonra nişan hazırlıklarına başlanır ve erkek tarafı kız tarafını ve gelin kızı “pırtı görmek” (gelin kıza ve ev halkına elbise alma olayı) üzere çarşıya çıkarır. Bu deyim sadece Kavşut beldesinde kullanılır. Belde sakinlerince gelin kıza verilen değer erkek tarafının kızın istediklerini almasıyla eşdeğer görülür. Pırtı görme adeti eskiden beri süregelen ve bozulmayan bir adettir.

Tolan’ın ifadesiyle adet; “Toplumda uzun bir süre kullanılarak gelişmiş ve gelenekselleşmiş, yaygın ve güncel olarak uygulanan toplumsal normlar” dır (Tolan, 1996: 242).

Araştırma beldemizde kına gecelerinde söylenen maniler de tarihsel bir geçmişe sahiptir. Örneğin;

Aşağıdan gelen gardaş mola el mola?

Elindeki ayva mola nar mola?

Dolansam gelsem gardaş evine

Garip bacım niye geldin den mola?

Anam kirmenini almış eline

Çıkmış bakmış gurbet elin yoluna

Emsallerimi görünce bağrın deline

Gurbete döndü yollarım neyleyim

Anam seni galdırırlar yurdundan
 Anan baban deli olur derdinden
 Gardaşların baka kalır ardından
 Gardaş gelsin guşağımı bağlasın
 Anama söyleyin döne döne ağlasın
 Anam bir yavrusuynan gönül eğlesin
 Elimi soktum astara
 Elimi kesti testere
 Gız anam mevlayı şirin göstere
 Ayrılık anam ayrılık
 Gurbetlik anam gurbetlik
 Gız sana gerek bi ana
 Ağlayasın yana yana
 İki gözüm bir ciğerim ana
 Ayrılık anam ayrılık
 Gurbetlik bacım gurbetlik
 Gız sana gerek bir gardaş
 Ağlayasam yavaş yavaş
 İki gözüm bir ciğerim gardaş
 Ayrılık anam ayrılık (Corumili 2005)

Bu kına gece deyişlerinin her bir beyitinde tarih kokar. Yeni evlenen her bayana söylenir. Bu deyişlerin adet olarak yerine getirilmesi sosyal değişmenin seyrinin beldemizde yavaş olduğunu gösterir.

Yaygın ve nüfusun büyük bir bölümü tarafından uzun zamanlardan beri tekrar edilip gelen normlara “adetler” diyoruz (Dönmezer, 1994:245). Bir toplumda, toplumun bütününe ilgilendiren adetler olduğu gibi, çeşitli mesleklerin, mezheplerin, etnik grupların v.s. kendilerine özgü adetleri olabilir. Adetlerin pratikteki uygulanışını giderek gelenekleşmesini sağlayan bilinçli veya bilinçsiz görev üstlenen yaş ve cins gruplarıyla dinsel liderler, yöneticiler bulunmaktadır.

Örf ve adetler, toplumun işleyen çarkı içinde onun iskeletini teşkil ederler. Bunlar olmaksızın insanlar bir arada ve düzenli bir hayat süremezler. Toplumun asıl

özelliği hareketlilik ve değişme kadar istikrar ve düzeni sağlamaktır (Erkal, 1999: 26-27).

Örf ve adetler toplumdan topluma, aynı toplum içindeki alt kültürlere, yerlere ve aynı yerde zamana göre değişirler (Dönmezer, 1994: 245).

Bazı adetler oldukça durağan ve sürekliden, bazıları da zamanla değişebilen niteliktedir. Adetlerden bir bölümü toplumun büyük değişime ayak uydurarak biçimlerinde sınırlı değişmelere uyarak benliklerini bir dereceye kadar korurken, bir bölümü de etkinliği zamanla yitirerek gün gelir ortadan kalkarlar.

1.2.3. GELENEK

Büyük ölçüde istenen kültür örüntüleridir (Aslan, 1997: 69). Gelenekler geniş anlamıyla bir kuşaktan ötekine geçirilebilen bilgi, tasarım, inanç, yaşantı biçimi, maddi olmayan manevi kültürdür.

Marshall'a göre; "Belirli davranışsal norm ve değerleri benimseyip aşıl原因an, gerçek ya da hayali bir geçmişle süreklilik gösteren ve genellikle yaygın biçimde benimsenen ritüeller ya da başka sembolik davranış biçimleriyle ilişkili toplumsal pratikler kümesidir (Marshall, 1999: 258-259).

Araştırma beldemizde de yaşlı kadınların kışın başörtü üstüne alınlarına "settir" denilen bir poşunun bağlanması gelenektir. Settirin takılma amacı hem alnı kış soğundan korumak hem de kafa ağrısını gidermektir. Başka bir gelenek türü ise bayan-erkek yaşlıların "içlik" denilen pamuklu veya yünlü iç kıyafetlerin giyilmesidir.

Adetlerin en basit ve belirgin biçimlerinden biri gelenek ile görgü ve nezaket kurallarıdır (Tolan, 1996; 243). Mesela; "İskoçya kültüründe etekler, ekose ve gaydalar" önemli yer tutar (Marshall, 1999: 259). Ya da Rus kültüründe yer alan "sırtaki" dansı geleneksel motifler içerir.

Kuşaklar boyunca bir toplumun kutsal ya da politik işleri gibi önemli konulardaki görüşlerdir. Gelenekler sözlü ve yazılı olmak üzere iki bölüme ayrılırlar. Gelenekler adetler gibi, ama onlardan daha güçlü olarak toplumsal yaşamın düzenlenmesinde, yapılandırılmasında ve denetlenmesinde önemli rol oynarlar.

Nitelikleri bakımından tutucu olan gelenekler aile, hukuk, din v.s. gibi toplumsal kurumlar ve normlar üzerinde etkilidirler.

Gelenekler (convention) insanların gündelik hayatlarında uydıkları bir tür sosyal anlaşma temeline dayanan basit bir takım uygulamalardır; toplum dayanışmasının devamına hizmet ederler ve sosyal farklılıkları kapamak fonksiyonunu yerine getirirler (Dönmezer, 1994: 246). Mesela Türk geleneklerine göre bir kadının, kendisini haksız yere de olsa, paylayan kayınpederine karşı saygılı bir sükut içinde kalması gerekir.

Bireyin içinde yaşadığı grubun ya da toplumun geleneklerine karşı çıkması ve bu karşı çıkışın derecesine göre bireyin toplumca saldırıya uğramasına, hor görülmesine, dışlanmasına, alay edilmesine sebep olabilir. Gelenekler, örfler gibi yasalarla belirlenmiş türleri vardır. Gelenekler, genellikle yasalardan çok daha geniş bir alanı yönetirler.

1.2.4. GÖRENEK

Göreneğin örfe, adete, geleneğe bakarak yaptırım gücü daha zayıftır. Örfteki yapıma zorunluluğu, adet ve gelenekteki yapılmalı özelliği görenekteki yapılabilme özelliğini alır. En yalın tanımıyla bir şeyi görüle geldiği gibi yapma alışkanlığı olan görenek, öteki sosyal alışkanlık gibi gerekli ve uygun görülenleri kapsar.

Göreneklerin temeli sosyal hayatın günlük muhtevalarından gelmektedir ki, bunlar bu sebeple günlük hayatın davranış örnekleridir. Görenekler de sosyal grupların içinden, genellikle gayri şuuri olarak yükselirler. Örneğin, şapka şeklinin bir toplum tarafından tipleştirilmesi gibi (Nirun, 1994: 91). Öteden beri yapılagelmekte olan, fakat henüz adet durumunu kazanmamış olan bu davranış biçimlerine grubun, toplumun gelişmesine uygun yenilikler eklenir. Bunlar süreklilik kazandığı gibi, bir süre sonra ortadan kalkabilirler.

Marshall'a göre görenek; "Görenekler, toplumlarda yerleşik olarak görülen düşünme ve hareket etme biçimlerini yansıtılmasına" denir (Marshall, 1999: 259).

Mesela; Evlerin inşa şekli tipleri, giyim şekilleri, eğlence, çocuk yetiştirme gibi tarzları (Nirun, 1994: 91), komşu ziyaretleri, hasta ziyaretleri, ortak taşıtlara inip binmede, tanışma ve tanıştırılmalarda nasıl davranılacağını belirleyerek ilişkilerin düzenli gitmesine yardımcı olurlar.

Görenek bütün bir kültürün ya da bir kültür alanının (oradaki sakinlerin ortak bir kültürü- bu kültürün çeşitli muhtemel alt kültürlerini de kapsayacak şekilde-paylaştıkları coğrafi bir alanın) ayırt edici niteliği anlamında kullanılabilir (Marshall, 1999: 259). Kavşut Beldesinde halktan edindiğimiz bilgilere göre düğünlerde oynanılan köse oyunu ve deve oyununun canlandırma hikayesinde evli bir çiftin başına gelen olaylar anlatılır. Kocanın ve karısının kötülüklerden korunmak için birbiri ile sırt sırta vermesi ana temadır. Belde sakinlerinin evliliğe verdiği önem düğünlerde canlandırılan oyunlara da yansımıştır.

Beldenin evlilik ve kadın konulu bir başka geleneği ise; düğün bitiminde gelin arabası önünde kayınvalide ve kayınpederin yaptığı güreştir. Bu güreşin galibi her zaman kayınvalidedir. Gelin yeni evine girmeden önce kapının üstüne bal sürer, dili tatlı olsun; çivi çakar, yeni evinde kalıcı olsun ve su dolu bir kovaya tekme atar ve suyu döker güçlü kuvvetli olduğunu tüm belde sakinlerine gösterir. Diğer bir görenek ise gelinin gelin arabasında önüne ayna konur, bahtı açık olsun; gaz lambası yakılır ocakları (haneleri yaşasın) hep tütsün amacı güdülmektedir.

Bu göreneklerin günümüzde de devam etmesi toplumumuzun evliliğe, aileye ve kadına verdiği değerin çok önemli bir göstergesidir.

Bu kurallar insanın sosyalleşmesi süreci içerisinde öğrenilirler. Bu formaliteler insanda o suretle yerleşir ki, bunları dikkatsizce ihlal eden kişi suçluluk, sorumluluk duygusunun etkisi altında kalır; böylece kişi adeta müeyyide kendi kendisine uygulamış olur. Görgü kuralları “sosyal sınıf veya grupları birbirinden ayırmak hususunda” da fonksiyon icra eder; bu itibarla sınıf ve grup ayrılıklarını korumaya yarayan sosyal araçlardır (Dönmezer, 1994: 246).

Görenekler, günlük yaşantımızın gerekli gördüğü ilişkilerin düzenlenmesinde, bireyler arasındaki sürtüşmeleri azaltmakta, toplumsal ilişkilerin kolaylaşmasında, belirleyici rol oynarlar.

1.3. SOSYO-KÜLTÜREL YAPIDA EVLİLİK VE KADIN-ERKEK ROLLERİ

Tarih boyunca belirli işlerin erkeklere belirli işlerin de kadınlara ait olduğu kabul edilmiştir.

Geleneksel anlayışa göre erkek, evi için dışarda, kadın da içerde çalışmalıdır. Bu geleneksel görüşün yerleşmiş olduğu kültürlerde erkeğin evde mutlak söz sahibi olduğu tartışmasız kabul edilen bir gerçektir. Bu görüş, geniş çapta, erkeğin kadından üstün olduğu inancından gelmekte, erkeğin planlayıcı, kadının ise o planları uygulayan bir yardımcı olduğu kanısından doğmaktadır. Ancak bugün, değişen koşullar bu inancın geçerliliği konusunda kuşku uyandırmakta, bu nedenle de bazı kültürlerde aile rolleri yeniden gözden geçirilmektedir (Bilen, 1977: 290). Birbiriyle karşılıklı ilişki kuran, aralarında etkileşim örüntüleri bulunan insanlar sosyal bir grup oluştururlar. Ortak sosyal hedefleri izleyen, sosyal normlar, ilgiler ve değerlere göre karşılıklı roller oynayan sosyal ilişkilerin tanınabilir, yapılaşmış sürekli birlikteliğiyle her toplum, içindeki grupların bir bileşimidir (Fichter, 1996:49).

Cinsiyetin toplumlara veya dönemlere göre aldığı farklı biçimler söz konusudur; örneğin ilkel kırsal bütünlük anlayışı çerçevesinde insan ve insanın üretimi değerli sayılırken, çeşitli sosyal gelişme evreleriyle bu anlayıştan uzaklaşmış, insan ve insanın kendi üretimine verilen değerler artmıştır (Türküne, 1995a: 47). Sosyolojik olarak incelemeye müsait toplumda çeşitli sosyo-kültürel görünüşleri mevcut olan cinsiyet olgusu bir kadın veya erkek olarak davranmayı öğrenmekten daha fazla bir şeydir. Toplumsal cinsiyet farklılıkları her gün yaşanan toplumsal beklentiler ışığında yeniden üretilen bir realitedir (Giddens, 1999:104). Aynı zamanda bu durum kişileri yeni durumlara uyum sağlamak zorunda bırakmıştır. Aile yaşamında akrabalar temel sosyal kurumken kadın ve erkek arasında rol farklılaşmasının değişik boyutları vardır. Toplumlara ve dönemlere göre aldığı farklı biçimleri vardır. Cinsiyet kavramı biyolojik olduğu kadar, cinsler üzerine sosyo-kültürel olarak inşa edilen durumları çok

yönlü olarak ifade etmektedir. Nitekim cinsiyete verilmiş olan rollerin ve cinsiyet özelliklerinin değerlendirilme biçimi önemlidir. Cinsel alanın sosyo-kültürel boyutları vardır.

Bilen'e göre "bugün, değişen koşullar bu inancın geçerliliği konusunda kuşku uyandırmakta, bu nedenle bazı kültürlerde aile rolleri yeniden gözden geçirilmektedir (Bilen, 1977: 290).

Giddens'a göre toplumsal cinsiyeti oluşturmamızın ince biçimleri çoğu zaman yaşamımızın öyle büyük bir parçasıdır ki; yitirilene kadar ya da kökten bir biçimde değiştirilene kadar fark etmeyiz bile. Toplumsal cinsiyetin sürekli olarak öğrenildiği ve yeniden üretildiği olgusu her gün boyu binlerce önemsiz eylemle cinsiyeti toplumsal olarak yeniden üretir, oluşturur ve yeniden oluştururuz. Yine ona göre bu aynı süreçte toplumsal cinsiyet, başkalarıyla olan etkileşimlerde yaratılan ve yeniden yaratılan bir olgudur. Bu durum cinsiyetin bir toplumsal kurum olarak algılanmasında önemlidir (Giddens, 1999:104).

Sosyo-kültürel yapının kadın ve erkek cinsiyet rolüne etkilerini Haviland biyolojik farklılıklara dikkat çekerek açıklamıştır. Nitekim; sosyo-kültürel yapının bu iki cins üzerindeki etkisi, onlar üzerinde nasıl bir fonksiyon icra ettiği açıklanarak, anlam verilerek biyolojik farklılıklarıyla birlikte bu iki insan türünün birbirleriyle ve dış dünyayla nasıl bir ilişki geliştirdiği ve geliştirmesi gerektiğine yol alınabilecektir (Haviland, 2002: 66).

Cinsiyet farkının değerlendirilme biçiminin çeşitliliği aslında cinsiyetin toplumsal sosyal kökenli fenomenlerle ortaya çıktığına dair önemli ipuçları vermektedir. Zaten "cinsiyet farkı veya cinsiyet farklılaşması diğer tüm toplumsal farklılaşmalara kıyasla daha eski, daha sürekli ve daha yaygındır. Bilinen tüm ekonomik, siyasal ve kültürel düzlemlerde görülmektedir ki, kadın erkek cinsiyetler arasındaki farklılaşmanın toplum yaşamında yarattığı ayrılık derecesi önemli ölçüde kültürel ve tarihsel yaşamlara bağlanmıştır" (Unat, 1982:295).

Sosyo-kültürel yapılarda kadın ve erkeklerin cinsleri temelinde nasıl düşünme, davranma ve hissetmeleri gerektiğini tanımlayan, sosyal olarak ön görülmüş

farklılıklara dayanan toplumsal olarak belirlenmiş davranış, yükümlülük ve sorumluluklar ile cinsiyet rolleri benimsenmektedir (Seyyar, 2004: 39). Cinsiyet kültürü, cinslere atfedilen özellikler, cinsiyet stereotipleri yanında cinslerarası işbölümü cinsel davranışları ve cinsel rolleri ihtiva ederken (Kağıtçıbaşı ve Kansu, 1990: 77-83) aynı zamanda bu durum kişileri yeni durumlara uyum sağlamak zorunda bırakmıştır.

Kültürde kadın ve erkek için her rol, az ya da çok genelleştirilmiş ve standardize edilmiştir. Belirli olan bu roller için davranış çeşitleri belirlenmiştir. Bu bağlamda kadın olmak, erkek olmak, kendisinden beklenen belirlenmiş ve yapılması gereken davranış örüntüleri demektir (Fichter, 1996: 87-93).

Cinsiyet rollerine dayalı davranış örüntüleri toplumdan topluma farklılık gösterir. Zira; sosyal rol çeşitliliği ve farklılaşması sadece bizim toplumumuz gibi gelişmekte olan ülkelerde değil, geri kalmış ve/veya gelişmiş sanayileşmiş ülkelerde de olup, rol ve statülerin belirlenmesinde kadın ve erkek açısından farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet rolüne ilişkin algılar, ailenin işleyişi başka bir anlatımla aile dinamiği açısından büyük önem taşımaktadır. Örneğin ailede ev işlerinin yapılması ve çocuk bakımını çoğunlukla kadın üstlenmekte, evle ilgili parasal konular ve ev dışı süreçler gündeme geldiğinde karar alma yetkisinin erkeğe devredildiği görülmektedir (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü, 1998: 56).

Toplumsal yapılar kadın-erkek rollerini belirlerken kültürel perspektiflerden hareketle; her iki cins çeşitli alanlarda yer almakta ve yönlendirilmektedir. Bu yönlendiriliş özel ve kamusal alan başta olmak üzere hayatın her alanına nüfuz etmiştir. Kısacası kadın ve erkek için yapılacak olan her şeyin türü belirlenmektedir. Bu yönlendirmenin temelinde ise cinsiyet rollerinin farklılaşması (Günindi, 1998: 284) cinsiyet kültürünün temel dayanağı ve belirleyicisinin sosyo-kültürel yapılar olmasıdır.

Kadın-erkek sosyal rolleri "farklılaşma" temeli üzerine oturmaktadır. Sosyal rolün biyolojik anlamda cinsiyet ayırımına bakan yönü; kadın, erkek, çocuk, genç, yaşlı vs. insanlar olarak, sosyal yapılarda bir yer işgal etmektir. Her kültür bütünlüğü

içinde bu ayakların izleri bulunmaktadır. Öyle ki hiçbir sosyal yapıda kadın ve erkek tamamen eşit sosyal faaliyetler göstermezler (Nirun, 1994: 105).

Marshall'a göre; sosyolojinin en temel ve anahtar kavramlarından biridir rol. Linton'un toplumsal sistem içinde yer alan rollerin yapısal bir değerlendirmesini yaparken; rolleri kurumsallaşmış normatif hak ve yükümlülükler kümesi halinde belirtir. Rol konusundaki yapısal kabul ise, örneğin bir öğretmeninki gibi, toplumun içine bir statü yerleştirir ve daha sonra bu konumun ideal tipine eşlik eden bir standart hal ve ödevler yığını tanımlamaya çalışır. Rolü, toplumsal bir temeli olan bu beklentiler oluşturur (Marshall, 1999: 624-625). Statü sosyal rollerin çözümlenmesinde toplumsal etkilere yer verilmesi önemlidir.

Sosyal yapıların kültür içerikleri bu farklılıkları ne kadar gidermek isterse istesin, yine de erkek ile kadın arasında fonksiyonel farklar devam edecektir. En başta şunu söylemek gerekir ki, biyolojik farklılığımız nedeniyle kadının veya erkeğin yapabileceği ve yapamayacağı bazı rol ve işlevler söz konusudur. Örneğin bir kadının inşaat işçiliği gibi bedensel güç gerektiren bir işte erkekler kadar yer alması mümkün değildir. Bu ve benzeri nedenlerle sosyal birçok rol ve meslekte kadınlar ve erkekler eşit sosyal faaliyet göstermezler. Bir toplumun neresine bakılırsa bakılsın insanların birbirlerinden farklılaşmış oldukları görülecektir. Bu sosyal statü ve roller üzerindeki farklar inkar edilemez. Zaten hiçbir toplumda kadın ve erkeklere aynı sosyal sorumluluklar ve roller yüklenmemiştir. Dolayısıyla bu sosyal farklılaşma kaçınılmazdır (Nirun, 1994: 105-106). Endüstri sonrası toplumda, aile yaşamında eşlerin ilişkileri artmış, farklılaşmış, karı-koca arasında eşitlik, ortak faaliyetler ve birlikte kararlar giderek artmıştır. Kız ve erkek çocuklara eşit eğitim olanaklarının tanınması, ailenin yaşam biçiminde daha demokratik ilişkilere doğru bir yönelme olmasını sağlamıştır. Bu tür demokratik ilişkileri çağdaş ailenin çocuk yetiştirme biçiminde ve karı- koca ilişkilerinde görmek mümkündür.

Toplumda kadın ve erkek temel birçok sosyal rol üstlenir. Bunun yanında alt rollerde üstlenirler, sosyal hedefleri gerçekleştirme konusunda diğer bireylerle birlikte hareket ederek, "temel rolünün yanında, diğer alt rolleriyle aşağı, eşit ya da üst bir konum statü ve rol içinde bulunabilmektedirler. Örneğin bir erkek, akrabalık sistemi içindeki diğer kişilere karşı koca, ağabey, yeğen, enişte rolleri üstlenebilir"

(Fichter, 1996: 95). Toplumsal düzlemde cinsler arası rol ayrımına ilişkin temel kültürel bir olaydır.

Kadına ve erkeğe Türk toplumunda atfedilen rol ve beklentilerdeki farklılık, cinsiyetler arası statü farklılaşmasını da beraberinde getirmiştir. Ancak kadın erkeğe oranla statü kaybı ve statü düşüklüğü içindedir. Statü farklılaşması kır ve kent bağlamında düşünülecek olursa "özellikle aile içi karar süreçlerinde, tüketim kalıplarında, parasal kaynaklardan yararlanabilme ve aile dışı çevreyle ilişkiler çerçevesinde kendini gösterecek boyutlarda olup bu eşitsizlik tutumsal ve duygusal alanlara yansiyacak şekilde belirlenmiştir" (Kağıtçıbaşı, 1990:144). Endüstrileşmiş toplumların köklü değişimlerle karşı karşıya kalması aile yaşamını etkilemiş, yeni değerlerin ortaya çıkmasını sağlamış ve kişiler arası ilişkilerin değişimine sebep olmuştur.

Statüler insanları belirli kurallara uymaya zorlarken, sosyal rol bizzat uygulamayı gerektirir. Başka bir anlatımla sosyal rol, bir statünün normlarını yerine getirmek için şahısları belli davranışları yapmaya zorlar. Roller bireylerin hayatlarının düşünce ve davranışlarının derinliklerine yer ederek; birbirleri ile bütünleşir ve toplum hayatı boyunca bireylerden rollerini gerçekleştireceklerini bekler. Birey toplumda işgal ettiği yere göre davranmalıdır. Örneğin bir aile reisi konumunda bulunan erkek, konumun gerektirdiklerini yapmak durumundadır. Ancak aynı statüyle işgal eden farklı kişiler, rollerini farklı oynarlar. Her aile reisinin aynı şekilde davranmamakta, farklı davranışlar sergilemektedirler. Bunların dışında sosyal rol beklenen ve umulan hal, davranışlar olarak da düşünülebilir. Bir annenin aile içindeki rolü çocuklara bakmak, ekonomik yükü paylaşmak ve tasarruf sağlamak gibi beklenen ödev ve davranışlar olabilmektedir (İşçi, 2000: 21). Bir bireyin bir gün içindeki işi gereği müşteri ve iş arkadaşları ile olan ilişkilerinin farklılığından, iş çıkışı eve gidilen toplumda yaş ve cinsiyet sistemi içindeki mevkisinden uzanan yelpazede çeşitli davranışlar saptamıştır. Örneğin, otobüste oturduğu yeri, yaşlı bir kadına terk etmesi gerektiğinin bilincinde olacak, yok eğer yaşlı biri değil ise, yerinden kalkma gereği hissetmeyecektir. Evindeki bir takım konumlar gereği yine farklı davranışları kadar aile içinde çeşitli üyelere karşı akrabalık bağlanım kalıplarını göz önünde bulundurarak, kayınvalidesine karşı nazik, karısına karşı müşfik, oğluna karşı sevecen

veya disiplin edici davranabilir (Sanay, 1985: 211). Kadın ve erkek bireyler için toplumda işgal ettikleri statüler ve bu statülerin görünen yüzü ifade edilişi, roller aracılığıyla dışlaşmaktadır. Kısacası "bireylerin hareketlerinin bütünü sosyal yapıya bağlayan bir anlam içinde rolü düşünmek mümkün ise bu durumda sosyal sistem, toplum; rolleri şekillendiren bir bütündür (Nirun ve Erdoğan, 1978:100).

Türk toplumunun kendine özgü karakteristik özellikleriyle şekillenen ailesi ve bu ailenin yapısal özellikleri düşünüldüğünde geçmişte olduğu gibi bugün de "aile" olgusuna her zaman pozitif değerlerle bakılmıştır. Bu sebeple aile toplumun temelini teşkil etmektedir. Sosyalizasyon sürecinde öğrenip içselleştirdikleri ve uygun davranışlarıyla kişisel rollerini yerine getirirken toplumda kabul edilirler. Türk toplumunda aile her şeyden önce bu görevi yerine getirecek şekilde organize olmuştur.

Toplumsal hayatta ayrılmış ve belirlenmiş sosyal rolleri diğer bir deyişle rol yönüyle kadın ve erkek farklılaşmasını etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Eğitim, aile, kültür, okul, iş yaşamı vs. kadın-erkek ayrımını belirlemektedir. Yani cinsiyet farklılıkları, hem çevresel etkilerden hem de bireylerin kültürlerindeki kadınlık ve erkeklik tanımlarıyla tutarlı olarak, çocukluk döneminde edindikleri kendilik kavramından, tercihlerinden, becerilerinden, kişisel tutum ve davranışlarından kaynaklanmaktadır (Altan, 2000: 33).

İnsanlar için her yer ve zamanda sosyal ve kültürel bir gereklilik olarak; aile, eğitim, ekonomi, siyaset ve boş zaman değerlendirme etkinliklerine işaret eden sosyal gereksinmelerini tatmin etmek gerekmektedir. Söz konusu gereksinme ve işlevler evrenseldir, fakat toplumdan topluma çeşitlilik gösterirler ve sahip oldukları önem açısından da eşit değildirler. Toplumun sürekliliği için vazgeçilmezdirler. Fakat vurgulama düzeyleri farklıdır (Fichter, 1996: 53) Nitekim bireyler sosyalizasyon süreciyle rollerini öğrenirler. Toplumun norm ve değerlerine uygun tutumlar kazanırlar. Davranışlarını bu tutum ve ortamsal koşullara göre ayarlarlar. Kişinin cinsiyet rolüne ilişkin tutumları koşullar ve toplum beklentileri uyuyorsa kişi sağlıklı bir uyum yaşar. Kısacası kişinin cinsiyet rolünü özümsemesi ve benimsemesi önemlidir (Başaran, 1984:156).

Hurrelman ve Brundell yaptıkları çalışmalarda bu süreci vurgulamışlardır. Cinsiyet ve cinsel rol kimlikleri, her zaman cinsiyet temelinde gelişen sosyal hareketlerle elde edilen, yaşamın yapılanma sürecinin her alanında bir süreklilik içerisinde aktif olarak yeniden üretilen ve sosyal pratiklerle sınanan bir süreçtir. Onlara göre; hem oğlanlar ve erkekler hem kızlar ve kadınlar, cinsiyetlerini sürekli kendileri üstlenirler ve bu üstlenmede başkaları tarafından desteklenmektedirler (Aktaran Onur ve Koyuncu, 2004: 42).

Davranışların kadın ve erkek cinsiyet rolüne göre farklılık gestermesinin temelinde toplumsal farklılaşmalar yatmaktadır. Cinsiyetlere dayalı sosyal roller aile kurumunda bireye öğretilmektedir.

Örneğin; Türk toplumu bir ailenin temel bireyleri olan anne-baba ve evlada büyük bir önem ve değer atfeder. Dolayısıyla bu rolleri gerçekleştiren kadın ve erkek bireyler toplumca takdir edilir ve desteklenirler ve sorumluluk taşımalarıdır (Nirun ve Erdoğan, 1978:69).

Davranış örüntülerinin sergilenmesi bireylerin farklı kişiliklerine uygun rollerini oynamalarıyla karşımıza çıkmaktadır. Nitekim toplumda kadın ve erkek rollerinin benimsenmesi ilk insanın varlığından beri süregelen bir süreçtir.

1.4. KADININ EVLİLİĞİNİN ÖRFLERE GÖRE TANIMLANMASI

"Geleneksel toplumsal yapımız kadın rollerini belirlerken, kültürel perspektifimizden hareketle onu çeşitli alanlara da yönlendirmektedir. Yani yapılacak olan işin türünü belirlemektedir. Bu yönlendirmenin temelinde yatan olgu cinsiyet rollerinin farklılaştırılarak kurumsallaştırılmasıdır. Sosyalizasyonu gerçekleştiren aile, okul, çevre, kitle iletişim araçları ile toplumun kendisi "kız çocuktan mutlu bir evlilik ve ileriki yaşlarda iyi bir anne olmasını beklerken, iş ve başarı beklentisini erkek çocuğa atfeder ve yine devamında ondan sorumlu bir aile reisliği bekler" (Günindi, 1998: 284).

Kıray Türk toplumunda kadının durumunun geleneksel yapımızda şekillendiğine dikkati çekmiştir. Bu duruma örnek olarak kızların ve erkeklerin eğitilmesine ilişkin pratikleri değerlendirirken; özellikle kızların kırsal ve kentsel

mekanlar açısından eğitim durumlarıyla ilgili önemli tespitlerde bulunmuştur. Ona göre; kırsal kesimde kimsenin pek eğitime gereği olmadığı bir düzende kızların da eğitilmemesi doğaldır. Fakat eğitim görüp beceri kazanmak şart olduktan sonra ailenin eğitilemeyecek kadar çok çocuğu varsa ilk fedakarlık kız çocuklarından yapılmakta, onlara eğitim gerekmediği kanısına varılmaktadır. Bu nedenle ülkemizde kız çocukların eğitimlerinden kırsal bölgelerde vazgeçilmektedir. Bu bölgelerde henüz kızların özel ihtisaslaşmış işlerde çalışma olanağı yoktur (Kıray, 1982: 29).

Dolayısıyla kızlar fonksiyonel olan eğitimin dışındadırlar. Kentte yaşayabildiğinde ise istenen ilkokula gidip "kendilerini kurtarmaları"dır. Kız çocukların evlenip başka hane halkı üyesi olması da erkeklere öncelik vermektedir. Oysa, şehirleşmiş, sanayileşmiş, nüfusu dengeli toplumlarda çalışma hüneleri edinip iyi uyum yapmada kız-erkek ayrımı yoktur (Kıray, 1982: 29).

Fakat geleneksel yapımızdan kaynaklanan; erkeğin ev içindeki geleneksel davranış örüntüleri otorite olmasına yol açmakta ve kadını ailede erkekten sonra ikinci derecede önemli kişi olarak tanımlanmaktadır. Bu hiyerarşik görüntüde kadın ev kadınlığı, eşlik ve annelik yönünde tutum geliştirmektedir. Ailenin toplum içindeki konumu aile reisi olarak algılanan erkeğin işinin itibarı, gelirinin miktarı ve eğitimiyle doğrudan ilişkilidir ve erkeğin belirleyiciliği aile faaliyetlerinin tümünü içermektedir (Nirun, 1994: 92- Özer, 1991: 674).

"Kadın doğulmaz, kadın olunur veya erkek doğulmaz erkek olunur" (De Bouveour, 1993: 66) sözü toplum sosyalizasyonun en önemli göstergesidir.

Bu sosyal tecrübeler "hem kadınların hem de erkeklerin davranışlarını etkilemekte, kadının sürekli eş ve anne rolü öne çıkarılmakta, kadın çalışsa bile, çalışan kadın rolü ikinciliğe itilmekte, seçeneği mesleklerde cinsiyet temelinde ayırmakta, en önemlisi, kadınların eş ve anne rollerinin uzantısı sayılabilecek alanlara yönelmesi beklenmektedir" (Günindi, 1998: 256).

Toplumsal konum ve sorumlulukların öğrenildiği ve sonraki kuşaklara öğretildiği bir geri- besleme mekanizması olan ailede kadın, toplumun yeniden üretilmesi işlevini, insanlık tarihinin her aşamasında korumuştur (Akın, 1991:111).

Kadın evde eş, anne; çalışma hayatında çalışan; eş ile çocuklar arasında ise emniyet sübabı görevini yerine getirmektedir.

Kadın toplum yaşantısının olduğu her yerde içinde bulunduğu toplumun sosyo-kültürel özelliklerine göre erkeklerle birlikte sosyal statüsü ve rolü üzerinden tanımlanmaktadır (Özbay, 1982:172).

Kırsal yaşamda ve kent yaşamında annenin rolü temeldir değişmez. Anne çocuklarını ve eşini seven, çocuklarını büyüten sosyalizasyon sürecinde çocuklarına yardımcı olan kişidir.

Ailede annenin rolü yadsınamaz. Anne, çocuk için yaşanılan dünyanın yorumlanmasında ve toplumun temsil edilmesinde örnektir. Bilimsel anlamda süreklilik gösteren bir sevgi nesnesidir Diyebiliriz ki çocuk için anne, henüz istikrarlı olmayan bir dünyada çocuğun güven kaynağı, huzuru, referans merkezi ve tek anlaşılabilir bir durum ya da kişidir. Ayrıca anne çocuklarının cinsel kimliklerini anlamalarına ve bu konuda biçimlenmelerine yardım edendir (Dönmezer, 1999: 30).

Değerlerin ve hatta duyguların kuşaktan kuşağa aktarılmasını ve türün idamesini içeren aile kurumunda, kadın ve rolleri; tarihsel-kültürel-toplumsal birikimin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Bir aile kurumundan bahsetmek gerekirse özellikle üzerinde önemle durulması gereken cins kadın ve kadının annelik işlevidir. Kadının bu işlevi tarih boyunca süregelmiştir, “çocuk doğurmak ve yetiştirmek toplumsallaştırmak en önemli rolü ve görevi olmuştur. İçinde yaşadığı toplumun kültürünü ve değerlerini, gelenek ve göreneklerini, çocuğa aktaran, ona görev ve sorumluluklarını aşıl原因an, onun eğitimi ile meşgul olan annedir” (Akın, 1991:110). Dolayısıyla ailede toplum değerlerinin, adetlerin, örflerin, göreneklerin, geleneklerin öğretiminden ve devam etmesinden başlıca sorumlu olan kişi kadındır.

Evlilik geleneklerinin sürdürülmesi ve gelecek kuşaklara aktarılması kadının toplumun kültürel mirasının aktarıcısı olmasından ileri gelir. Dünya genelinde ve Türk toplumunda kadın sosyalizasyonla rolüne hazırlanırken aile içinde aldığı eğitim ve çevresel etkenler cinsiyet faktörünü etkiler.

Kadın ve erkek arasındaki statü farklılaşmasının yüzyıllarca süregelen ataerkil düzen gereği olduğu bilinmektedir. Ataerkil toplumsal hiyerarşide cinsiyet farklılaşması temeline dayanmaktadır (Özbay, 1982:173). Ataerkil toplumlarda kadın ev içinde erkek ise ev dışından sorumludur.

Kadınların kendilerin algılama tarzları daha olumsuz ve kalıplaşmış geleneksel zemine doğru kaymaktadır. Araştırmalarda göstermektedir ki çeşitli yönleriyle cinsiyet rol kalıplarının durağanlık ve devamlılık göstermesi değişim ve kuşak farklılığıyla yumuşamaya uğramasına karşın, kadınların kendilerini erkeklere göre tanımlama biçimlerinde büyük farklılık görülmesini engellemektedir (Kandiyoti, 1982: 320).

Toplumda aile kurumunun mobilitesi olarak kadını düşünürsek eğer, anne rolü bu kurum içindeki sosyal ilişkilerin devamını sağlayan tampon mekanizmadır. Bu yönüyle toplumda kadın evliliğinin aile kurumu içindeki yeri çok önemlidir.

Türk toplumunu geleneksel karakterinde kadının yeri özellikle annelik rolüyle öne çıkan değeri, örflerin kaderi açısından azalmamış, fonksiyonel anlamda devam etmiştir. Kadının evliliği tüm Türk tarihi boyunca önem taşımıştır.

Ailesiz bir toplum düşünülemezine göre, kadının etkili bir şekilde yer alamayacağı bir aile yaşamı ve toplum da düşünülemez (Doğramacıoğlu, 1993:1). Toplumdaki diğer kurumlar gibi aile kurumu da gelişme seyri açısından geçmişte değişikliklere uğramış ve gelecekte de uğrayacaktır (Hortaçsu, 2003: 69).

Kadının durumundaki olumlu değişimler özellikle kültüre daha uyumlu hale gelerek aile içi dayanışmada kadının her türlü oluşumda evliliğin geleneklere göre sürdürülmesi aktif katılma talebinde bulunmasıyla da gelişmiştir.

Aile yapısal özellikleriyle aile içi rol ve görevleriyle değişmektedir. Ancak dün olduğu gibi bugün de kadın Türk toplumunda annelik rolü üzerinden tanımlanmaktadır. Kimliklerimiz üzerinde duran gelenekselliğin içimize işlenmişliği kadın evliliğinin örflere göre devam etmesinin en büyük izidir.

1.5. SOSYO-KÜLTÜREL YAPIYA GÖRE EVLİLİĞİN BİÇİMLENMESİ

Türk toplumunun kendi geleneksel değerlerine, benimsedikleri dinin buyruklarına ve hatta o toplumda kabul gören ideolojik görüşün öngördüğü ilkelere paralel olarak oluşmuş bir evlilik anlayışı vardır. Genel olan şey ise evliliğin hemen hemen her toplumda saygı duyulan, kabul gören bir kurum olduğudur. Hatta, toplumların çoğu evlilik kurumuna kutsal değerler yüklemişlerdir. Çünkü şüphesiz evlilik birliği ile meydana gelen aile, bir toplum için önemli bir kurumdur. Toplumda bireyin istenilen kişiliğini biçimlendirmesi, sosyal ilişkilerini düzene koyması vs. ilişkiler için oldukça önemli bir kurumdur.

Kurumların içinde bulunan gruplar; bireylerin hayatlarında önemli rol oynamaktadır. Bir grubun üyesi olarak (aile) dünyaya gelen birey, hayatının çeşitli aşamalarında birçok gruba üye olmaktadır. Birey büyüdükçe grup üyeliği genişlemekte ve aile dışına çıkmaktadır. Mevcut biyolojik, sosyal, kültürel, ekonomik etkenler bireylerin grup seçimini sınırlamakta ve adeta öngörmektedir. Yaş ve cinsiyet bu çerçevede biyolojik etkenlerin bir sonucu olarak (Doğan, 2000: 73-74) içinde yer alınan toplumun yapısını belirlemektedir.

Evlenme aynı zamanda, insan hayatındaki en önemli adım olup, evrensel olarak kabul edilmiş toplumsal bir kurumdur. Özellikle tek eşliliğin (monogamy) hakim olduğu ve boşanmanın güç ve pahalı olduğu toplumlarda bu böyle (Erdentuğ, 1990: 241).

Evlilik birliğine hukuk açısından baktığımızda bir sözleşme olarak da nitelendirebiliriz. Çünkü evliliğin hukuk kaynağı bir sözleşmedir. Bu sözleşmenin işleyişinde dini kavram ve kurallar asıl değildir (Koyunoğlu, 1996: 33). Ancak evlilik birliğini sosyolojik bir kavram olarak ele aldığımızda, bu kurumunun yapısının geleneksel değerler, dinsel kavram ve kurallar üzerine inşa edilmiş olduğunu görürüz.

Sosyo kültürel yapıya göre evlilik birliğinin toplumdaki ritüeller tarafından korunan özellikleri sosyal yapının ne kadar sağlam olacağı tartışılmaz bir gerçektir.

Gelenekselliği bozulmamış toplumlarda evlilik kurumu patriarkal bir özellik arz etmektedir. Yani genel kanı evlilik kurumunun erkek egemen değerler üzerine

kurulmuş olduğudur. Bu bakımdan, evlilik kurumu içerisinde kadının daha çok ezildiği ileri sürülmüş ve evlilik olgusu genellikle kadın hakları kapsamında ele alınmıştır.

Her toplumun kültür yapısına ve inançlarına göre farklılık gösteren bu kurum ile ilgili olarak mevcut sosyo-kültürel yapıyı öne çıkarmak önemlidir.

Geleneksel yapıya göre evliliğin biçimlenmesinde çeşitli evlilik türleri sosyo-kültürel yapıda barınır. Örneğin; Beşik kertmesi; bir aileyle akrabalık kurmak isteyen ya da bir yakınıyla varolan dostluk bağı, ekonomik ilişkisini daha da pekiştirmek isteyen başka bir ailenin, sözkonusu kimsenin yeni doğmuş kızını oğluna nişanlaması, bu geleneğin aslını oluşturur. Böylece çocuklar, ergin yaşa geldiklerinde birbiriyle evlenmek üzere, daha çocuk yaşta iken kendi istemlerinin dışında nişanlanmış olurlar. Bu sözün belirtisi olarak da çocukların beşiklerine birer kertik yapılı. Beşik kertme adı da buradan gelmektedir. Temelinde sosyo-ekonomik ve psikolojik etmenlerin yattığı bir tür nişanlanmadır (Örnek, 1971: 46).

Geçmişten günümüze kadar gelen, bu gün de canlı bir biçimde devam eden evlilik türlerinden biri de görücü usulü evliliğdir. Genel olarak geleneksel bağların kuvvetli olduğu köylerde yaygın halde bulunan bu tür evliliklerde, ailelerin tercihi çok önemlidir. Bu görüşe uygun biçimlenen evlilik türü ise; görücü usulü evliliğdir.

Tavsiye edilen kıza görücü giden kadınlar, kızın tüm hal ve hareketlerine dikkat ederler. Kaynana kızını beğenmişse, kızın lehinde konuşarak kocasını ikna eder. Kızı almak istiyorlarsa, konuyu oğlana açarak, onun olumlu düşünmesini' de sağlarlar (Erdentuğ, 1990:221).

Türkiye'de görülen evlenme biçimleri içerisinde "kız kaçırma" yoluyla gerçekleştirilenler önemli bir yer tutmaktadır. Bu konuda bir araştırma yapan İbrahim Yasa'ya göre, genel anlamıyla kız kaçırma "ister tek tarafın, isterse iki tarafın da rızası bulunsun veya bulunmasın, evlenme ve dolayısı ile bir yuva kurmak amacıyla meydana gelen toplumsal bir olay olarak" (Yasa, 1962: 2) kabul görür.

İbrahim Yasa'ya göre oturakalma olayında, erkeğin kaçırılması sözkonusu olmamakla beraber, erkeğin evine gidip oturan kız reddedilmediği takdirde bu olaya erkeğin sembolik bir şekilde de olsa kız tarafından kaçırılması gözü ile bakılabilir (Yasa, 1962: 6).

Toplumda görülen başka bir evlenme biçimlenmesi ise; erkek ve kızların değiş tokuş edildiği bir görenekten bahseden Erdentuğ, buna "Mübadele usulü ile evlenme" adını verir (Erdentuğ, 1990: 70).

Taygeldi evlenme biçimi; çocuklu dulların evlenmeleri sonucu, karşıt cinsten iki çocuğun aynı çatı altında yaşamaları bir takım toplumsal baskıyı da yanında getirir. Bu baskıdan kurtulmak için çocukların da evlenmeleri gerekecektir (Yasa, 1962: 311).

Türk toplumunda olan evlilik biçimlerinin farklılığı kültürel mozağin farklılığından ileri gelir. Nitekim çeşitli kültürlerin beşiği olan anadolu her türlü evlenme ritüeli ile kendine özgülüğü korumaktadır.

1.5.1. İÇERDEN EVLİLİK

Aile tarihi araştırmaları ışığında "iç-dış evlenme" olgusunun belli kural ve temellere dayandırıldığını görmek mümkün. Bu konuda Mac Lennan'ın kuramsal yaklaşımçı görüşüne göre; birçok yabani, barbar ve hatta yeni zamanların uygar halkları arasında, nişanlı erkeğin, yalnız başına ya da arkadaşlarıyla birlikte, gelecekteki eşini, ailesinden zorbalıkla kaçırması şeklinde bir evlilik biçimi bulur. Bu, "kaçırma yoluyla evlenme" şeklinin nasıl doğduğu konusundaki soruların açıklamaya yönelik düşünce erkekler kendi aşiretleri (tribü) içinde yeterli sayıda kadın bulabildikleri sürece, buna hiçbir neden yoktur. Ne var ki, gelişmemiş halklar arasında, içinde evlenmenin yasaklandığı bazı kümelerin varlığına sık sık rastlanmakta, öyle ki başka topluluklarda, töre belirli bir grup içindeki erkekleri aynı grup içindeki kadınlarla evlenmeye zorunlu tuttuğu halde, bunlarda erkekler kadınların, kadınlarda kocalarını dışardan bulmak zorundaydılar. Dış-evlenen ve iç evlenen aşiretler arasında katı bir karşıtlık kurulmaktadır" (Engels, 1987: 179).

"Bir ana soyu sistemi ile bir baba soyu sistemi ilişki kuramazlar, bir toplum oluşturamazlar. Birinin istediğini öteki vermez, diğerinin verdiği ise ötekinin ihtiyacı yoktur. "Dış evlilik" kuralı tam anlamıyla evrensel değildir denemez, çünkü kavram olarak onun tam karşıtı olan "iç evlilik" (endogamy) kuralı vardır. İç evlilik, tanımı olarak içten ya da soydan biriyle evlenmektir" (Güvenç, 1996: 29).

Farklı topluluklar içerisinde evlilikle ilgili; yöresel yerleşme, otorite, statü, toplumsal baskı, miras gibi konularda kurallar, adetler ve gelenekler ortaya çıktığı gözlenmektedir. Bunların tümünün birer kurum olarak gelişmesi ve yaygınlaşması yanında toplumdan topluma değişiklikler göstermesi toplumların yaşam şekillerinin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır.

"İster soy devamını sağlama, ister seks güdüsüne duyulan doyumunu meşrulaştırma isterse bir üretim birimi kurma amacına yönelik evlenmeler, bir olarak yaratma ve hazırlama sorunudur. Herkesin her zaman herkesle evlenmeyeceği bir toplumsal kuraldır" (Balaman, 1982: 27).

"Evlenmesine izin verilmeyen yakın akrabalar arasındaki cinsel ilişki, ya da cinsel ilişkide bulunmayan yakınlar arasındaki evlilik diye tanımlanan ensest'in (fücur) tarih boyunca insanlar tarafından tiksintiyle karşılandığı bilinmektedir. "Dünya Etnografya Atlası'ndan 250 topluluk bir örnekleri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, ensest ilişkileri evrensel yakın bir düzeyde yasaktır. Ensest, tehlikeli, sakıncalı, pis, şeytanca, hayasızca bir günah şeklinde algılanmaktadır. Konu biraz daha derinleştirilince sorun bir kısır döngüye dönüşür. Ensest yasaktır, çünkü "dış evlilik" kuralı vardır; dış evlilik kuralı evrensel yakın düzeyde yaygındır, çünkü ensest yasaktır" (Güvenç, 1996: 297).

Genetik ve kalıtsal sakınca ritüeline göre, yakın akrabaların evliliğinden, kusurlu hastalıklı ve anormal çocukların doğacağı inancıdır. Bu ritüelden hareketle sağlıklı nesillerin devamı için ensesti yasaklamıştır.

Nitekim birçok göreceli kural ve zorunlulukların meydana getirdiği iç-dış evlenme olgusu sosyo-kültürel yaşamda kendini gerçekleştirmiş şekilde meydana gelmektedir.

1.5.2. DIŞARDAN EVLİLİK

"Dış evlilik kuralını açıklamaya yönelik teorilerden birisi de "kadın sayısının azlığı" teorisidir. Mac Lennan ve Lubbock dış evlilik kuralı ve ensestin kökenini, paleolitik çağlardaki kadın azlığına bađlamıŐlardır. İlkel avcılarda, nüfusun hızlı artıŐını önlemek için kız çocuklarını diri diri gömülerek öldürülmesi geleneğinin sebep olduğu kadın azlığı ilkel avcıyı kadın avına ve dışardan kadın bulmaya zorlamıŐ ve avcılar kendi toplumları dışında evlenmeye baŐlayınca, dış evlilik kuralı doğmuştur. Durkheim'da ensest yasağını, dış evliliğin bir kalıntısı olarak yorumlamıŐtır" (Güvenç, 1996: 297).

Antropolojide, anne ve babanın ayrı soylardan gelmesi kuralına "dış evlilik" adı verilmiştir.

"evre ile ilişki kurmanın evrensel ilkesi, çevreye açık olmak, "alıŐ-veriŐ" ve "değiş-tokuş" yapmaktır. Genelde bu tür alıŐveriŐler u-yoldan sağlanır; (1) ticaret ve mal alıŐveriŐi, (2) kültürleŐme (kültür alıŐveriŐi) ve (3) dış evlilik (gelin-güvey alıŐveriŐi). Bütün bu alıŐveriŐ biçimlerinde karŐılılık ilkesi geçerlidir. Bu cümleden gelin-güvey alıŐveriŐi sonunda, öteki aile ve soy gruplarıyla yeni ilişkiler kurulmakta, sosyal yapı büyüyüp güçlenmektedir" (Güvenç, 1996: 300).

"Dış evlilik" kuralı birçok akrabalık sisteminde geçerlidir. Ancak dış evlilik kuralının uygulanabilmesi için, toplumu oluşturan akrabalık sistemlerinin soy ayrımı yönünden birbirine benzer olması Őarttır.

Dış-evlenen aŐiretlerde yaşayan erkekler, kadınların ancak başka aŐiretlerden alabilirler; ama yabancılık durumunda, aşiretler arasında sürekli savaş hali bulunduğundan, bu iş, ancak kaçırma yoluyla yapılabilirdi" (Güvenç, 1996: 267).

1.6. KADIN VE EVLİLİK

Türk toplumunda evlilik kurumunun yapısını Cumhuriyet'in ilanına kadar olan dönem içerisinde ağırlıklı olarak geleneksel değerler belirlemiştir. Özellikle Cumhuriyetten sonraki dönemde yeniden yapılandırılma sürecine giren Türk toplumunda, evlilik kurumu, kadınla ilgili olarak gerçekleştirilen reformlar ve yapılan hukuki düzenlemeler sonucunda yeni bir biçim almıştır.

Örneğin Osmanlı harem hayatındaki kadını ele alırsak; Akgündüz'e göre, padişahlar hür veya köle cariyelerle -başka erkeklerle evli olmamak kaydıyla- iki şekilde karı-koca hayatı yaşayabilirlerdi:

1- Padişah evlenmeden önce cariyesini azad eder, böylece hür kadınla evlenmiş olur. Bu şekilde bir evlilik halinde, daha evvel hür kadınla evli olması, dört sınırını aşmamış olmak şartıyla, cariyesini azad ederek evlenmesine engel teşkil etmez. Bu durumda da, azad ederek evlendiği cariye ile hür olarak evlendiği eşleri arasında hiçbir statü farkı yoktur.

Ayrıca padişah, cariyesini azad etmeden onunla nikah akdiyle evlenir. Padişah daha önceden hür bir kadınla evlenmiş ise, bazı hukukçular bu nikahın Nisa suresindeki ayetin hükmü gereği mekruh olacağını iddia ederlerken bir kısım da bunun aksini iddia eder.

2- İslam hukukuna göre, Padişah başka erkekle evli olmayan bir cariyesi ile herhangi bir nikah akdi olmadan, istifrâş hakkı gereği karı-koca hayatı yaşama hakkına sahiptir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, zinaya yol açmaması ve gizli metres haline dönüşmemesi için bu uygulama önemli kurallara bağlanmıştır. Hür ve evli bir kadın ile istifrâş hakkına dayanarak karı-koca hayatı yaşanan cariye arasındaki tek fark, cariyenin efendisinin mirasından istifade edememesidir. Ayrıca, padişah eğer nikah akdine dayalı bir birliktelik kurduysa birden fazla evlenme sınırına uymak zorundadır. Fakat, istifrâş hakkına dayanarak karı-koca hayatı yaşıyorsa birden fazla evlenme kuralına uymak gibi bir zorunluluğu yoktur (Akgündüz, 1997:312).

Türk toplumunda evlilik bir genç kız için büyük önem taşımaktadır. Çünkü bir genç kız, evlilik sayesinde genç kızlıktan kadınlığa geçerek daha önceki

yaşantısında hiç olmadığı kadar saygıdeğer bir statüye gelir. Bu durum, islam dininin evliliği teşvik etmesi ve evlenen bir kadına yeni roller yüklemesi ile izah edilebilir.

23 Temmuz 1908'de II.Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte "kadın hakları" konusu yeni bir boyut kazanmıştır. Daha önce tartışılmaya başlanan "kadın hakları" konusu daha da hızlanarak bu konuyu gündeme getiren yeni yayınlar başlamıştır. II. Meşrutiyet'in ilanı aynı zamanda kadınlar açısından özgürlüğün de ilanı manasını taşımıştır. Diyebiliriz ki, II. Meşrutiyet dönemi, kadının giderek daha fazla kamusal alana katılmasının, kentsel mekanlarda dolaşmasının, "toplumsal görünürlük" kazanmasının ve buna karşı gelişen tepkilerin gözlemlendiği bir dönemdir (Göle, 1994:36). Ülkemizin kırsal yörelerinde geleneksel yapı çözülmemiştir. Osmanlı toplumundaki ev içi kadına, dışı erkeğin anlayışı süregeldiğinden, erkekler kadınlardan uzaklaşmakta, cinsler arasındaki kopukluk nesillere aktarılmaktadır (Caporal, 1982: 481).

Yazılarında özellikle evlilik kurumuna ve bu kurum içerisinde kadının yerinin ne olması gerektiği üzerinde duran Celal Nuri, çok kadınla evliliği şiddetle eleştirmiş ve "aile düşüncesinin bizde yerleşmesi, çocukların haklarına daha çok saygı gösterilmesi, parasızlık, yaşamın güçleşmesi, odalık kullanmak yolunu da bizde geçerlikten düşürmüştür" (Nuri, 1993: 91) diyerek kadını sosyal olarak değerli bir statüye yükseltmiştir.

Celal Nuri'yi destekler biçimde 1926 Türk Medeni Kanununun kabul edilmesiyle Türk kadınına yeni haklar verilmiştir ve sosyal haklarında genişlemeler olmuştur.

Medeni Kanunun kadın haklarının evlilik birliği içerisinde korunması açısından getirdiği en önemli yeniliklerden biri resmi nikahın kabulüdür. Evlilik birliğinin ancak resmi evlendirme memuru önünde eşlerin özgür iradeleri ile kurulabileceği hükmü, dileyenlere resmi nikah belgesini göstererek dini nikah yapabilme hakkını da tanımıştır (Moroğlu, 1997:67). Böylece Türk kadınına erkeği ile eşit haklar tanınmıştır. Gerçi bu yasanın yayınlanması ve yürürlüğe konma aşamasına gelinceye değin pek çok tepkiler gösterilmiş, ama Atatürk'ün kararlı tutumu sonucunda kabul edilmiştir. Bu yasa ile herşeyden önce Türk kadınına kişilik verilmiş,

yasanın 8. maddesinde herkesin yasa sınırları içinde eşit olduğu hükme bağlanmıştır (Türk Medeni Kanunu, madde 8).

Günümüz ailesi hızlı yaşanan sanayileşme ve şehirleşmenin etkisi ile kadın-erkek rollerinde değişiklikler yaşamaktadır. Kadınların öğrenim seviyesinin yükselmesi, çalışma hayatına katılmaları, evlenme yaşlarının yükselmesi, kanunların kadın-erkek eşitliğini sağlayacak şekilde değiştirilmeleri kadının aile içinde ve toplumda etkinliğini arttırmıştır. Ancak bu durum Erkal'a göre (1999: 56-57) hiçbir zaman erkeğin aile içindeki rolünü azaltan bir etki de yapmamıştır.

Genel olarak baktığımızda şüphesiz Medeni Kanun, Türk kadınına daha önceki dönemle kıyaslanamayacak kadar önemli ve çağdaş haklar kazandırmıştır. Kadın ve erkek eşitliği, kadının çalışma özgürlüğü, evlendikten sonra kendi soyadını kullanma özgürlüğü vs. gibi

Özellikle çalışmamızın ana temasını oluşturan "evlilik" ve "kadın" konusundaki Medeni Kanununda yapılan düzenlemeleri, döneminin çağdaş ülkelerindekiyle aynı seviyede ve hatta bazılarından daha ileri düzeydedir.

Anayasanın 10. maddesindeki eşitlik ilkesinde yer alan cinsiyet kriteri bazı maddelerde tekrar edilerek vurgulanmakta, bazı maddelerde de kadınları koruyucu hükümler yer almaktadır. Örneğin 41. madde "Aile Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar" şeklindedir. Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevini düzenleyen 42. maddede ilköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu olduğu belirtilerek cinsiyet eşitliği kriteri tekrarlanmaktadır. Çalışma ile ilgili hükümler içerisinde bulunan ve çalışma şartları ve dinlenme hakkını düzenleyen 50. maddede kimsenin yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmayacağı belirtilerek cinsiyet eşitliği vurgulanmakla birlikte aynı maddede küçükler ve kadınların çalışma şartları bakımından özel olarak

korunacakları ifadesi yer almaktadır. Anayasa değişiklikleri çerçevesinde kadın-erkek eşitliği açısından atılan önemli adımlar söz konusudur. Bunlardan ilki 41. maddeye "aile toplumun temelidir"ibaresinden sonra gelmek üzere "ve eşler arasında eşitliğe dayanır"ibaresinin eklenmiş olmasıdır. Diğer değişiklik ise Anayasanın 66. maddesinin ikinci fıkrasının"yabancı babadan ve Türk anadan olan çocuğun vatandaşlığı kanunla düzenlenir."şeklindeki ikinci cümlesinin madde metninden çıkarılmasıdır. Bu değişiklikler 17.Ekim 2001 tarihinde yürürlüğe girmiştir. (Türk forum, 2010).

Türk medeni kanunu ile evlilik ve kadın ilişkisi daha eşitlikçi ve sosyal haklar içeren adaletli bir konuma yükselmiştir.

1.6.1. TOPLUMUN KADININ EVLİLİĞİ HAKKINDAKİ DEĞERLERİ

Evlenme aileyi oluşturan toplumsal ilişkileri belirli kalıplar içerisinde yerleştiren bir sözleşmedir. Malinowski aileyi ve evliliği," aile bir grup ya da örgüt evlilik ise çocuk yapmak ve yetiştirmek için yapılmış kontrattır." Böylece kadın ve erkek arasında gelenek ve göreneği bağlı olarak şekillenen bir toplumsal anlaşma niteliğini kazanmaktadır (Gökçe, 1991: 385-386).

Toplumsal yargı kalıpları, insanların bu temel ihtiyaçlarının cinsiyete göre ayırtmış, etkinlik ve kontrol işlevini çoğunlukla erkeğe, ilişkiler kurma ve bütünleşme işlevini ise çoğunlukla kadına yüklemiştir. Geleneksel aile düzeninde bu toplumsal yargı kalıplarına uygun rollerden oluşan hiyerarşik bir yapı ortaya çıkmıştır. Buna göre erkekler aileyi geçindirmek ve korumakla, kadınlarsa evin ve çocukların bakımı, insan ilişkilerinin düzenlenmesi ile yükümlü kılınmıştır (İmamoğlu, 1993:58). Dolayısı ile aile içinde kadın olayları, yaşamı düzenleyici bir rodedir. Kadının aile içindeki ikincil konumunun altı, yasal olarak da çizilmektedir.

Sosyal bilim literatüründe ailenin kadının evliliği konusundaki genel yaklaşım, toprağa bağlı, geleneksel ilişkilerin yaşandığı bir yapıda birlikte daha küçük

birimler halinde, geleneksel ilişkilerin yaşandığı kırsal kesimlerde önemli ritüeller arasındadır. Toplumun evli kadına yüklediği ritüeller ise ailesine, eşine iyi davranması ona itaat etmesi, çocuğuna bakıp, büyütme vs. topluma yararlı bir kişi olarak yetiştirmektir.

Yeni Medeni Kanun Taslağında; TMK, m.153/n, "Kadın, müşterek saadeti temin hususunda gücü yettiği kadar kocasının muavin ve müşaviridir. Eve kadın bakar" (Türk Medeni Kanunu, madde 153/n). Bu madde ilede kadın evliliğinin basitçe tasvir edildiğini gösterir.

Evlilik kurumunu din, aile ve toplum tarafından desteklendiği ölçüde, uzun süre devam etmesi kesinlikle kolaylaşır (Yalom, 2002: 93).

1.6.2. AİLENİN KADININ EVLİLİĞİ HAKKINDAKİ DEĞERLERİ

Aile kurumu toplumsal yapının değişmesi nedeniyle, sürekli değişen toplumsal yapıya uyum sağlayacak biçimde değişmektedir. Bir eşe sahip olma. Evlilik şekli ya da eşlik ilişkilerini yürütebilecek herhangi bir kurumun varlığı, soy ilişkileri, ekonomik ihtiyaçların karşılanması (Gökçe, 1990:49) kültürden kültüre değişiklik gösterir. Fakat temelinde aile kurumu içinde evlilikler çok önemli bir statüye sahiptir.

Aile ve evlilik ilişkilerinin niteliği ile ilgili evlilikteki mutluluk, tatmin veya doyum evlilikte uyum ilişkilerini yükseltir. Aile içinde psikolojik doyumunu sağlayan hem kadın hem de erkek sağlıklı gelecek nesiller sağlamada da başarılı örnekler sergilerler.

Ailede kadın ve erkeğin evlilik uyumunun olması; bir evliliğin zorunlu ve gönüllü niteliklerinin bir dengeye ulaşmasıdır. Mutlu eşler ne denli birbirlerini istedikleri için evlendiklerini belirtselerde, her evlilikte gelenek, görenek ve yasalara bağlı bazı zorunluluklar vardır (Haley, 1988:188).

Aile kurumunda evliliği gerçekleştirmiş bireylerin olması hem ailenin genişlemesi hemde evlenen kadın-erkeğin sırtını birine yaslayacak sosyal ve biyolojik ihtiyaçlarını eşi karşılayacak nazarı ile bakılır.

Bekarlık rollerinden evli çift rollerini simgeleyen evliliğin ilk döneminin görevi, her iki kişiyi de mutlu edecek ortak bir yaşam biçimi, doyurucu cinsel etkileşim örüntülerini keşfetmektir. Ortak kararlar alma, aile sorumluluklarını paylaşma, çatışmaları çözme yollarını öğrenme de yeni çift için önemlidir (Onur, 1991: 83).

Evlilik ile birlikte yakınlık, anlayış, duygularının paylaşılması ve empati gibi önemli duygular içeren sosyal ve duygusal destek eşlerin, fiziksel, ruhsal ve sosyal iyi-oluşlarına (well-being) katkı sağlar (Özgüven, 1997: 98).

Ailenin kız çocuklarının evlenmesi ile ilgili düşüncelerinin şekillenmesi nişanlılık döneminde damadın ve ailesinin tanınması ile güvenli bir zemine oturur. Nitekim evlenen kız evladın rahatının yerinde olması, mutlu, huzurlu olması ve deyim yerindeyse el üstünde tutulması aileler ve akrabalar arasında çok önemlidir. Damadın, evlilik çerçevesinde eşinin sosyal ve psikolojik duygularını tatmin etmesi ve geleneklerin devamını sağlaması ailelerin beklentileri arasındadır.

II. BÖLÜM: METODOLOJİ

2.1. YAKLAŞIM

Örfler çerçevesinde kadın ve evlilik sosyo-kültürel yapı bağlamında evliliğin örfelere göre süregelen sosyal temelleri üzerine araştırma yapılmıştır. Kırsal hayatın devam ettiği her yerde gelenekselliğin toplumsal kurumlar üzerinde etkisi vardır. Özellikle bu durum aile kurumunda açıkça görülmektedir. Bazı görev ve sorumluluklar, ayrıcalıklar özel bir tarz ile evlilik kurumuna ve özellikle de kadına atfedilir. Ancak kadına uygun görülen çeşitli roller toplumlar tarafından bireye yüklenen sorumluluklar, toplumdan topluma ve aynı toplumda değişen örfelere göre yeniden şekillenmektedir.

Seçilen yaklaşımda işlev kavramının ne şekilde vucüda geldiğini sosyo-kültürel yapı içinde şekillenen evlilikleri ve kadını irdelemek faydalı olacaktır.

Durkheim'dan etkilenen sosyal antropologların başını çeken Bronislaw Malinowski ise, fonksiyon kavramını; bireye temel önem atfedip merkeze alarak kavramaya çalışmıştır. Fonksiyonsuz bir kanının yaşayamayacağı ilkesi pusulası olmuştur. Yani bir sosyal kurum varsa ve işe yarıyorsa onun bir fonksiyonu olmalıdır (Güvenç, 1994:144).

Toplumunu alt sistemlerden oluşan bir sistem olarak ele alan yaklaşımda alt sistemler veya kurumların birbiriyle bir bütünlük ve uyum içerisinde çalıştığı kabul edilmektedir. Aile de bu alt sistemlerden biridir ve altı önemli fonksiyonu dile getirir,

1. Ekonomik fonksiyonu; aile üyelerinin gıda, barınma gibi hayatı idare ettirecek ihtiyaçların tedariki,
2. Cinsel ilişkilerin meşrulaştırılması,
3. Üreme fonksiyonu,
4. Çocukların bakım ve sosyalizasyonu,
5. Aile üyelerine sosyal statü sağlama,

6. Arkadaşlık ve hissi destek (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, 1998:3).

Her parçanın bir fonksiyonu, bir ihtiyacı karşılama ve diğer parçalarla bütünleşme niteliği vardır. Her sosyal birim sosyal sistem için önem arz eder; böylece her parçanın fonksiyonu ve özü toplumun sürekliliğine ve bütünlüğüne katkıda bulunmaktır (Kızılcılık, 1994b:102). Sosyal sistemde önemli yeri olan evlilik ve toplumun en küçük yapı taşı olan aile geleneksellik her iki cinsin de omuzlarında yükselir.

Geleneksel olarak evlilik, yetişkin bir erkek ile yetişkin bir kadın arasındaki yasal geçerliliği olan, belirli hak ve yükümlülükler getiren bir ilişkidir (Marshall, 1999: 223). Her toplum içindeki maddi ve manevi her gelenek, maddi varlıklar, fikir ve inançların var olması aslında sistemin temel ilkeleri olarak da tespit edilebilir (Kongar, 2000b: 51).

Bu tezin amacı; toplumu belirleyen kurum olarak öfler çerçevesinde gerçekleştirilen evliliklerde kadın etkisini ve topluma yansıyan taraflarını açığa çıkarmaktır. Türk toplumunun geleneksel yapısı içinde kadın mihenk taşına göre gerçekleşen öflere göre evliliklerin tanımlanması, yorumlanması ve sosyo-kültürel yapı çatısı altında hangi tür geleneklere, göreneklere ve adetlere yansıdığını ve hangi şartlarda ne şekilde gerçekleştiği incelemeye değer görülmüştür. Böylelikle öfler çerçevesinde kadının evliliğinin gerçekleştiği, bulunmaya çalışılacaktır.

2.2.ARAŞTIRMA YERİNİN TANITILMASI

Sungurlu ilçe merkezi, 1754 yılında Kalınsaz adıyla bucak olarak teşkilatlandırılmış, Yozgat İli'ne bağlı iken daha sonra Budaközü ismini almıştır. 1866 yılında belediye olmuştur. 1924 yılında Çorum'a bağlanmıştır. İlçe haline getirilen bu yere (beyi bulunan Sungurluoğlu namındaki şahsın isminden) Sungurlu adı verilmiştir. Sungurlu İlçesi Çorum - Ankara yolu üzerinde bulunup, Çorum İli'ne uzaklığı 72 km., yüzölçümü 2.557 km², rakımı 780 m.'dir (Çorum 2005).

Kavşut Beldesi; Çorum ilinin Sungurlu ilçesine bağlı, 2008 yılı nüfus sayım sonucuna göre 2472 nüfuslu bir beldedir (DİE, 2008 Nüfus Sayımı).

Kavşut Beldesi; Fatih, Yunus Emre ve Çadırhöyük olmak üzere üç mahalleden oluşmaktadır. Beldede 1207 tarihli künde kari tekniğiyle yapılmış tarihi bir cami bulunmaktadır. Evliya Çelebinin de ziyaret ettiği belde çok eski tarihe dayanmaktadır. Delice akarsuyu ve Budaközü Çayı içinden geçmekte delicenin eski yatağında da Çapanoğlu Köprüsü olarak bilinen tarihi bir taş köprü bulunmaktadır ve köprünün taşları kurşunla birbirine bağlanmıştır halkın geçmişinin çoğunluğu Orta Asya 'ya dayanmaktadır (Corum 2005).

2.3. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Kültür; " bir toplumun sosyal etkileşme yoluyla nesilden nesle aktardığı, maddi ve manevi yaşayış tarzlarının temsil ve tecelli bakımından yüksek seviyedeki bir bileşiği olan, sebebi ve sonucu açısından ise, ferde ve topluma mensubiyet şuuru, özel bir kimlik kazandırma, bütünleşmiş kılma, yaşanan çevreyi ve şartları kendi hedefleri istikametinde değiştirme arzusu ve iradesi veren değer, norm ve sosyal kontrol unsurlarının belirlendiği bir sistemdir" (Tural, 1988: 52).

Sosyal Rol; belirli statü ya da toplumsal konumlara atfedilen toplumsal beklentileri ortaya koyar ve bu tür beklentilerin gerçekleşip gerçekleşmeme sürecini analiz eder (Marshall, 1999: 624).

Kadının Toplumsal Rolü; geleneksel toplumlarda rol ayrımının cinsiyet ile belirlendiği, sadece kadın cinsiyetinin yapabileceği çocuk doğurma, emzirme, hamilelik vs. rolleri yanında, evde eşinine yardımcı, gelenekleri, görenekleri, örf ve adetleri devam ettiren toplumun mihenk taşıdır.

Kimlik; kişiyi ve toplumu farklılaştıran, en yakınlarından başlayarak diğer benzerlerinden ayıran özelliklerdir (Kösoğlu, 1992: 21- Güvenç, 1997: 5).

Toplumda kişiler çeşitli şekillerde kendileri hakkında iletmek istedikleri ve ilettikleri kimliklerini görünür kılar ve sergilerler, örneğin bir ulusa, bir etnik gruba, herhangi

bir meslek grubuna bağlı olma, çeşitli konumlarda toplumsal bir role sahip olma bir kişinin çeşitli kimlik boyutlarıdır (Ergun, 2000: 80).

Kültürel Kimlik; en ilkel toplumlardan en gelişmiş toplumlara kadar, insanoğlu her dönem ve yerde kendisini ve ötekileri farklı görmüş ve farklı gruplara koymuştur. Bu farklardan bazıları; ırk, cinsiyet, renk, boy-pos gibi biyolojik kökeni olduğu halde çoğu; evlilik, zenginlik, soyluluk, güçlülük, yöneticilik, kentlilik vs. sosyal sınıf gibi sosyo-kültürel kategorilerde konumlandırma (Güvenç, 1994: 219) olarak tanımlanmaktadır.

Sosyalizasyon; bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürünü, değer tutum ve davranışlarını öğrendiği süreçtir.

Sosyal Değer; bireyler sosyal değerleri doğdukları toplumda hazır bulurlar ve zamanla bunları benimser ve bunlara göre hareket ederler. Davranışlara yön verirler ve çoğunluk tarafından benimsedikleri için davranışta benzeşmeye dolayısıyla kalıplaşmaya yol açarlar (Güney, 2000: 41).

Bir toplumda bir davranışa bir değer atfetmek, o davranışa iyi, kötü, haklı, haksız, güzel, çirkin, uygun, uygunsuz gibi kategoriler koymak demektir (Duverger, 1995b: 78).

Sosyal Norm; belli bir grupta veya toplumda standartlaşmış yol gösterici ve idare edici davranış şekilleridir. Fertlerin davranışlarının başkaları tarafından nasıl değerlendirileceğinin rehberidir. "Toplumsal yaşam sürdürmenin en uygun yollarının formüllendirilmesidir. Bireyin hak ve yükümlülüklerinin tanımlanmasıdır (Özcan, 1998: 61).

Sosyal Kontrol; rol ve davranış modellerini belirleyen normlara uymayanlara, toplumun uymayı sağlamak adına birtakım yaptırımlar öngörmesidir. Bireyler arası davranış ve ilişkileri düzenleyen bir denetim mekanizması olarak işlev görür (Güney, 2000: 107).

Sosyal Öğrenme; insanların günlük hayatlarında doğrudan ve dolaylı yollardan diğer insanlarla kurdukları temas ve etkileşimlerle öğrendikleri olup, her zaman sosyal ilişkilerle birlikte düşünülen bir olgudur (Tolan, 1996: 356).

Cinsiyet Kültürü; erkeklerin ve kadınların nasıl davranmaları gerektiğini ve onlardan gerçekleştirmeleri beklenen farklı görevleri (Marshall, 1999: 100-101) ortaya koyar. Cinsiyet olgusu tabii ve evrenselidir. Ancak biyolojik temel üzerine yükselen ve sosyo-kültürel olarak inşa edilen cinsiyet kimlikleri, davranış kalıpları, cinsiyet imajı ve kalıp yargıları; roller, statüler, cinsiyete dayalı iş bölümü, cinslerarası ilişkiler ve onları düzenleme biçimleri (Türköne, 1995b: 234) olarak görülür.

Bütünleşme; sosyal ve kültürel ilkelerin işlevişi için zorunlu bir koşuldur, sağlanabilmesi için kişiler arası değer paylaşımının, ortak işlemlerin paylaşılması yanında farklı gruplardaki kişilerin çoğul katılımı gereklidir (Fichter, 1996: 188).

Sosyal Cinsiyet; cinsiyet biyolojik anlamda erkek ve kadın ayrımına vurgu yaparken, toplumsal cinsiyet "erkeklik ve kadınlık arasındaki buna paralel ve toplumsal bakımdan eşitsiz bölünmeye gönderme yapmaktadır. Dolayısıyla kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların toplumsal anlamda kurulmuş yönlerine dikkat çekmektedir (Marshall, 1999: 98).

Örneğin; insanın sahip olduğu cinsiyete göre ismi, giyimi, işi, tutum ve davranışları vs. farklılık gösterir. Bu özellikle cinsiyeti gösterebilen simgelerdir ve bu simgeler kadın ve erkeğe göre değişmektedir ve hayat boyu sürmektedir (Kızılçelik ve Erdem, 1994: 76).

Akrabalık; insan toplumunun temel düzenleyicisi ilkelerinden biridir. Akrabalık sistemleri bireyler ile gruplar arasındaki ilişkileri, anne babalar ile çocuklar arasındaki, kardeşler arasındaki ve evli eşler arasındaki biyolojik ilişkiler modeline göre kurar. Evliliğin getirdiği ve kan bağıyla ya da soy bağlarıyla bağlı kişi grupları arasındaki ilişkilere genellikle yakınlık (Marshall, 1999: 12-13) akrabalık adı verilir.

Soy Bağı; ana-baba ikilisi ile kardeşler grubu arasındaki ilişki, sadece biyolojik bir karındaşlık ya da türdeşlik değil; fakat aynı zamanda, sosyal/kültürel tüzel görev ve sorumlulukları içine alan bir soy sop ilişkisidir. Bu bağa kısaca "soy

bağı” ya da “soy” adı verilir. Soy bağı, evlilik ve kardeşlik bağları gibi, iki yönlüdür, karşılıklıdır (Güvenç, 1996: 245).

2.4. KURAMSAL MODEL VE HİPOTEZLER

Araştırmanın amacı Türk toplumunun sosyo-kültürel yapısı içinde ve özellikle evlilik kurumunda kadının konumunu irdelemektir. Bu nedenle araştırmamız ilk önce Türk aile yapısını, evlilik ve kadın ilişkisinin özelliklerini belirlemeye yönelmiştir.

Başlangıçta bu tespite girişmenin amacı evrensel kurum olarak ele alınan evlilik ve ailede kadının sosyo-kültürel süreçte ne tür dönüşümler geçirdiğini saptayabilmektir. Özellikle evlilik ve kadına ağırlık veren araştırma sosyo-kültürel yapıya bağlı olarak yeni görünümünü incelemektedir. Çünkü örfler çerçevesinde kadın ve evliliğe bakış toplumun kadına verdiği değerini yerleşmesini destekler.

Araştırmanın Hipotezleri

Her toplumun kendine özgü bir sosyo-kültürel yapısı vardır. Bu yapı kuşakların devam etmesi ve sosyalizasyon süreci ile kadına aktarılan yükümlülükleri içerir. En temelde aile kurumunda bu gerçekliği görmemizden dolayı, aile kurumundan yola çıkılarak kadın ve evlilik örfler süzgecinde incelenecektir. Araştırmanın amacı doğrultusunda hipotezler belirlenmiştir. Bunlar;

1) Evliliğin oluşmasında sosyalizasyon sürecinin geleneksel kadın rolü içermesi ile gerçekleşen evlilikler arasında pozitif ilişki vardır.

2) Evliliğin oluşmasında kadının annelik rolünün örfler çerçevesinde olması ile geleneksel kadın rolü arasında pozitif ilişki vardır.

3) Toplumda örflerin devam etmesinde, kadın cinsiyet rolünün geleneksel olması ile kırsal kesimde yaşam arasında pozitif ilişki vardır.

4) Sosyo-kültürel yapıya göre evliliğin biçimlenmesinde sosyal değişim ile kadının toplumsal rolü arasında negatif bir ilişki vardır.

5) Kız ve erkek çocuğunun yetiştirilmesi ile aile içinde kız ve erkek çocuklarına verilen değer arasında pozitif ilişki vardır

2.5. ALAN ARAŞTIRMASI

Araştırmanın amacı doğrultusunda alan araştırmasının evrenini, Kavşut Beldesi merkez seçilerek Fatih, Yunus Emre ve Çadırhöyük Mahalleleri araştırma birimi olarak ele alınmıştır. Örneklem ise mahallelerden seçilmiştir.

Evreni tespit edebilmek amacıyla Kavşut Beldesinin mahalle dökümü, Kavşut Beldesi Belediyesi ve Devlet İstatistik Enstitüsü 'nden sağlanmıştır. Nüfus dökümleri ise TÜİK 2008 nüfus sayımından alınmış olup alan çalışmasında kullanılacak veriler irdelenerek seçilmiştir.

Elde edilen bilgiler doğrultusunda üç mahalleden; araştırma sahası olarak, denekler ise mahallerdeki toplam nüfuslar göz önünde bulundurularak önce oranlı tabakalı örneklem tekniği ile her ilçenin evrendeki ağırlığı tespit edilmiştir. Elde edilen verilerle Fatih Mahallesi'nde 77 evli kadın nüfusunu toplam kadın nüfusuna oranladığımızda 21 evli kadın, Yunus Emre Mahallesi'nde 227 evli kadın nüfusunu toplam kadın nüfusuna oranladığımızda 62 evli kadın ve Çadırhöyük Mahallesi'nde 64 evli kadın nüfusunu toplam kadın nüfusuna oranladığımızda 17 evli kadın nüfusu toplamda 368 evli kadın nüfusu yer almaktadır. Yapılan işlemler doğrultusunda 100 evli kadın örnekleme tespit edilmiştir. Görüşmenin bu şekilde yapılmasındaki amaç cevapların karşılaştırılarak, evli kadınların örlere göre rol dinamiklerinin doğru tespit etmektir.

Kavşut Beldesi evli kadın nüfusu	368
Fatih Mahallesi evli kadın nüfusu	77
Yunus Emre Mahallesi evli kadın nüfusu	227
Çadırhöyük Mahallesi evli kadın nüfusu	64

Belde içinde mahallelerin ağırlık hesapları ;

Fatih Mahallesi = $77 / 368 * 100 = 0,2092391 * 100 = 21$
Yunus Emre Mahallesi = $227 / 368 * 100 = 0,6168478 * 100 = 62$
Çadırhöyük Mahallesi = $64 / 368 * 100 = 0,173913 * 100 = 17$

2.5.1.Uygulama

Araştırma Kavşut Beldesi merkez seçilip Fatih, Yunus Emre ve Çadırhöyük Mahallelerinden tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Tez uygulamasının yaz mevsiminde uygulanması belde sakinlerinin harman, rençberlik vs. işlerine denk gelmesi sebebiyle deneklere özellikle akşamları ev ziyaretleri yapılmıştır. Bu gözlemler ile alanın daha iyi tanınması hedefi güdülmüştür.

Anket soruları, görüşme sırasında araştırmacı tarafından sorulmuş ve alınan cevaplar anket formuna kaydedilmiştir.

Sorulan cevaplama süresi ortalama olarak 20 dakikadır. Bu süre deneklerin eğitim düzeylerine göre 30 dakikanın üstüne de çıkmıştır. Ayrıca deneklerin sorularla ilgili cevaplarının dışındaki duygu, düşünce ve tepkileri yorumlamada kullanılmak üzere kaydedilmiştir.

Her anket tamamlandıktan sonra, araştırmacı tarafından, bizzat incelenerek eksik sorular veya çelişik cevaplar olup olmadığına bakılmıştır. Bütün anketlerin cevapları tamamlandıktan sonra, sahada elde edilen veriler bilgisayara yüklenerek kodlama yapılmıştır.

Araştırma sonucu elde edilen veriler SPSS 6.1 paket programı ile dijital ortama aktarılmış olup; hipotezlerin sınanması noktasında ise ki-kare yöntemi ile ayrıntılı frekans tablolarıyla gösterilmiştir.

2.5.2. Anket Formunun Tanıtılması

Araştırmanın amacı doğrultusunda anket formu 73 sorudan oluşmuştur. Araştırmaya ilişkin sorular, kadın deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda sosyo-kültürel yapı bağlamında örflere ve evlilik kurumuna göre toplumsal cinsiyet rollerinin şekillendirilmesiyle birlikte aile içi kadın-erkek ilişkilerini tanımlayıcı nitelikte olup bu ilişki türlerini, farklılaşmasını, değişimini ve evlilik kurumunun yapısal analizini gerçekleştirmeye yardımcı olacak şekilde planlanmıştır. Oluşturulan anket soruları araştırmanın hipotezlerini sınavıcı niteliktedir.

Soruların tümü kapalı uçludur ve 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 13, 14 ve 40. sorularda "diğer" şıkkı bulunmaktadır. 1, 3, 5, 6, 9, 13, 15, 16 ve 17. sorularda ise cevap bölümü boş bırakılmıştır. Bu sorular daha sonra benzer olan cevaplarla gruplandırılarak, kapalı uçlu hale getirilip veri girişi sırasında kodlanmıştır.

Deneklerin sosyo-demografik özelliklerini ortaya koyan 2. ve 3. sorular sorulmuştur. Bu sorularda doğum yeri, Kavşut Beldesi'nde oturma süresi ve deneklerin yaşı yer almaktadır.

Deneklerin aile yapıları ve özellikleriyle ilgili olarak 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18. ve 19. sorular sorulmuştur. Öğrenim durumu, evlilik yaşı, evlilik süresi, evlenme biçimi, nikah türü, eşe yakınlık, evde kaç kişiyle ve kimlerle yaşadığı, toplam kız-erkek çocuk sayısı, çocukların cinsiyeti ve öğrenim durumları bu sorularda sorulmuştur.

Deneklerin aile içi ilişkilerinin özelliklerinin sorulduğu sorular 20, 21, 22,23, 24, 25, 26, 27, 28, 29 ve 30' uncu soruları kapsamaktadır. Eş ile ilişkileri değerlendirme, ev işleri, çocuk bakımı, fikir alma, mali olmayan konularda çocukların danıştıkları üyeler ve okul-arkadaş sorunlarında kimin sorumlu olduğu, aile üyeleri arasında sosyal ilişkileri kimin düzenlediği ve evlilik kurumu ve kendi evliliklerinin hangi ihtiyaçları karşıladığına dair sorular yer almaktadır.

Denekler, kadın ve erkek rolünün aile hayatındaki önemi, akraba ve komşularla görüşme sıklığının sorulduğu 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39. ve 40. sorular yer almaktadır. Bir eş olarak erkekte olması gereken en önemli özellik, akrabalarla, I.Derecede akrabalarla ve komşularla görüşme sıklığı, eşleriyle ilişkileri taraflardan kimin daha çok sevdiği ve değer verdiği, kadına uygun olan mesleğin seçilmesi ve anne olarak bir kadında olması gereken özelliğin ne olduğunu sorgulayan sorular sorulmuştur.

Denekler farklı cinsiyet rollerine ilişkin tutum değerlendirmeleri 41. ile 73. sorular arasında ele alınmıştır. 41. soru ve 47. sorular arasında; farklı cinsiyet rollerine ilişkin çeşitli düşüncelerin yer aldığı bu sorularda kız-erkek çocuklarının ne tür mesleğe sahip olması, gelenek-göreneklerine bağlı olma ve evde uygulama, çocuklukta oynanan veya hediye alınan oyuncaklar, çocuklukta ev işlerini yapma durumu, ailevi konularda fikir uyuşmazlığı meselesi, kız-erkek çocuklarının evlenirken eşiyile görüşüp anlaşmasına ilişkin konular taranmıştır.

48. soru ve 58. sorular deneklerin düşüncelerine “en uygun olan “cevabın verilmesini kapsayan dört maddelik tarzında hazırlanmıştır. Kadının iyi bir eş, anne ve ev kadını olmasına ilişkin düşünceler, biyolojik farklılığın sosyal hayatta belirleyici olup olmadığı, erkeğin en önemli görevinin otorite kurması ve evin geçimini sağlaması durumu, kadının toplumca kabul edilmesi ve saygı duyulmasının evlenerek bir aile kurmasıyla ilişkilendirilmesi, Türk toplumunda kadının erkeğe göre 2. planda oluşu, erkek- kız çocuğunu bir aile kuracak ve gelecekte bir ailenin sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirilmesine dair düşünceler, erkeğin ağlayıp ağlamadığına dair düşünceler, evlilik hayatını kurma ve evliliğin devamını sağlama durumuna ilişkin sorular sorulmuştur.

Deneklerin cinsiyete ilişkin toplumsal rol ve benlik bilincinin değerlendirilmesi, gelenek, görenek, örf ve adetlere bağlı olma durumuna ilişkin konular 59. sorudan başlayıp 73. soruya kadar devam etmiştir. Anketin bu bölümündeki sorular genel kanaatleri tespit amacıyla 14 maddelik bir skala oluşturularak sorulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ALAN ARAŞTIRMASININ VERİLERİ

3.1. KADINLARIN GENEL ÖZELLİKLERİNİN FREKANS TABLOSU İLE GÖSTERİLMESİ

3.1.1. Sosyo-Demografik Özellikler

Bu bölümde alan araştırmasından elde edilen verilerin dökümü ve değerlendirmesi yapılacaktır.

Tablo 1. Doğum Yeri

Kadınların Doğum Yeri Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Çorum merkez	12	12
Çorum ilçe	16	16
Kavşut Beldesi	55	55
Yurt dışı	1	1
Diğer bölge il, ilçe, köy	16	16
TOPLAM	100	100

Kadınların % 55'i Kavşut Beldesindedir. Kavşut Beldesinin nüfus bakımından kadın rol algısının tespit edilmesi açısından ortaya çıkan frekans dağılımı Kavşutluların tanımlanması için önemli bir yüzdendir. Kavşut beldesinde yaşayan kadınların yarısından fazlası belde de doğmuştur (%55) ve gelenekselliğin uzantısı olan “yaşadığın yerde evlen” düşüncesinin uzantısını göstermektedir.

Tablo 2. Kavşut Beldesinde Oturma Süresi

Kadınlarda Kavşut Beldesinde Oturma Süresi	Kadın	
	Frekans	Yüzde
1-5	7	7
6-11	8	8
12-17	10	10
18-22	18	18
23-28	25	25
29-31	12	12
32-37	10	10
38 ve daha fazla	10	10
TOPLAM	100	100

18-22 yıl arası ve 23-28 yıl arası Kavşut Beldesinde oturma durumları kadınlarda yüksek orandadır. Kadın rolünün tespit edilmesi adına, 18-22 ve 23-28 yıllar arası oranların yüksek olması geleneksel rol tespitinin belirlenmesi bakımından önemli görülmektedir.

Tablo 3. Yaş Dağılımı

Kadınlarda Yaş Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
16-20	3	3
21-26	13	13
27-32	19	19
33-38	27	27
39-44	15	15
45 ve daha fazla	23	23
TOPLAM	100	100

Kadın deneklerde orta yaşta öbeklenme yüksek orandadır. 21-32 yaş arasında kadınlar % 32 oranında yer almıştır. 32 yaş üstü dağılımda ise daha çok % 27'lik bir oran dağılımı öne çıkmaktadır. İkinci sırada ise 45 yaş ve üzeri görülmektedir.

3.1.2. Aile Yapısına İlişkin Durumlar

Tablo 4. Öğrenim Durumu

Kadınların Öğrenim Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Okur-yazar değil	15	15
Okur- yazar	19	19
İlkokul mezunu	35	35
Ortaokul mezunu	24	24
Lise mezunu	5	5
Üniversite mezunu ve üstü	2	2
TOPLAM	100	100

Örneklem grubundaki kadınlara öğrenim durumları sorulduğunda %35 oranında ilkokul, %24 oranında ortaokul, %19 oranında ise okur-yazar olduklarını belirtmişlerdir.

Kadınların eğitim durumlarında ilkokul ve ortaokul mezun sayılarının fazla olması ilköğretimin sekiz yıla çıkmasının zorunlu eğitim süresinin etkileri görülmektedir. Kırsal kesimde yaşamının etkilerinden dolayı beldede sadece ilköğretim okulu bulunmaktadır. Liseyi ve üniversiteyi okumak isteyenler büyük şehirlere göç etmektedir. Ayrıca okur-yazarlığın (%19) yaygınlaştırılmaya çalışılmasında köy enstitülerinin görevi ön plana çıkmıştır. Nitekim okuma-yazma seferliğinde belde de bulunan öğretmenlerin rolü çok büyüktür.

Tablodan çıkan diğer bir sonuç ise okur-yazar olmayanların oranı %15'tir. Kadınların okuma-yazma bilmemesinin sebebi olarak görüşme esnasında aileleri tarafından “kız çocuğu okuyup ne olacak? Okumasın evlensin” vs. sözlerin telaffuz edildiği bildirilmiştir. Bu düşünceyle gelenekselliğin uzantısı olan kız çocuklarının ikinci plana atılmışlığını kanıtlar niteliktedir.

Tablo 5. Evlilik Yaşı Durumu

Kadınların İlk Evlenme Yaşı Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
15-18	33	33
19-22	13	13
23-26	19	10
27-30	25	25
31-Üstü	10	19
TOPLAM	100	100

Tablo 5'te kadınların düşük yaşlarda evlendiği görülmektedir. Sebebi ise geleneksel kültür öğelerinin geçmişten günümüze uzantılarının sürdüğünü kanıtlar niteliktedir.

15-22 yaşlarda evlenme oranında (%46) artış görülmesi ise kız çocukların evlenip bir an önce yuvası fikrinden kaynaklanmaktadır. Ebeveynlerin muhafazakar çevrenin tutumu olan kız çocuğunun evde kalmaması yuva kurması için erken yaşlarda evlendirildikleri görülmektedir.

Tablo 6. Evlilik Süresi

Kadınların Evlilik Yılı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
1-5	14	14
6-10	18	18
11-16	28	28
17-22	15	15
23-28	17	17
29-34	4	4
35-40	3	3
41 ve daha fazla	1	1
TOPLAM	100	100

Kadın deneklerin evlilik süresi açısından, 1-5 yıl arasında %14, 6-10 yıl arasında %18'dir. En yüksek 11-16 yıl arasında % 28'lik oran çıkmıştır. 17-22 yıl arasında %15, 23-28 yıl arasında % 17, 29-34 yıl arasında % 4, 35-40 yıl arasında % 3, 41 ve daha fazla yıl

arasında % 1'lik oranlar sergilemektedir. Görüşülen deneklerin 1-16 yıl arasında evli olanların oranı % 60'tır. Evliliklerin belde sakinlerinde bir ömür boyu sürdüğü gözlenmektedir (Tablo 6).

Tablo 7. Evlenme Biçimi

Kadınların Evlenme Biçimleri	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Görücü usulü ile	63	63
Tanışıp-görüşerek	20	20
Diğer	17	17
TOPLAM	100	100

Tablo 7'de kadınların evlenme biçimleri yer almaktadır. Buna göre görücü usulü ile evlenme. % 63'lük bir oranla, diğer sebepler ise yüzde 17 'lik oranın içeriğinin açılımında anne-baba baskısı ile evlenme % 7, tanışıp-görüşerek-anlaşarak evlenme % 4 ve kaçarak evlenme kadınlarda % 6, 'lik oranlarla yer almıştır. Görücü usulü ile evlenme oranını % 63 olması da Türk toplumundaki örflerin yaygın evlenme biçimine uygun düşen bir sonuçtur. Görüştüğümüz bir çok kadın da evlenme biçimleri görücü usulü tanışmaların gerçekleşmesiyle başlayıp belli bir süre görüşme- anlaşma sonrasında evlenen çiftlerde genelde tanışıp- görüşerek evlendiklerini dile getirmişlerdir. Bu durum oran olarak tanışıp-görüşerek evlenmenin yüksekliğinde etkili olmuştur.

Tanışıp-görüşerek evlenenlerde ise flört anlamında bir arkadaşlıktan ziyade yüzyüze görüşme kastedilmektedir. Yüzyüze görüşmelerin gerçekleşmesinde aynı mahallede oturma, aynı okula gitme, akrabaların tanıştırması v.s. sebepler etkili olmaktadır. Yüzyüze ilişkilerin kast edilmesi ve görücü usulünün yaygınlığı geleneksel toplumlarda değer yargılarının sosyal ilişkileri gözetim altında tuttuğunun göstergesidir.

Evlenme biçimi ilk sırada görücü usulü gelmektedir. Daha sonra ise tanışıp görüşerek evlenme usulü yaygındır. Kırsal geleneksel mekan evlilik biçimi olan görücü usulünün sürmesi örflerin hala devam ettiğinin göstergesidir.

Tablo 8. Kıyılan Nikah

Kadınlarda Kıyılan Nikah Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Resmi nikah	11	11
Hem resmi hem dini nikah	42	42
Dini nikah	47	47
TOPLAM	100	100

Tablo 8'de araştırmaya katılan kadın deneklerin % 42'si evlenirken hem resmi hem de dini nikah kıyarak evlenmiştir. Türkiye'de yapılan evliliklerde iki nikahın birlikte yapılması Türk geleneklerine uygun bir sonuçtur.

% 47'lik bir kısmı ise sadece imam nikahı yaşamaktadır. Sadece dini nikah ile yaşayanların oranının yüksek olması geleneksel perspektiften bakıldığında örflerin etkilerinin sürdüğünün kanıtlar niteliktedir. Dini nikah ile yaşayanların büyük çoğunluğunu okuma-yazma bilmeyen ve okuma-yazma bilen kadın denekler oluşturmaktadır. Nitekim geleneksel tutumun öne çıkardığı düşünce ise dini nikahın resmi nikaha göre daha önemli bir konumda algılanmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 9. Eşe Yakınlık

Eşe Yakınlık Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yakın akraba(hala,teyze,amca,dayı ç.)	34	34
Uzaktan akrabam	21	21
Komşu çocuğu	18	18
Memleketlim(aynı köy,kasaba,ilçe, il.)	9	9
Ortak okul, iş, arkadaş çevresinden	8	8
Başka ilden	7	7
Hiçbir yakınlık, bağlantı yok	3	3
TOPLAM	100	100

Tablo 9'da kadın deneklerin eşleriyle yakınlık durumları birinci ve ikinci sıfta akrabalık bağına değinmiştir. Buna göre yakın akraba (hala, teyze, amca, dayı çocuğu) diyenler kadınlar % 34, uzak akraba olanlar kadınlar % 21'dir. Genel olarak yakın, uzak akrabalık bağıyla ve komşu çocuğu ile yapılan evlilikler % 73'lük bir orandadır. Ortak

mekanlar olarak okul, iş, arkadaşlığı ve memleketim (aynı köy, kasaba, ilçe ve ilden) ortamlarının paylaşılmasıyla kurulan evlilikler ise % 17'dir.

Hiçbir yakınlık bağı olmadan evlenenler ise tesadüfen veya tavsiye üzerine gerçekleşen sosyal olaylarla tanışarak evlenmişlerdir.

Geleneksel örüntüler düşünüldüğünde denekler baba-erkek soyunu yakın akraba olarak ifade etmişlerdir. Ancak anne soyunu ise teyze, dayı çocuğu alma durumunu uzak akraba olarak ifade edilmiştir. Buradanda ataerkilliğin hala devam ettiğini görmekteyiz.

Tablo 10. Evliliğin Önem Nedeni

Evliliğin Önem Nedeni	Kadın	
	Frekans	Yüzde
neslin devamını için	14	14
güvenli yaşamak için	15	15
düzenli bir hayat için	23	23
dinimizin emri olduğu için	26	26
aile malının bölünmemesi için	10	10
hayatımı sevdiğimle paylaşmak için	11	11
başka sebepler	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo'10 da araştırmaya katılan kadın deneklerin evliliğin önem nedenine verilen cevaplar neslin devamı için %14, güvenli yaşamak için %15, düzenli bir hayat için %23, dinimizin emri olduğu için %26'dir. Gelenekselliği ifade eden seçenekleri irdelediğimizde neslin devamı için, güvenli yaşamak için, dinimizin emri olduğu için ve aile malının bölünmemesi için verilen cevaplar %65 'dir. Dinimizin emri olduğu için seçeneğinin seçilmesinde muhafazakar düşüncenin kadın deneklerde yaygınlığını göstermektedir.

Tablo 11. Evliliğe Kimin Karar Verdiği

Evliliğe Kimin Karar Verdiği	Kadın	
	Frekans	Yüzde
kendim	10	10
eşimle anlaşarak	9	9
ailem	56	56
akrabalar	21	21
başka sebep	4	4
TOPLAM	100	100

Tablo 11’de evliliğe kimin karar verdiği yer almaktadır. Buna göre verilen cevapların dağılımı şu şekilde olmuştur.

Seçeneklerden ailem %56, akrabalar %21’dir. Evlilik olayına ailelerin ve akrabaların kız evladı adına karar vermesi geleneksel değer yargılarının öğretisi olan “büyükler en iyisini“ felsefesinin yaygınlığını göstermektedir.

Başka sebepler şıkkında ise deneklerimiz sağlık sebebi ile ikinci eş olma durumunu ve mal varlığının bölünmemesi için akrabalar arası evliliğin gerçekleştiğini öne sürmüşlerdir. Belde sakinlerinde örflere bağlılığı evliliğe kimin karar verdiği sorusunda ailem ve akrabalar seçeneğini seçen toplam %77’lik bir dilimin seçilmesi ile su yüzüne çıkmaktadır.

Görüşülen deneklerin evliliğe karar meselesinde % 56 oranında ailem olarak bildirmişlerdir. Gelenekselliğin etkileri evlilik kurumunun gerçekleşmesi aşamasında da etkilidir. Nitekim örflerin belirlediği kurallar çerçevesinde evlilik ritüelleri gerçekleşmektedir (Tablo 11).

Tablo 12. Başlık Parası Alınıp Alınmaması Gerektiği

Başlık Parası Alınıp Alınmaması Gerektiği	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Evet	43	43
Hayır	57	57
TOPLAM	100	100

Tablo 12’de kadın deneklerimiz başlık parası alınıp alınmaması gerektiği sorusuna evet şikkında %43 ve hayır şikkında ise %57 ‘lik bir dilimi oluşturmaktadır.

Anketlerin yapılması esnasında deneklerimiz erkek çocuğa sahip olanlar özellikle başlık parasına hayır şikkını seçerken bazı kız çocuğa sahip olan kadın denekler ise başlık parasına evet şikkını söylemişlerdir. Fakat belde de süt hakkı denilen ve erkek tarafının kızın annesine verdiği bir başlık parası türü olduğu denekler tarafından söylenmiştir.

Geleneksel ritüellerin etkisinin hala sürdüğü evet cevabını verenler ile hayır cevabını verenler arasındaki farkın az olduğundan ortaya çıkmaktadır.

Tablo 13. Evde Yaşayan Kişi Sayısı

Evde Kaç Kişi Yaşadıkları Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
2-3	10	10
4-5	17	17
6-7	36	36
8-Üstü	37	37
TOPLAM	100	100

Kadın deneklerin % 10’u 2-3, % 17’si 4-5, % 36’si 6-7 ve % 37’si 8 ve üstü kişi sayısı ile aile oluşturmaktadırlar (Tablo 13). Ortalama hane halkı büyüklüğü 8 ve üstü şikkında öbeklenmekte olup, bu şikkı takip eden % 36’lık bir oranla 6-7 kişi de ise evli, çocuğu olan ve ebeveynleriyle yaşayan kalabalık aileleri görmekteyiz.

% 73’lük oranla 6 -8 ve üstü şıklarında yığılma olması ortalama hane halkı sayısı Türk toplumunun geniş aile profiline uygundur. Tabloda baskın olarak görülen geniş aile yapısının gelenekselliğin uzantısı olan evlenen çocukların hane içinde kalması ve birlik beraberlik duygusunun toprağa bağlı yaşamdan kaynaklanmasının göstergesidir.

Tablo 14. Evde Kiminle Yaşadığı

Evde Kimlerle Yaşadıkları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Eşimle birlikte	18	18
Eşim ve çocuklarımla	29	29
Yalnızca çocuğum/çocuklarımla	5	5
Kendi ailem ve eşin ebeveynleriyle birlikt	38	38
Eşim çocuklarım ve/ya akraba ile	10	10
TOPLAM	100	100

Tablo 14'de kadın deneklerin evde kimlerle yaşadıklarının durumu görülmektedir. Buna göre yeni evli olan ve çocukların büyüüp evden ayrılması sonucu eşiyile yaşayanların oranı % 18, eş ve çocuklarıyla yaşayanların oranı %29, kendi ailem ve eşin ebeveynleriyle birlikte yaşayanların oranı %38' dir.

Eşlerden birinin anne ve babasıyla birlikte yaşama sebebi, daha çok geniş aile yapısından kaynaklanmaktadır. Araştırma esnasında deneklerin evlerinin aynı avlu içerisinde erkek çocukların evlerinin parsellenip ayrı evlerin olması dikkat çekmiştir. Fakat ayrı ev olmalarına rağmen bazı denekler yeme ve içmelerin ailenin büyüklerinde (kayınvalide- kayınpeder evinde) gerçekleştiğini ifade etmişlerdir.

Genel olarak deneklerden elde edilen sonuçlarla Kavşut Beldesinde yaşayan ailelerin geniş aile yapısına uygun bir profil çizdiği görülmektedir.

Tablo 15. Toplam Çocuk Sayısı, Kız ve Erkek Çocuk Sayısı

	Toplam Çocuk		Kız Çocuk Sayısı		Erkek Çocuk Sayısı	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
1	4	4	7	7	12	12
2	3	3	21	21	22	22
3	42	42	32	32	30	30
4	37	37	33	33	28	28
5 ve üstü	14	14	7	7	8	8
TOPLAM	100	100	100	100	100	100

Tablo 15'te deneklerin sahip oldukları toplam çocuk sayısına göre 1 çocuk % 4, 2 çocuk % 3, 3 çocuk % 42 oranlarla yer almıştır. 4 çocuk %37, 5 ve üstü çocuk %14 oranla yer almıştır.

Çocuk sayısı ortalama hane halkı büyüklüğünü etkilemektedir. Kız ve erkek çocuk sahibi olma durumları karşılaştırıldığında ise çok çocuklu ailelerde özellikle erkek çocuğuna verilen değer sebebi ile çocuk sayısında artış gözlenmektedir. Belde de çok çocuk olma sebeplerinden bir tanesinde deneklerden edinilen bilgilere göre kırsal kesimde yoğun çiftçilik işlerine yardım amacı da güdülmesidir.

Tablo 16. Kız ve Erkek Çocukların Öğrenim Durumları

Kız ve Erkek Çocuklarının Öğrenim Durumları	Kız Çocuk Sayısı		Erkek Çocuk Sayısı	
	Frekans	Yüzde	Frekans	Yüzde
Okul çağında değil	34	34	33	33
İlköğretim öğrencisi/mezunu	32	32	21	21
Lise öğrencisi/mezunu	15	15	20	20
Üniversite öğrencisi/mezunu	2	2	1	1
Okumuyor	10	10	13	13
Kız/erkek çocuğum yok	7	7	12	12
TOPLAM	100	100	100	100

Tablo 16'da deneklerin kız ve erkek çocuklarının öğrenim durumları değerlendirildiğinde; kız çocuğu okul çağında olmayanların oranı %34 iken, erkek çocuk için oran %33'tür. İlköğretim öğrencisi / mezunu kız çocuğu olan deneklerin oranı %32'tir. Erkek çocuğu ilköğretim durumundaki denek sayısı ise %21'dir. Kız çocuğu lise öğrencisi / mezunu olan denekler %15 oranında, erkek çocuğu lise kategorisi durumda olanlar ise %20'dir. Üniversite öğrencisi / mezunu kız çocuğu olan denekler %2 iken, erkek çocuk sahibi deneklerin oranı ise %1'dir. Okumuyor şikkında ise kız çocuğu için %10, erkek çocuğu için %13'tür.

Kız çocuklarının eğitimlerinin ilköğretimde yoğunlaşması kırsal kesimde devlet desteği ile eğitim ve öğretim teşvik edildiği gözlemlenmektedir.

Tablo 17. Ev İşlerinin Sorumluluğu

Evde Ev İşlerinden Sorumlu Olma Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yalnızca erkek	10	10
Yalnızca kadın	46	46
Kadın-erkek birlikte	28	28
Bazen kadın bazen erkek	16	16
TOPLAM	100	100

Ev işlerinde sorumlu olma (Tablo 17), yalnızca kadın diyenler % 46, yalnızca erkek diyenler % 10, kadın- erkek birlikte diyenler % 28 ve bazen kadın bazen erkek diyenler ise % 16 oranında yer almıştır.

Genel olarak kadınlarının ev işlerinden sorumlu oluşu kadınlarda (% 46) temsili yüksektir ve genelde ev hanımı olan kadınların ailelerinde hemen hemen tümüyle, kadın ev işlerinden sorumlu olan kişi olarak öne çıkmaktadır. Deneklerin verdiği cevaplara göre bazen erkek-bazen kadın cevabını verenlerde ev işleri sorumluluğunun içerisine mali konuları da koydukları için bu şikâi söylemişlerdir. Aile içi işlerin bölüşümü eşlerin kırsal kesimde çalışma temposunun yoğunluğuna bağlı olarak da şekillenmektedir. Nitekim ev içi işlerde kadın, evin dışındaki işlerde ise erkek sorumludur anlayışı dekenlerde yaygındır.

Ev işleri geleneksel kadın rolü olarak devam etmektedir. Şöyle ki, toplumsal rol anlayışıyla tutarlıdır. Ev işlerinin sorumluluğu %46 ile kadının asli görevleri arasında sayılmıştır (Tablo 17).

Tablo 18. Evde Çocuk Bakımı Sorumluluğu

Evde Çocuk Bakımından Sorumlu Olma Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yalnızca kadın	62	62
Yalnızca erkek	3	3
Kadın-erkek birlikte	4	4
Bazen kadın bazen erkek birlik.	6	6
Annem,babam/eşimin anne,baba	20	20
Yetişkin çocuğum var	5	5
TOPLAM	100	100

Tablo 18'de evde çocuk bakımından sorumlu olmaya ilişkindir. Çocuk bakımından yalnızca kadın % 62, annem, babam veya eşimin anne, babası %20 oranında temsil edilmiştir.

Çocuk bakımı çoğunlukla ya tek başına kadın ya da çocuğun çeşitli gereksinimleri düşünüldüğünde kadın-erkek birlikte hareket etmektedir. Çocuk bakımında yalnızca erkek cevabının verilmesinde, çocuğun maddi gereksinmelerin karşılanması ve erkek çocuğun babaya yakınlığının algılanması durumundan ileri gelmektedir.

Geleneksel anlayışın yaygınlığını çocuk bakımından sorumlu olmada da görmekteyiz. Kadının sorumlu olması (%62) annelik rolünün yaygınlığı ve geleneksel tutumun ön plana çıkmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 19. Ailevi Konularda Eşin Fikrini Alma

Ailevi Konularda ve Diğer Konularda Eşlerinin Fikrini Alma Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman alırım	91	91
Çoğu zaman alırım	5	5
Bazen alırım	4	4
Almam	0	0
TOPLAM	100	100

Kadın deneklerin ailevi konularda ve diğer konularda eşlerinin fikirlerini alma durumları Tablo 19'da temsil edilmiştir. Buna göre tabloda eşimin fikrini her zaman alırım diyenlerin oranı % 91, çoğu zaman alırım % 5, bazen alırım % 4 oranında olup eşimin fikrini almam diyen çıkmamıştır.

Genel olarak kadınların ailevi ve diğer her konularda eşlerinin fikrini aldıkları görülmektedir. Her zaman alırım şikkına verilen cevapların (% 91) yüksek çıkması ailevi konularda erkeklerin daha belirleyici ve baskın konumuna dikkat çekmektedir.

Eşin fikrini alma konusunda erkek rolünün baskınlığı kadın rolünün geri plana itilmesi verilen cevaplarda genellikle alırım seçeneğinde yoğunlaşması (% 91) ve almam seçeneğinin cevaplanmayışı geleneksel cinsiyet rollerinin sürmekte olduğunu gösterir.

1.1.3. Aile İçi İlişkilerin Özellikleri

Tablo 20. Ailevi Konularda Son Kararları Verme

Ailevi Konularda Son Karar Verebilme Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yalnızca kadın	3	3
Yalnızca erkek	21	21
Kadın erkek birlikte	58	58
Bazen kadın bazen erkek	18	18
TOPLAM	100	100

Ailede kadın deneklerin ailevi konularda son kararları verme durumları yalnızca kadın verir diyenler % 3 ile, yalnızca erkek diyenler % 21 ile kadın erkek birlikte % 58 oranında ve bazen kadın bazen erkek diyenler de %18 oranında ortaya çıkmıştır (Tablo 20).

Tek başına kadının son kararı vermede %3'lerde oluşu tablonun genel görünümü bağlamında erkeklerin son kararları vermede ağırlığını göstermektedir. Ancak kadın ve erkeğin birlikte son kararı verme oranı % 58'de temsil edilmesi ise kadın deneklerin ev işlerini düşünerek ve erkeğinde ev dışı mali konuları düşünmelerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle bu %58'lik oranın yüksek çıkması beldede yeni demokratik eğilimlerin olup olmadığını düşündürücü niteliktedir.

%18 ile bazen kadın bazen erkek cevabının yer olması aileyle ilgili konunun içeriğine, şartlara ve zamana göre bazen erkek bazen kadının son kararı verdiği deneklerce belirtilmiştir.

Aile içinde diğer paylaşılan konu ise ailevi konularda son karar vermedir. Gelenekselliğin hakim olduğu ailelerde % 21 ile yalnızca erkek son kararı vermektedir. Ancak aileyle ilgili konunun içeriğine, şartlarına ve zamana göre bazen erkek bazen kadın da son kararı vermektedir

Tablo 21. Evde Mali Olmayan Konularda Çocukların Danışması

Evde Mali Olmayan Konularda Çocukların Ebeveynlere Danışma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yalnızca baba	17	17
Yalnızca anne	8	8
Anne baba birlikte	27	27
Bazen anneye bazen babaya	48	48
TOPLAM	100	100

Yalnızca babaya danışır % 17, yalnızca anneye danışır % 8, anne-babaya birlikte danışır % 27 oranında, bazen anne bazen babaya danışır diyenlerin oranı ise %48'dir (Tablo 21).

Deneklerin değerlendirmeleri ışığında çocukların ailede genelde anne ve babaya birlikte danışma oranlarının % 48'lerde temsil edilmesi anne ve baba kavramının çocuklarda eş güdülenmesi olarak ilerlediği ve değerli görüldüğünü yansıtmaktadır. Nitekim aile içi sosyal ilişkileri sağlayan ana rol karakteri anne olması hasabiyle karar mekanizması olarak baba ile birlikte etkin rol üstelenmektedir. Sadece anneye %8'lik oranda danışılmasının ise annenin bir sevgi nesnesi olarak; kadın deneklerce çocuğuna daha yakın, samimi ve bağlı bulunmasından ileri geldiği belirtilmiştir. Diğer bir sebep ise mali değişim materyali olarak görülen ürünlerin (yumurta, buğday, bulgur gibi) anneden izin alarak kullanılması ön plana çıkmaktadır. Bu materyallerin mali olarak kullanılması geleneksel toplumda yüzyüze samimi ilişkilerin yağnlığından kaynaklanmaktadır.

Tablo 22. Ailede Çocukların Okul/Arkadaş Sorunlarının Sorumluluğu

Ailede Çocukların Okul/Arkadaş vs. Sorunlarından Sorumlu Olma Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yalnız baba	11	11
Yalnız anne	8	8
Anne baba birlikte	49	49
Bazen anne bazen baba	32	32
TOPLAM	100	100

Bu bağlamda çocukların okul ve arkadaş problemlerinden yalnızca anne % 11 ile annem ve baba birlikte % 49 ile, bazen anne bazen baba % 32 ile temsil edilmiştir. Anne babalar çocukların okul arkadaş sorunlarıyla genellikle % 49 'luk oranla birlikte sorumluluk almaktadır. Ancak erkeğin ev dışı yaşamı ağırlıkta olması nedeniyle sosyal hayatta anne çocukla daha çok birliktedir. Çocuklarının problemleriyle bu nedenle tek başına annenin sorumluluk alma oranı % 8 ile temsil edilmektedir. Yine sorunun niteliğine göre bazen anneye bazen babaya başvurmada her iki cinsten % 32 oranında bir sonuçla ortaya çıkmıştır.

Tablo 23. Aile Üyeleri Arasında Sosyal İlişkileri Sağlama

Aile İçinde, Aile Üyeleri Arasında Sosyal İlişkileri Sağlama Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	8	8
Her zaman erkek	27	27
Kadın erkek birlikte	37	37
Bazen kadın bazen erkek	28	28
TOPLAM	100	100

Aile içinde sosyal ilişkilerin sağlanmasında kadın ve erkeklerin rolünün tespiti tablo 23'te görülmektedir. Her zaman kadın sosyal ilişkileri sağlar % 8 oranında, her zaman erkek % 27 oranında, kadın- erkek birlikte sosyal ilişkileri sağlar % 37 oranında yer almıştır. Bazen kadın bazen erkek sosyal ilişkileri sağlar % 28 ile yer almıştır.

Aile, kadın ve erkeğin ortak bir birlikteliği olarak gösterilmektedir. Geleneksel aile içi sosyal ilişki sağlayıcı üye, annedir. Özellikle baba ve çocuklar arasında genellikle saygı çerçevesinde mesafe vardır. Ancak birlikte sosyal ilişkileri sağlama oranı % 37 'lerde temsil edilmiştir.

Diğer bir önemli sonuç olan sosyal ilişkileri bazen kadın bazen erkeğin sağlaması cinsiyet rolleri arasında ayrıma vurgu yapar niteliktedir.

Aile içi sosyal ilişkilerin sağlanmasında kadın ve erkeklerin rolünü tespiti konusunda geleneksel aile içi rol kavramında sağlayan yeğane üye; annedir (Tablo 23).

Tablo 24. Anne-Baba (Ebeveyn) - Çocuk İlişkisi

Anne-Baba (Ebeveyn)-Çocuk İlişkisini Değerlendirme Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Sıcak samimi olmalı	23	23
Arkadaşça olmalı	21	21
Saygı çerçevesinde olmalı	43	43
Mesafeli olmalı	13	13
TOPLAM	100	100

Deneklerin anne-baba (ebeveyn), çocuk ilişkisinin nasıl olması gerektiğine dair düşüncelerinde bu ilişki saygı çerçevesinde olmalı % 43 oranında; sıcak, samimi olmalı % 23 oranında, arkadaşça olmalı %21 oranında, mesafeli olmalı % 13 oranında temsil edilmiştir.

Deneklerde sıcak ve samimi olmalı cevabı % 23 ile temsil edilmiştir. Bu durum bize Türk toplumunda aile kavramının sevgi kavramı üzerine kurulan ve dayanışmacı karakterinin önemini artırarak devam ettiren bir kurum olduğunu göstermektedir. Saygı çerçevesinde olmalı ve mesafeli olmalı cevabının % 56'larda oluşu Türk toplumunun geleneksel karakterinde, ebeveyne saygı ve baba-çocuk ilişkilerinin anneye göre mesafeli oluşunu yansıtmaktadır (Tablo 24).

Tablo 24'teki ailevi sosyal ilişkilere dahil olma sonucu düşünüldüğünde ebeveyn-çocuk ilişkilerine yaklaşımlarının mesafeli ilişkilerin kırsal kesimde hala devam ettiği görülmektedir.

Tablo 25. Eşle İlişkiler

Eşle Olan İlişkilerin Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Çok iyi (geçiniriz)	7	7
İyi geçiniriz	69	69
Orta (ara sıra tartışırız)	20	20
Kötü (sık sık kavga ederiz)	4	4
Birbirimize karışmayız	-	-
TOPLAM	100	100

Kadınların eşleriyle olan ilişkilerini değerlendirdikleri Tablo 25'te tarafların ilişkilerine yaklaşım tarzları benzerlikler ve farklılıklar arz etmektedir. Çok iyi geçiniriz % 7, iyi geçiniriz %69, orta (ara sıra tartışırız), kötü (sık sık kavga ederiz) diyenlerin oranı % 4 oranında ortaya çıkmıştır.

İlişkilerin değerlendirilme tarzları iyi ve orta (ara sıra tartışırız) şıklarında yoğunlaşmış olup bu durumun dengeli ilişkilerin varlığını göstermesi açısından önemlidir.

Denekler eşle ilişki durumu sorusuna "her evde olduğu gibi bizim evde de ara sıra tartışırız bu kaçınılmaz ama genelde iyiyiz" gibi cevaplar bu kategoride sık duyulmakla birlikte evliliklerinin seyrini deneklerimiz genelde olumlu bulmaktadırlar.

Kötü (sık sık kavga ederiz) şikkına aile kavramına atfedilen değerle, bu tür durumların aile birliğinin devam ettirilmesinin işlevsel boyutu düşünülerek çözülmektedir. Mutlaka kadın aile içerisinde temel rollerinin yanında üstlendiği alt rollerle çatışma durumlarında aile üyeleri arasında bütünleşmeyi sağlayıcı rolü devreye girmektedir.

Tablo 26. Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılıdığı

Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılması Gerektiği	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Sevgi, şefkat, huzur, mutluluk	10	10
Güven, koruma	2	2
Maddi insani iht.(barın.,beslen., sağl.)	1	1
Hepsi	87	87
TOPLAM	100	100

Kadınların evlilik kurumunun hangi ihtiyaçları ilişkin düşüncelerine Tablo 26'da yer verilmiştir. Bu bağlamda sevgi, şefkat, huzur, mutluluk ihtiyacı % 10, güven, korunma % 2, maddi ve insani ihtiyaçlar (barınma, beslenme, sağlık) % 1 ve hepsi şıkkı % 87 oranında yer almıştır.

Tabloda üç şıkkın birleştirildiği, hepsi şıkkı deneklerce yüksek oranlarda temsil edilmiştir. Genel olarak evlilik kurumu bu ihtiyaçların hepsinin karşılanması gerektiği kanaati yaygın olarak denekler tarafından dile getirilmiştir. Özellikle evliliğin temel yapı taşı olarak sevgi, şefkat, huzur ve mutluluk unsurları vurgulanmıştır.

Tablo 27. Evlilik Kurumunun Sevgi, Şefkat, Huzur ve Mutluluk İhtiyaçlarını Ne Ölçüde Karşılادığı

Evlilik Kurumunun Sevgi, Şefkat, Huzur, Mutluluk ihtiyaçlarını Ne Ölçüde Karşılادığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yeterince	22	22
Orta derece	75	75
Hiç	3	3
TOPLAM	100	100

Deneklere evlilik kurumunun hangi ihtiyaçları karşılaması gerektiği sorulduktan sonra kendi evliliklerinin bu üç kategoriyi ne oranda karşıladığı sorulmuştur. Buna göre tablo 27'de deneklerin sevgi, şefkat, huzur, mutluluk ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı belirtilmiştir.

Genel olarak denekler evliliklerinin sevgi ihtiyaçlarını karşıladığını düşünmektedirler. Evlilik kurumunda deneklerin ihtiyaçlarının orta derecede giderilmesi (% 75) evliliğin önemli görülmesi ve erkeğin üstünlüğü herşeyi organize etmesi düşüncesinin yaygınlığından ileri gelmektedir.

Hiç cevabı veren 3 denek ise eşleriyle evlilik ilişkilerinde arada sevginin olmayışını, anlaşmazlık ve fikir uyuşmazlığına sebep olarak hiç cevabını verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 28. Evlilik Kurumunun Güven Korunma İhtiyaçlarını Ne Ölçüde Karşıladedığı

Evlilik Kurumunun Güven Korunma İhtiyaçlarını Ne Ölçüde Karşıladedığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yeterince	17	17
Orta derecede	80	80
Hiç	3	3
TOPLAM	100	100

Deneklerin evliliklerinin güven ve korunma ihtiyaçlarını ne ölçüde karşıladığı Tablo 28'de gösterilmiştir. Yeterince karşılıyor % 17, orta derecede % 80 oranında temsil edilirken, soruya hiç cevabını verenlerin oranı % 3'tür.

Deneklerin evlilik güven ve korunma ihtiyaçlarını % 97 oranında karşıladığı görülmektedir. Geleneksel toplumlarda erkeğin otoritesinin güçlü olması kadın deneklerde güven ve korunma güdüsünün baskınlığını giderici niteliktedir.

Tablo 29. Evlilik Kurumunun Maddi ve İnsani İhtiyaçları Ne Ölçüde Karşıladedığı

Evlilik Kurumunun Kadın ve Erkeklerin Maddi ve insani İhtiyaçları Ne Ölçüde Karşıladedığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Yeterince	19	19
Orta derece	79	79
Cevapsiz	2	2
TOPLAM	100	100

Tablo 29'da deneklerin evlilik kurumunun maddi ve insani ihtiyaçlarını (barınma, beslenme, sağlık...) ne ölçüde karşıladığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu ihtiyacı yeterince karşılıyor cevabını verenlerin oranı %16'dır. Orta derecede karşılıyor cevabını veren deneklerin oranı % 79'dur.

Yeterince ve orta derece cevabını veren deneklerin %98' lik oranı maddi ve insani ihtiyaçlarının tatmin edici oranlarda karşıladığının göstergesidir. Evlilik kurumunun kadın deneklerin temel insani ihtiyaçlarını giderici nitelikte olması geleneksel tutum olan birincil güdülerin baskınlığındandır.

Tablo 30. Kadın-Erkek İlişkilerinin Nasıl Olması Gerektiğine Dair Düşünceleri

Kadın Erkek İlişkisinin Nasıl Olması Gerektiğine Dair Düşünce Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman erkek ön planda, kadın her zaman geri planda kalmalı	15	15
Kadın yeri gel. ön plana çıkmalı ancak yine de erkek belirleyici olmalı	52	52
Erkek geri planda olmalı	1	1
Kadın erkek eşit olmalı	32	32
TOPLAM	100	100

Kadın yeri geldiğinde ön plana çıkmalı, ancak yine de erkek belirleyici olmalı cevabı (%52) kadın-erkek ilişkisinde erkeğin ön planda olması gerektiği düşünülmektedir. Buna karşılık kadın-erkek eşit olmalı (%32) seçeneğinin tercih edilmesinde ise kadın deneklerin geleneksellikten sıyrılıp modernliğin kapılarını aralamak istediğinin göstergesi dikkat çekicidir.

Verilen cevapları değerlendirmesi olarak ilişkide kadın ve erkeğin bir şekilde belirleyiciliği tespit edilmiştir. Her ne kadar denekler kadın-erkek ilişkisinde %32 ile eşit olmayı isterseler de kadının ön planda olması ancak son keredede erkeğin belirleyiciliği olmasına onay vermektedirler. Bu sonuç erkeğin Türk toplumundaki aile reisliği kavramı bağlamında otorite kaynağı algısıyla birebir örtüşmektedir.

Ayrıca % 52 ile kadın yeri geldiğinde ön plana çıkmalı, ancak yine de erkek belirleyici olmalı cevabı ataerkil toplum yapısına ait bir düşünce tarzıdır.

3.1.4. Özlere Göre Kadın ve Erkek Rolünün Aile Hayatındaki Değerlendirilmesi

Tablo 31. Bir Eş Olarak Erkekta I.Derecede Olması Gereken En Önemli Özellik

Kadın Bir Eş Olarak Erkekta Olması Gereken I. Derecede Önemli Özelliğe İlişkin Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Evine, eşine çocuklarına karşı ilgili ve bağılı olmalı	10	10
İyi eğitim görmüş ve iyi bir mesleğe sahip olmalı	2	2
Çalışkan olmalı aile geçimini sağlamalı	39	39
Namuslu, dindar, dürüst olmalı, sağlam karakterli olmalı	14	14
Yakışıklı olmalı (dış görünüşe önem göstermeli)	-	-
Zengin olmalı	3	3
Otoriter olmalı (aile kararlarını almalı, iş bölümünü sağlamalı)	-	-
Anlayışlı ve yardım sever olmalı	17	17
Ev içi uyum ve huzuru sağlamalı (aile üyeleri arasında sosyal ilişkileri)	12	12
Ev işlerine yardım etmeli, ev düzenine katkı sağlamalı	3	3
TOPLAM	100	100

Kadınlara göre bir eş olarak erkekte olması gereken I. derecede özellik dağılımı tablo 31'de gösterilmiştir. Deneklerin çalışkan olmalı aile geçimini sağlamalı şikkını tercih edenler %39 oranında olması geleneksel tutumun uzantısıdır.

Anlayışlı ve yardım sever olmalı %17, namuslu, dindar, dürüst ve sağlam karakterli olmalı %14, ev içi uyum ve huzuru sağlamalı (aile üyeleri arasında sosyal ilişkileri düzenlemeli) %12 oranında yer almıştır. Bu seçeneklerin seçilmesi kadın deneklerin erkek cinsiyet rolünün geleneksellik bağlamında düşünülüp eş olarak erkekte olması gereken özellikler arasında dile getirilmiştir.

Ev işlerine yardım etmeli, ev düzenine katkı sağlamalı seçeneğini %3'lük oranında temsil edilmesi ise bu seçeneği seçen kadınların erkek rolünün baskınlığının kırılıp kadın-erkek ilişkisinin eşitlikçi bir yapı haline gelmesini istediklerinin göstergesidir.

Evlilik kurumunun ihtiyaçları ne ölçüde karşıladığı ise dört başlıkta ele alınmıştır (Tablo 27-28-29-30-31). Türk toplumunda evlilik müessesesi bireylerin güven, sevgi, maddi ve manevi tüm ihtiyaçlarını gidermektedir. Geleneksel aile yapılanmasından kaynaklanan ataerkillik aile reisliği kavramına vurgu yapmaktadır ve aile de belirleyici rol karakteri erkek olarak öne çıkmaktadır.

Tablo 32. Akrabalarla Görüşme Sıklığı

Akrabalarla Görüşme Sıklığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Hepsiyle görüşürüz	92	92
Sadece anne-baba-kardeşimle görüşürüz	7	7
Sadece sevdiklerimle görüşürüz	1	1
Hiçbiriyle görüşmeyiz	-	-
TOPLAM	100	100

Hepsiyle görüşürüz %92, sadece anne-baba-kardeşimle görüşürüz %7 ve sadece sevdiklerimle görüşürüz %1 oranında tercih edilmiştir.

Akrabalarla görüşme sıklığının %92 oranında olmasının sebebi deneklerin ifadelerine göre küçük bir yerde yaşamak, imece uslunun olması ve aynı bahçeyi kullanıyor olmak etkilemiştir. Görüşme sıklığının belirtilmesinde özellikle yüzyüze görüşmeler kastedilmektedir. Yüzyüze görüşmelerin sıklığının belirlenmesinde ise geleneksel değer yargılarının baskınlığını göstermektedir.

Tablo 33. I. Derece Akrabalarla Yüzyüze Görüşme Sıklığı

I. Derece Akrabalarla Yüzyüze Görüşme Sıklığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her gün görüşürüz	41	41
Haftada birkaç defa görüşürüz	38	38
Ayda birkaç defa görüşürüz	17	17
Senede birkaç defa görüşürüz	4	4
Hiç görüşmeyiz	-	-
TOPLAM	100	100

Tablo 33' de I. derece akrabalarla görüşme sıklığı yer almıştır. Verilen cevaplara göre her gün görüşürüz %41, haftada birkaç defa görüşürüz %38, ayda birkaç defa görüşürüz %17, senede birkaç defa görüşürüz %4 ve hiç görüşmeyiz şıkkı cevap almamıştır. Belde sakinlerinin akrabaları ile aynı yerde oturmaları ve uzaklık mesafesi görüşme sıklığını etkilemiştir.

Tablo 34. Komşularla Görüşme Sıklığı

Komşularla Görüşme Sıklığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her gün görüşürüz	96	96
Haftada birkaç defa görüşürüz	4	4
Ayda birkaç defa görüşürüz	-	-
Senede birkaç defa görüşürüz	-	-
Hiç görüşmeyiz	-	-
TOPLAM	100	100

Tablo 34' de komşularla görüşme sıklığı yer almıştır. Deneklerin verdiği cevapların dağılımı her gün görüşürüz %96 ve haftada birkaç defa görüşürüz %4 'tür. Verilen cevaplardan da görüldüğü gibi kırsal kesimde komşuluk ilişkilerinin hala sıkı temellere oturduğunu ve bozulmadığını görmekteyiz.

Akraba, I. derece akrabalarla görüşme ve komşularla görüşme sıklığı üç başlık altında toplamıştır. Kırsal kesimin verdiği avantajlardan biride yüzyüze, samimi ilişkiler

revaçta olmasıdır. Akrabalarla % 92, I. derece akrabalarla % 79, komşularla % 96 oranında görüşülmektedir (Tablo 32-33-34).

Tablo 35. Eşleriyle İlişkileri Taraflardan Kimin Daha Çok Sevdiği ve Değer Verdiği

Taraflardan Kimin Daha Çok Sevdiği ve Değer verdiği Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Ben seviyor ve değer veriyorum	3	3
Eşim seviyor ye değer veriyor	9	9
İkimizde eşit derecede seviyor değer ver.	87	87
İkimizde birbirimizi sevmiyor değer vermi.	1	1
TOPLAM	100	100

Kadın deneklerde ikimizde eşit derecede seviyor ve değer veriyoruz % 87 oranında tespit edilmiştir. Ben seviyor ve değer veriyorum diyen deneklerin oranı % 3 'tür. Eşim seviyor ve değer veriyor diyenlerin oranı % 9'dur. İkimiz de birbirimizi sevmiyor ve değer vermiyoruz oranı % 1 ile tespit edilmiştir.

İkimizde eşit derecede seviyor ve değer veriyoruz oranı % 87'lerdedir. Deneklerle tek tek görüşme ortamının oluşmaması durumunda tercih edilen cevap olurken, bu soruya cevap almakta güçlük yaşanmıştır.

Ailede daha çok seven ve değer veren tarafın fedakarlık göstermesi gerektiği ve sevilen tarafın ise daha belirleyici olacağı düşünüldüğü denekler tarafından ifade edilmiştir. Dolayısıyla erkeğin belirleyiciliği evlilikte sevgi konusunda da ortaya çıkmaktadır.

Tablo 36. Kadına Uygun Görülen Meslek

Kadına Uygun Gördükleri Meslek Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Ev hanımı	4	4
Öğretmenlik	51	51
Memur, sekreterlik	1	1
Hemşirelik	37	37
Yöneticilik	-	-
Serbest mes.(dokt,avukat,müh.,müş., mim.)	-	-
İyi bir eş ve anne olması yeterli	7	7
TOPLAM	100	100

Deneklere göre kadına uygun görülen mesleğin de ev hanımlığı % 4 oranında öğretmenlik ise % 51 oranında yer almıştır (Tablo 36).

Öğretmenlik mesleğinin yaygın olarak tercih edilmesinin yanında ilkokul, sınıf öğretmenliğinin özellikle belirtildiği tespiti vuku bulmuştur. Sınıf öğretmenlerin yoğun çalışma; temposunun olmayışı (yarım gün) bunda önemli bir etkidir. Deneklerin ifadelerine göre beldede görev yapan öğretmenlerin sevilmesi de etkili olmuştur.

% 37'de hemşirelik görevi yer almıştır. Memurluk, sekreterlik % 1 oranında, iyi bir eş ve anne olmak %7 oranında yer almıştır.

Kadınların yöneticiliği, kadına uygun görülmemektedir bu şıkkın cevap almamasının en büyük sebebidir. Bu durum yöneticilik gibi liderliği öne çıkaran mesleklerin kadına uygun görülmediğine uygun düşen bir sonuçtur.

Tablo 37. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik

Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Çocuk doğurmak	1	1
Çocuğu yetiş., terbiye et., gel., gör. öğret.	8	8
Çocuklarla eş(koca) ara. İlet.uzlaş. sağ.	13	13
Çocuklarına sevgi ve şefkat duymak,	6	6
Yardım,danış. pratik konu.önemli day. ol.	3	3
Hepsi	69	69
Diğer	-	-
TOPLAM	100	100

Tablo 37'de görüldüğü gibi deneklerin anne olarak bir kadında olması gereken özelliğin % 69 hepsi olarak belirtmişlerdir ki; çocuk doğurmak, çocuğu yetiştirmek, terbiye etmek, gelenek ve görenekleri öğretmek, çocuklarla eş (koca) arasında iletişimi ve uzlaşmayı sağlamak,%13, çocuklarına sevgi ve şefkat duymak %6, yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak olmayı % 3 oranını kapsamaktadır. Çocuğu yetiştirme, terbiye etmek, gelenek ve görenekleri öğretmek % 8 oranlarıyla yer almıştır.

Denekler bu bağlamda temel birçok rol üstlenmektedir. Sadece çocuk doğurmakla anne olunamayacağı, bir çocuğun hayat boyu sorumluluğu ve yetiştirilmesi toplumumuzda, önemli ölçüde kadının ebeveyn görevleri arasındadır. Eşine ve çocuklarına değer veren, seven, bilinçli, eğitilmiş annelerin olması gerektiği düşüncesi de özellikle değişen toplum şartlarında değişmeyen kural olarak kadınlar tarafından sıkça dile getirilmektedir.

Tablo 38. Kız Çocuklarının Ne Tür Mesleğe Sahip Olmasına İlişkin Düşünceleri

Kız Çocuklarına Uygun Görülen Meslek Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Ev hanımı	-	-
Memur	7	7
Öğretmenlik	66	66
Serbest mes.(doktor,avukat,müh.,müşavir, mimar)	3	3
Yönetici, iş kadını	8	8
Çocuk kendi uygun görüp,karar verdiği, yapa. mes.	9	9
Kız çocuğum yok	7	7
TOPLAM	100	100

Tablo 38'e göre kız çocuğu olmayan ailelerden bazıları soruyu cevaplamazken, kız çocukları olsaydı, düşüncesinden hareketle uygun gördükleri meslekleri de belirtmişlerdir.

Öğretmenlik özellikle ilköğretim sınıf öğretmenliği (% 66) kız çocuklarına uygun görülürken, ev hanımlığı olmasını isteyenlerin oranı çıkmamıştır. Buna gerekçe olarak denekler kendilerinin ev hanımı olduklarını ileri sürerek kızlarının ev hanımı olmalarını istemememektedirler. Ayrıca ebeveynlerin sadece mesleğe yönlendirme boyutunda çocuğa yaklaşması gerektiğini düşünmektedirler. Yine serbest meslek sahibi olmasını isteyenlerin oranı %3 yer almıştır.

Ancak halen geleneksel kadın ve erkeğe uygun düşen meslek sınıflaması özellikle yönetici, idareci, iş kadını olma noktasında, %8 oranında temsil edilmesi göstermektedir ki, yöneticilik türü meslekler kadınlarla yan yana düşünülüyor. Bu şık denekler tarafından yönetici vasfını görmeyip sadece iş kadını olma şeklinde anlaşıldığı ifade edilmiştir.

Tablo 39. Erkek Çocuklarının Ne Tür Mesleğe Sahip Olmasına İlişkin Düşünceleri

Erkek Çocuklarına Uygun Görülen Meslek Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Çiftçi	-	-
Memur	5	5
Öğretmen	2	2
Serbest mes.(doktor,avukat, mühen, müşavir, mim.)	39	39
Yönetici, iş adamı	32	32
Çocuk kendi uygun görüp,karar verdiği, yapa. mes.	10	10
Erkek çocuğum yok	12	12
Meslek önemli değil, iyi bir insan olması yeterli	-	-
TOPLAM	100	100

Kadınların erkek çocukları için ağırlıklı olarak % 39 ile serbest meslek sahibi olmasını istemektedir ki bunda önemli bir etken toplumca bu kategorideki mesleklere verilen değerdir ve serbest meslek kategorisinin içerisine çiftçilik, rençberlik vs. toprak ile ilgili meslekler girdiği için deneklerin bir çoğu bu şıkkı seçmişlerdir.

Erkek çocuğunun doktor, avukat, mühendis olmasını isteyen ebeveynler ağırlıktadır. Yöneticilik, iş adamlığı ve liderlik vasıflı mesleklerin Tablo 38'de kız çocuklarının % 8 iken erkek çocukları için % 32 oranını temsil edilmiştir. Buradadan da anlaşıldığı üzere denekler yöneticiliğin erkek mesleği olarak algılandığının en büyük kanıtıdır. Meslek seçimindeki sosyalizasyon sürecinde ebeveynlerin rollerinin çok büyük etkisi vardır ve kızlar kendisine yakışan mesleği, erkekler de kendisine yakışan mesleği seçmelidirler.

Tablo 40. Gelenek ve Göreneklerine Bağlı Olma ve Evde Uygulama

Gelenek ve Göreneklere Bağlılık ve Evde Uygulama Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
hemen hemen hepsini uyguluyoruz	38	38
bir kısmını uyguluyoruz	41	41
çok az uyguluyoruz	20	20
hemen hemen hiç birini uygulamıyoruz	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 40'da gelenek ve göreneklere bağlılık ve evde uygulama sıklığını göstermektedir. %41 oranla bir kısmını uyguluyoruz cevabı verirlerken, hemen hemen hepsinin uygulanma oranı % 38 'dir. Belde bağlamında bu veriler, toplumsal bir değer olarak geleneklerin yaşatıldığını ve geleneklere bağlılığı göstermektedir.

Sosyalleşme sürecinde öğretilen gelenek ve göreneklerin evde uygulanıyor olması gelecek nesillerin yetiştirilmesinde ve toplumsal ritüellerin sürdürülmesinde önemlidir.

3.1.5. Örflere Göre Kadın ve Erkek Rolünün Tutum Değerlendirilmesi

Tablo 41. Çocuklukta Oynanan veya Hediye Alınan Oyuncaklar

Oynanan veya Hediye Edilen Oyuncak Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Oyuncak bebek, ev eşyaları maketleri	2	2
Oyuncak araba, tabanca, uçak	1	1
Top	1	1
Lego, peluş oyuncaklar (ayıcık vs.)	-	-
Oyuncaklarımı kendim yapardım	65	65
Oyuncakla oynamadım ve hediye almadım	31	31
TOPLAM	100	100

Tablo 41 deneklerin çocukluklarında oynadıkları ve kendilerine hediye edilen oyuncaklara ilişkindir, oyuncak bebek ve ev eşyaları maketleriyle % 2' si çocuklukta oynamıştır. Oyuncak arabayla, tabanca, uçakla oynayanların oranı ise % 1'dir. Bu soru sosyalizasyon sürecinin cinsiyet rolünün yönlendirme şeklini tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Oyuncaklarımı kendim yapardım % 65 ve oyuncakla oynamadım ve hediye almadım % 31' lik oranında yer almıştır. Oyuncaklarımı kendim yapardım şikkını cevap verenler ebeveynlerin gözetiminde oyuncakları yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Deneklerin çocuklukta itibaren giyim eşyası başta olmak üzere oynanan oyunun, oyuncağın farklı oluşu ve olması gerektiği fikrini yoklama şansı vermiştir. Bu soruyla sosyalizasyonun cinsiyet rollerini temel alarak oyun, oynama ve hediye oyuncak alma/oyuncak yapma gibi basit süreçlerde farklı alanlarda devreye girdiğini göstermesi açısından anlamlıdır. Oyuncak arabayla oynayan deneğin ifadesine göre çevresinden tepki olumsuz

tepki almıştır. Çünkü oynanacak oyun ve oyuncak toplum tarafından zaten belirlenmiştir ve çocuklar cinsiyet rollerine göre ebeveynlerce yönlendirilmektedirler.

Tablo 42. Çocuklukta Ev İşlerini Yapma

Ev İşlerini Yapma Durumları	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman yapardım	79	79
Genellikle yapardım	17	17
Bazen yapardım	3	3
Yapmazdım	1	1
TOPLAM	100	100

Deneklerin çocuklukta ev işlerini yapma durumlarını gösteren Tablo 42'de her zaman ve genellikle yapan deneklerin oranı % 79 iken yapmazdım diyenlerin oranı da % 1'dir. Ev işlerinden genel olarak çocukluktan itibaren kızların yer alması beklenmekte olduğu için her zaman yapardım seçeneği fazla cevap almıştır. Çünkü Türk toplumunda ev içi alanın düzenlenmesi, bakım ve sorumluluğu kadınlara aittir ve sosyalizasyon süreci bu sorumluluğa işlerlik kazandırmaktadır.

Tablo 43. Kız Çocuğunun Evlenirken Görüşmesi

Kız Çocuğunun Evlenirken Görüşmesi	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Olumlu	97	97
Olumsuz	1	1
Fikrim yok	2	2
TOPLAM	100	100

Tablo 43'de kız çocuğunun evlenirken görüşmesi yer almıştır. Deneklerin % 97' si olumlu bulurken, % 1 olumsuz ve % 2' si de fikrim yok olarak cevaplamıştır.

Kız çocukların evlenirken görüşmesi deneklerce yüzyüze görüşme olarak ifade edilmiştir. Nitekim bu ifadenin kullanılması muhafazakar tutumun ve kırsal kesimde yaşamının vermiş olduğu sosyal kimlikten kaynaklanmaktadır.

Tablo 44. Erkek Çocuğunun Evlenirken Görüşmesi

Erkek Çocuğunun Evlenirken Görüşmesi	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Olumlu	100	100
Olumsuz	-	-
Fikrim yok	-	-
TOPLAM	100	100

Tablo 44'de erkek çocuğunun evlenirken görüşmesi yer almıştır. Deneklerin hepsi olumlu olarak cevaplamıştır.

Tablo 43 ile 44'ün yakın değerler çıkması deneklerce kız ve erkek çocuklarının evlilikte eş seçiminde yüzyüze ilişkinin kastediliyor olmasından kaynaklanmıştır. Nitekim her iki tablo arasında %3'lük bir farkın olması erkek cinsiyet rolünün kız cinsiyet rolüne göre daha baskın olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 45. Ailevi Bir Konuda Fikir Uyuşmazlığı

Kadın ve Erkek Arasındaki Fikir Uyuşmazlığı Durumu	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Kadın erkeğin fikrine uyar	15	15
Erkek kadının fikrine uyar	2	2
Herkes kendi fikrinde sabit kalır, bildiğini yapar	7	7
Kadın-erkek bir. uzlaş. çalış., ortak bir fikir üret. çal	76	76
TOPLAM	100	100

Tablo 45'te ailevi konularda kadın ve erkek arasındaki fikir uyuşmazlığının dağılımı görülmektedir. Herkes kendi fikrinde sabit kalır, bildiğini yapar %7 'dir.

Kadın ve erkeğin ailede fikirlerin farklı oluşu veya çatışması durumunda ortak hareket etme çabasında olduğu % 76 'lık bir oranla yer almıştır. Evlilikte kadın-erkek ilişkisinde değişim geçirmeye başladığını göstermektedir.

Deneklerin % 15 'i kadın erkeğin fikrine uyduğunu belirtmiştir ortaya çıkışından anlaşıldığı gibi fikir uyuşmazlığı durumu söz konusu olduğunda erkeklerin belirleyici olma durumu yüksektir. Bu da gelenekselliğin başka bir ifadesidir.

Tablo 46. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri

Kadının İyi Bir Eş, Anne, Ev Kadını Olması	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	39	39
Fikrime uygun	57	57
Fikrime uygun değil	3	3
Fikrime hiç uygun değil	1	1
TOPLAM	100	100

Deneklerin kadının yerinin evi oluşu, iyi bir anne, iyi ev kadını ve iyi bir eş oluşuna ilişkin düşünceleri Tablo 46'da tespit edilmiştir. Bu düşünceye katılıp katılmadıkları sorulan deneklerin % 57 'si fikirlerine uygun olduğunu belirtirken, % 39'u fikirlerine çok uygun olduğunu belirtmişlerdir. Bu düşüncenin fikirlerine hiç uygun olmadığı ve fikrime uygun değil (%1 ve %3) cevabı verilmesi de anlamlı bir sonuç olup, diğer sonuçlarla birlikte düşünüldüğünde kadının cinsiyet rolünün özellikle ev içi süreçlerle tanımlanması önemli düzeyde desteklenen bir olgudur.

Tablo 47. Biyolojik Farklılığının Sosyal Hayatta Belirleyici Olup Olmadığına İlişkin Düşünceleri

Kadın ve Erkeklerin Biyolojik Farklılığı	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	41	41
Fikrime uygun	52	52
Fikrime uygun değil	5	5
Fikrime hiç uygun değil	2	2
TOPLAM	100	100

Kadın ve erkeklerin en başta biyolojik farklılığının sosyal hayattaki diğer süreçlerde de belirleyici olduğu fikrine katılıp katılmadığı sorulan deneklerden %52'si fikrime uygun ve %41' de fikrime çok uygun cevabını vermişlerdir.

Toplumdaki cinsiyet rolünün belirleyici olduğunu görülmektedir. Yani buradaki değerlerden geleneksellin devam ettiği erkek rolünün üstünlüğü kadın rolüne göre ön planda görüldüğünü düşüncesini kanıtlamaktadır.

Tablo 48. Erkeğin En önemli Görevinin Otorite Kurması ve Ev Gelirini Sağlaması

Erkeğin En Önemli Görevinin Otorite Kurması ve Ev Gelirini Sağlamasıdır	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	31	31
Fikrime uygun	67	67
Fikrime uygun değil	2	2
Fikrime hiç uygun değil	-	-
TOPLAM	100	100

Görüştüğümüz denekler, erkeğin en önemli görevinin ev reisi olarak otoriter olmak ve evin gelirini sağlamaya ilişkin düşünceleri sorulduğunda deneklerin % 67'si fikrime uygun cevabını vermişlerdir. Temel kurum ailede erkeğe atıfta bulunan bu özellikler aracılığıyla tanımlanan erkek cinsiyet rolü verilen cevaplarla birlikte Türk kültürünün otoriter ve ataerkil yapılanmasını sergilemektedir. Bu bağlamda erkekten beklenen görev iyi bir aile reisliğidir.

Fikrime çok uygun diyen deneklerin % 31'inde yine otorite kurma ve ev gelirini sağlamayı desteklemektir. Ancak değerlendirmeye alınması gereken önemli bir diğer sonuçta fikrime uygun değil cevabını veren deneklerin % 2'si ev geçimini yine büyük oranda erkeğe yüklenmektedir (Tablo 48). Dolayısıyla aile içi karar sürecinde erkeği otorite olarak görme hala sürmektedir.

Tablo 49. Kadının Toplumca Kabul Edilmesi ve Saygı Duyulmasının Evlenerek Bir Aile Kurmasıyla İlişkilendirilmesi

Kadının Evlenmesi ve Aile Kurması	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	1	1
Fikrime uygun	27	27
Fikrime uygun değil	69	69
Fikrime hiç uygun değil	3	3
TOPLAM	100	100

Deneklerin kadının toplumca kabul edilmesinin ve kendisine saygı duyulmasının en önemli yolunun evlenmek ve bir aile kurmaktan geçtiğine dair düşünceleri sorulduğunda % 1'i fikrine çok uygun cevabını vermişlerdir. Fikrime uygun % 27 oranında yer almıştır.

Türk toplumu belli bir yaşa gelmiş kızın evlenmesi gerektiği düşüncesini olumlu algılandığı düşünülecek olursa kız çocuklarından mutlu bir evlilik yapmaları ve ileriki yaşlarda iyi bir anne olmaları beklenmektedir.

Önem arz eden önemli bir diğer sonuçta % 69'u bu düşüncenin fikirlerine uygun olmadığını belirtmişlerdir. Bu sonuç bize geleneksel yapıya uyumlu bu düşüncenin farklılaştığını ve iyi bir eğitim veya mesleği içerecek şekilde tanımlaması gerektiği görülmüştür (Tablo 49).

Tablo 50. Türk Toplumunda Kadının Erkeğe Göre İkinci Planda Oluşu

Kadının Erkeğe Göre İkinci Planda Olması	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	77	77
Fikrime uygun	18	18
Fikrime uygun değil	4	4
Fikrime hiç uygun değil	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 50'de Türk toplumunda kadının erkeğe göre ikinci planda oluşu düşüncesine katılıp katılmadıkları sorulan deneklerden bu düşüncenin fikirlerine uygun olmadığını % 4 olarak belirtmişlerdir. Fikrime uygun cevabını verenlerin oranı % 18'dir. Tablonun genel görünümünde bu düşünce fikrime çok uygun % 77'lik oranla daha çok hissedilmekte iken, % 1'lik oran ise bu düşüncüyü pek paylaşmadıkları görülmektedir.

Bu soruya ilişkin deneklerden cevap alınırken Türk toplumunun genel kanaatinde, bu düşüncenin yer aldığını belirtmişlerdir.

Ancak unutulmaması gereken önemli bir nokta, tüm bireylerin sosyalizasyon süzgecinden geçmekte olduğudur. Dolayısıyla, kadın ve erkek cinslerin sosyal statüsüne ilişkin toplumca kabul gören bu kanaati (erkeğin birinci planda oluşu %77 oranı) taşımak kaçınılmazdır.

Tablo 51. Erkeklerin Ağlayıp Ağlamadığına Dair Düşünceleri

Erkeğin Ağlama Durumu	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	11	11
Fikrime uygun	80	80
Fikrime uygun değil	8	8
Fikrime hiç uygun değil	1	1
TOPLAM	100	100

Deneklerin "erkekler ağlamaz" düşüncesine katılıp katılmadıkları sorulduğunda özellikle %80 oranında fikrime uygun cevabını vermişlerdir. Türk toplumunda erkeklerin duygusal açıdan çekinik ve duygularını göstermeyen ketum tavır algısının sosyal ortamda ve ev yaşamında göstermemesi duygularını kendi içinde yaşaması söz konusudur. Ağlama hareketi kadın ve kadına ait imgeler sadece kadına has referans noktasıdır (Tablo 51).

Tablo 52. Erkek Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Bir Ailenin Sorumluluğunu Alacak Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri

Erkek Çocuğunu Aile Kuracak ve Sorumluluk Alacak Şekilde Yetiştirme	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	91	91
Fikrime uygun	9	9
Fikrime uygun değil	-	-
Fikrime hiç uygun değil	-	-
TOPLAM	100	100

Deneklerin erkek çocuğunu bir aile kuracak ve gelecekte bir ailenin sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirmeyi isteyip istemedikleri sorulduğunda % 9'u bu düşüncenin fikirlerine uygun olduğunu, yine % 91'i fikirlerine çok uygun olduğunu dile getirmişlerdir (Tablo 52).

Tablodan çıkan sonuç ise Türk toplumunun genel karakterinde erkeğe atıfta bulunan babalık, aile reisliği ve kocalık vs. gibi kavramların erkek çocuğuna hissettirilerek, kişiliklerine yerleştirilmesi sosyalizasyon sürecine vurgu yapmaktadır.

Tablo 53. Kız Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Ailesine Bakabilecek Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri

Kız Çocuğunu Aile Kuracak ve Aile Bireyelerine Bakabilecek Şekilde Yetiştirme	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Fikrime çok uygun	84	84
Fikrime uygun	13	13
Fikrime uygun değil	3	3
Fikrime hiç uygun değil	-	-
TOPLAM	100	100

Tablo 53'te deneklerin kız çocuğunu gelecekte bir aile kuracak ve aile bireyelerine bakabilecek şekilde yetiştirilmesi düşüncesini taşıyıp taşımadıkları sorulmuştur. Deneklerin % 84 fikrime çok uygun cevabını vermiştir. Fikrime uygun cevabı % 13 oranında temsil edilmiştir.

Tablo 52'de erkek çocuklarının yetiştirilme tarzına benzer şekilde Türk toplumunun kültürel yapısı kız çocukları için ideal olanı belirlemiştir. Geleneksel toplumlarda ev kadınlığı ve annelik rolünün kız çocuklara öğretilmesi sosyalizasyonla aktarılan bir süreçtir. Nitekim gelenekselliğin devam ettiği toplumlarda bu ritüel geleneksel toplum var olduğu sürece devam edecektir.

Kız ve erkek çocuklarının gelecekte aile kuracak ve aile sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirme fikri denekler tarafından desteklenmektedir. Toplumda geleneksel kadın ve erkek rolü yetiştiği ortama göre aile de başlar ve yine bireylerin evlilik bağı ile kurduğu ailede de hayat boyu devam eder. Toplumun devamı için sunulan bu altın kural cinsiyet ve gelenekler temelinde öğretilmekte; toplumun en küçük yapı taşı olan ailede de yaşatılmaktadır (Tablo 52-53).

Tablo 54. Evliliğin Kimin Hayatını Kurtardığına Dair Düşünceleri

Evlilik Hayatını Kurtarır	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	27	27
Her zaman erkek	3	3
Kadın erkek beraber	28	28
Bazen kadın bazen erkek	42	42
TOPLAM	100	100

Tablo 54'te her zaman kadın % 27, kadın erkek beraber % 28 ve bazen kadın bazen erkek % 42 oranında yer almıştır.

Deneklerin bazıları özellikle görüşme sırasında “yuvayı dışı kuş yapar” sözünü telaffuz etmişlerdir. Türk toplumunda evlilik kurumu erkeğe ve kadına sorumluluk yüklemektedir. Ancak kadına evliliğin kurtarıcısı olarak farklı bir görevde yüklemiştir.

Tablo 55. Evliliğin Devamını Kimin Sağladığına Dair Düşünceleri

Evliliğin Devamını Sağlar	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	87	87
Her zaman erkek	2	2
Kadın erkek beraber	10	10
Bazen kadın bazen erkek	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 55'te her zaman kadın % 87, kadın erkek beraber % 10 ve bazen kadın bazen erkek % 1 oranında yer almıştır.

Evlilik kurumunda sevgi ve şevkatin kalesi olarak görülen kadın evliliğin devamını sağlamada da önemli sosyal rollere sahip olduğunu bu rolleri karakterine sosyal kodlarla yazılarak büyütüldüğünü yukarıdaki tablo 55'te gösterir niteliktedir.

Tablo 56. Hassas ve Duygusal Olmaya Dair Düşünceleri

Hassas ve Duygusal Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	93	93
Her zaman erkek	-	-
Kadın erkek beraber	3	3
Bazen kadın bazen erkek	4	4
TOPLAM	100	100

Tablo 56'da hassas ve duygusal olanın hangi cinse daha uygun düştüğü sorulduğunda % 93 ile her zaman kadın, % 3 ile kadın erkek beraber ve % 4 ile de bazen kadın bazen erkek cevabı alınmıştır.

Hassas ve duygusal olma durumu kadına ait bir özellik olarak görüldüğü için (%93 oranında) her zaman kadın seçeneği tercih edilmiştir. Nitekim bu özellik denekler tarafından güçlü olmak olarak algılandığı için kadına aittir denilmiştir.

Tablo 57. Akılcı ve Otoriter Olmaya Dair Düşünceleri

Akılcı ve Otoriter Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	2	2
Her zaman erkek	1	1
Kadın erkek beraber	57	57
Bazen kadın bazen erkek	40	40
TOPLAM	100	100

Tablo 57'de akılcı ve otoriter olanın % 57 ile kadın erkek beraber ve % 40 ile bazen kadın bazen erkek olduğu belirtilmiştir.

Akılcılık ve otoriterlik her iki cinsten de şartlara ve durumlara göre cinslerden birinin öne çıkabileceği belirtilmiştir. Bu özelliğin her iki cinsede atfediliyor olması deneklerce kadının da erkek gibi akıllı ve otoriter olma durumuna sahip olduğunu göstermektedir. Nitekim kadın-erkek beraber seçeneğinin seçilmesi erkek otoritesinin bu özellik konusunda kadın ile eşit şartlarda paylaşıldığını göstermektedir.

Tablo 58. İtaatkar ve Uyumlu Olmaya Dair Düşünceleri

İtaatkar ve Uyumlu Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	13	13
Her zaman erkek	1	1
Kadın erkek beraber	57	57
Bazen kadın bazen erkek	29	29
TOPLAM	100	100

Tablo 58 'de itaatkar ve uyumlu olmaya dair düşünceler yer almıştır. % 13 ile her zaman kadın, % 1 ile her zaman erkek, % 57 ile kadın erkek beraber ve % 29 ile bazen kadın bazen erkek cevabı verilmiştir.

Türk toplumunda kadın ve erkeğin evlilik hayatının çok önemli bir gereği olarak beraber itaatkar ve uyumlu olması gerektiği deneklerce % 57'lik bir oranla vurgulanmıştır.

Tablo 59. Karar Verici Olmaya Dair Düşünceleri

Karar Verici Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	1	1
Her zaman erkek	16	16
Kadın erkek beraber	45	45
Bazen kadın bazen erkek	38	38
TOPLAM	100	100

Tablo 59'da karar verici olmaya dair deneklerin düşünceleri yer almaktadır. % 45 ile kadın erkek beraber , % 38 ile bazen kadın bazen erkek, %16 ile her zaman erkek cevabı verilmiştir.

Denekler tarafından ev içi kararlar genellikle kadına ve ev dışı kararlar ise genellikle erkeğe ait olduğu belirtilmiştir. Geniş aileye sahip olan denekler ise kayınvalide ve kayınpederin karar alma sürecinde bazen etkili olduklarını vurgulamışlardır.

Tablo 60. Aile Büyüklerine Danışmaya Dair Düşünceleri

Aile Büyüklerine Danışma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	10	10
Her zaman erkek	57	57
Kadın erkek beraber	25	25
Bazen kadın bazen erkek	8	8
TOPLAM	100	100

Tablo 60'da aile büyüklerine danışmaya dair düşünceleri düşünceleri yer almaktadır.

% 10 ile her zaman kadın, % 57 ile her zaman erkek, % 25 ile kadın erkek beraber ve % 8 ile bazen kadın bazen erkek cevabı verilmiştir. Geniş aile yapısından kaynaklanan erkek otoritesinin baskınlığı ailevi ilişkilerde de baskınlığını korumaktadır. Nitekim erkek ailenin reisi olduğu için büyüklere danışarak kararlar almaktadır.

Tablo 61. Kendine Güvenmeye Dair Düşünceleri

Kendine Güvenme	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	5	5
Her zaman erkek	9	9
Kadın erkek beraber	42	42
Bazen kadın bazen erkek	44	44
TOPLAM	100	100

Tablo 75 kendine güvenenin kim olduğu sorulmuştur. Buna göre % 5 ile her zaman kadın, % 9 ile her zaman erkek, %42 ile kadın erkek beraber ve % 44 ile bazen kadın bazen erkek kendine güvenen cevabını vermişlerdir.

Kendine güvenme noktasında verilen cevaplardan eşitlikçi bir tutumun sergilendiği ve kadın-erkek ilişkisinin değişmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Tablo 62. Desteğe İhtiyaç Olmaya Dair Düşünceleri

Desteğe İhtiyaç Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	7	7
Her zaman erkek	2	2
Kadın erkek beraber	43	43
Bazen kadın bazen erkek	48	48
TOPLAM	100	100

Tablo 62’de desteğe ihtiyacı olanın kim olduğuna ilişkindir. Buna göre kadın erkek beraber desteğe ihtiyaç duyanlar % 43, bazen kadın bazen erkek % 48 temsil edilmiştir.

Bu sorunu deneklerce evlilik kurumunda “eşler birbirine destek olmalı ve sırt sırta verilmeli” şeklinde anlamıştır. Bu düşüncenin yayınlığı geleneksel toplumlarda evlilik kurumunun önemli bir olgu olarak görüldüğünün uzantısıdır.

Tablo 63. Güçlü ve Kuvvetli Olmaya Dair Düşünceleri

Güçlü ve Kuvvetli Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	2	2
Her zaman erkek	55	55
Kadın erkek beraber	37	37
Bazen kadın bazen erkek	6	6
TOPLAM	100	100

Tablo 63'te güçlü olan her zaman erkek % 55 ve kadın-erkek beraber % 37 ile temsil edilmiştir.

Tablodan çıkan sonuca göre güçlü olanı deneklerimiz % 55'lik oranla erkekler olduğu görülmüştür. Deneklerce bu soru erkek aile kurumunun geçimi sağladığı için güçlü olmalı, "taşı sıkırsa suyunu çıkarır" şeklinde anlaşıldığını ifade etmişlerdir. Kırsal kesimin özelliği olan düşüncelerin deneklerce ortak paylaşılıyor olması gelenekselliğin sürdürüldüğünün göstergesidir.

Tablo 64. Sıcak ve Sevecen Olmaya Dair Düşünceleri

Sıcak ve Sevecen Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	82	82
Her zaman erkek	1	1
Kadın erkek beraber	7	7
Bazen kadın bazen erkek	10	10
TOPLAM	100	100

Tablo 64'te sıcak ve sevecen olanın kim olduğu belirtilmiştir. Buna göre Her zaman kadın cevabı % 82 ile temsil edilmiştir. Kadın ve erkek beraber sıcak ve sevecendir diyenlerin oranı % 71'dir. Deneklerce sıcak ve seven olma davranışı kadınlara has bir özellik olarak algılanmaktadır. Sosyalleşme sürecinde öğrenilen bu özellik kadına ait cinsiyet kimlik özelliğinde kız çocuklarına kodlanmaktadır.

Tablo 65. Cesur Olmaya Dair Düşünceleri

Cesur Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	5	5
Her zaman erkek	18	18
Kadın erkek beraber	73	73
Bazen kadın bazen erkek	4	4
TOPLAM	100	100

Tablo 65'te cesur olanın kim olduğu belirtilmiştir. Buna göre % 18 ile her zaman erkek, % 73 ile kadın erkek beraber cesurdur cevabını vermişlerdir.

Kadın deneklerimizin kadın erkek beraber cesurdur cevabının verilmesi kadın-eşitlik bazında düşünüldüğünde kendilerini erkek ile aynı statüde denk görmelerinden kaynaklanmaktadır. %73'lük dilim aynı zamanda geleneksel erkeğin ön planda olmasının da değişmeye başladığının göstergesi olarak kabul edilebilir. Diğer bir ayrıntıda kadın deneklerin cesur olmayı "hiç birşeyden korkmamak" anlamında algılamalarıdır (Tablo 66).

Tablo 66. Korkak Olmaya Dair Düşünceleri

Korkak Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	13	13
Her zaman erkek	1	1
Kadın erkek beraber	83	83
Bazen kadın bazen erkek	3	3
TOPLAM	100	100

Tablo 66'da korkak olan temsil edilmiştir. %13 ile her zaman kadın, % 83 ile kadın erkek beraber korkak olan cevabını vermişlerdir. Deneklerimiz bu soru sorulduğunda "biz korkak değiliz, erkeklerde korkuyor" vs. sözlerle kendilerinde cesur olduklarını belirtmişlerdir.

Korkak olmanın deneklerimizce kötü bir özellik olarak algılanması kadın-erkek beraber seçeneğinin fazla cevaplanmasına sebep olmuştur.

Tablo 67. Bağımsız Olmaya Dair Düşünceleri

Bağımsız Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	-	-
Her zaman erkek	97	97
Kadın erkek beraber	2	2
Bazen kadın bazen erkek	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 67'de deneklerden bağımsız olanı tespit etmeleri istenmiştir. % 97 ile her zaman erkek, % 2 ile kadın erkek beraber ve % 1 ile bazen kadın bazen erkek bağımsız olan cevabını vermişlerdir.

Kırsal kesimde bağımsız olma düşüncesinden “istediğini yapabilme, istediği yere gidebilme, hiç kimseden emir almadan başına buyruk davranabilme” olarak algılandığı için her zaman erkek %97’lik oranla bağımsızdır donesi ön plana çıkmaktadır. Kadın deneklerce bu seçeneğin seçilmesinde sosyalleşme sürecinde cinsiyet kimlik rollerinin farklılaşmasından kaynaklanan roller faktörü baskınlık göstermektedir.

Tablo 68. Geleneklere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri

Geleneklere Bağlı Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	39	39
Her zaman erkek	55	55
Kadın erkek beraber	5	5
Bazen kadın bazen erkek	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 68'de deneklerden geleneklere bağlı olanı tespit etmeleri istenmiştir. % 39 ile her zaman kadın, % 55 ile her zaman erkek geleneklere bağlı olan cevabını vermişlerdir. Her zaman erkek geleneklere bağlı (%55) seçeneğinin ön plana çıkmasında geleneklerinin erkeklerin kontrolünde olması ve kadınlarında bu gelenekselliği sürdürmekteki kararlı tutumunun yansımaları görülmektedir.

Tablo 69. Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri

Örf ve Adetlere Bağlı Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	39	39
Her zaman erkek	55	55
Kadın erkek beraber	5	5
Bazen kadın bazen erkek	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 69'da deneklerden örf ve adetlere bağlı olanı tespit etmeleri istenmiştir. % 39 ile her zaman kadın, % 55 ile her zaman erkek örflere bağlı olan cevabını vermişlerdir.

Örf ve adetlere bağlılık noktasında muhafazakar toplumlarda erkek egemenliğinin olması ve kadınların bu egemenlik çerçevesinde geri plana itilmesi erkek cinsiyet rolünün baskınlığından kaynaklanmaktadır. Nitekim bu soru cevaplanırken kadın deneklerce erkeğin baskınlığı ifade edilmeye çalışılmıştır.

Tablo 70. Göreneklere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri

Göreneklere Bağlı Olma	Kadın	
	Frekans	Yüzde
Her zaman kadın	39	39
Her zaman erkek	55	55
Kadın erkek beraber	5	5
Bazen kadın bazen erkek	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 70'de deneklerden örflere bağlı olanı tespit etmeleri istenmiştir. % 39 ile her zaman kadın göreneklere bağlı olan cevabını vermişlerdir.

Kadın deneklerimizde bu soru bağlamında göreneklere bağlılık ve devam ettirilmesi erkeklerin gözetiminde sosyalizasyon sürecinde gelecek nesillere anne vasıtasıyla aktarılmakta olduğunu göstermektedir.

Geleneklere göre sosyal rollerin ve cinsiyetlerin tutumlarının değerlendirmesini tablo 56 ile tablo 70 arasında görmekteyiz. Deneklerimiz hassas ve duygusal olanın % 93 ile kadın, akılcı ve otoriter olanın % 57 ile kadın ve erkek beraber, itaatkar ve uyumlu olanın % 57 ile kadın erkek beraber, karar verici olanın % 16 erkek, aile büyüklerine danışanın % 57 ile erkek, kendine güvenenin % 44 ile bazen erkek bazen kadın, desteğe ihtiyacı olanın % 48

ile bazen erkek bazen kadın, güçlü ve kuvvetli olanın % 55 ile erkek, sıcak ve sevecen olanın % 82 ile kadın , cesur olanın % 73 ile kadın –erkek beraber, korkak olanın % 83 ile kadın-erkek beraber, bağımsız olanın % 97 ile erkek, geleneklere, göreneklere ve örfilere bağlı olanın % 55 ile erkek % 39 ile kadın olduğunu belirtmişlerdir.

3.2. HİPOTEZLERİN SINANMASI

Kavşut Beldesinde yaşayan evli kadınların örfilere göre gerçekleştirdiği evliliklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin olarak kurulan hipotezler bu bölümde değerlendirilmiştir.

GELENEKSEL KADIN ROLÜ İLE EVLİLİK TİPİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu hipotez sosyalizasyon süreci ile geleneksel rollerin oluşması arasındaki ilişkiyi kadın cinsiyet rolü çerçevesinde açıklama amacı taşımaktadır.

Hipotezin sınanması için kadının iyi bir eş, anne ve ev kadını olmasına ilişkin düşünceleri, anne olarak bir kadında olması gereken özellik, erkeğin ev reisi olarak otoriter olması, evin geçimini sağlaması, eş olarak bir erkekte olması gereken, evlenme biçimi I. derecede önemli özellik bağımlı değişken olarak ele alınmıştır.

Erkeğin en önemli görevinin otorite kurması ve ev gelirini sağlaması, kız çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte ailesine bakabilecek şekilde yetiştirmeye dair düşünceleri, evde mali olmayan konularda çocukların danışması, kadın- erkek ilişkisi, evde çocuk bakımı sorumluluğu, kıyılan nikah türü, evliliğin önem nedeni, başlık parasının alınıp alınmaması meselesi bağımsız değişkenlerdir.

Tablo 71. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri - Erkeğin En önemli Görevinin Otorite Kurması ve Ev Gelirini Sağlaması

Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri	Erkeğin En önemli Görevinin Otorite Kurması ve Ev Gelirini Sağlaması				TOPLAM	$\chi^2 = 26,928$ $p < 0,05$ Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Fikrime çok uygun	Fikrime uygun	Fikrime uygun değil	Fikrime hiç uygun değil		
Fikrime çok uygun	9 23,0%	30 77,0%			39 100,0%	
Fikrime uygun	22 39,0%	35 61,0%			57 100,0%	
Fikrime uygun değil		2 66,6%	1 33,3%		3 100,0%	
Fikrime hiç uygun değil			1 100,0%		1 100,0%	
TOPLAM	31 15,5%	67 33,5%	2 1,0%	0 0,0%	100 100,0%	

Tablo 71’de kadının iyi bir eş, anne ve ev kadını olmasına ilişkin düşünceleri ile erkeğin en önemli görevinin otorite kurması ve ev gelirini sağlaması ilişkilendirilmiştir. Kadının iyi bir eş olması ve erkeğin otorite kurması birbirine girift yapı da olup doğru orantı göstermektedir. Özellikle bu düşüncüyü fikrime çok uygun olarak belirten deneklerin % 77’si yalnızca erkeği otorite olarak görüp mali konulardan sorumlu tutmaktadır. Aynı şekilde fikrime uygun ile % 61 olarak belirtilmiştir.

Ortaya çıkan tabloda cinsiyet rollerinin ayrılmış olması gelenekselliğin araştırmaya katılan deneklerde devam ettiğinin göstergesidir. Ev reisliği, otoriter olma ve evin gelirini sağlama düşüncesine ilişkin katılım artıkça kadının iyi bir eş, anne olma fikrinde de bir artış gözlenmektedir.

Günindi gibi toplumsal yapılar kadın- erkek rollerini belirlerken kültürel perspektiften hareket edilmiştir (Sayfa 21).Erkeğin ve kadının geleneksel bu rollerine düşünsel planda katılım artıkça ev gelirinin sorumluluğu erkeğe yüklenmektedir. Sosyal öğrenmelere bağlı kadın ve erkeğe atıfta bulunan bu en geleneksel rol hipotezle birlikte doğrulanmıştır.

Evlilik kurumunda rol ayrışmalarının denekler tarafından % 77'lik dilimle desteklenmesi geleneksel eş, anne, resililik, otorite kullanımı ve ev gelirinin sağlanması yine hipotezle doğrulanmaktadır.

Tablo 72. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik -Kız Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Ailesine Bakabilecek Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri

Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken özellik	Kız Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Ailesine Bakabilecek Şekilde Yetiştirme				TOPLAM	
	Fikrime çok	Fikrime uygun	Fikrime uygun değil	Fikrime hiç uygun değil		
Çocuk doğurmak	1 100,0%				1 100,0%	x ² = 23,798 P<0,05
Çocuğu yet., terbiye et., gelenek ve görenekleri öğret.	7 88,0%	1 12,0%			8 100,0%	
Çocuklarla eş (koca) arasında iletişimi ve uzlaşmayı sağ.	9 69,0%	2 15,5%	2 15,5%		13 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Çocuklarına sevgi ve şefkat duy.	6 100,0%				6 100,0%	
Yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak ol.	2 66,6%		1 33,3%		3 100,0%	
Hepsi	59 86,0%	10 14,0%			69 100,0%	
TOPLAM	84 42,0%	13 6,5%	3 1,5%	0 0,0%	100 100,0%	

Tablo 72’de anne olarak bir kadında olması gereken özellik ile kız çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte ailesine bakabilecek şekilde yetiştirmeye dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir. Nitekim daha önceki 22. sayfada tespit edildiği gibi; sosyal yapıların kültür içerikleri bu farklılıkları ne kadar gidermek isterse istesin, yine de erkek ile kadın arasında fonksiyonel farklar devam edecektir. Kız çocuklarının yetiştirilme tarzının gelecekte evliliğe ve aile kurumu kurmaya yönelik oluşunun kadında olması gereken en önemli özelliğin çocuklarına sevgi ve şefkat duyma araştırmaya katılan deneklerce “fikrime çok uygun” bulanların oranı % 100’dür.

Deneklerce ikinci derecede fikrime çok uygun seçenekleri arasında ise “Çocuğu yetiştirmek, terbiye etmek, gelenek ve görenekleri öğretmek uygun” dur

düşünce araştırmanın hipotezini de destekler niteliktedir. “Hepsi“ seçeneğinin söylenme oranı ise % 86’dır. Evliliğin oluşmasında sosyalizasyon sürecinin geleneksel kadın rolü içermesi ile gerçekleşen evlilikler arasında pozitif ilişkini olması geleneksel kadın ve evlilik ikileminin ayrılmaz bir bütün oluşunun doğurduğu sonuçlar arasındadır.

Nitekim evlilik kurumunda yetişen çocukların sosyalizasyon sürecinde rolleri öğreten “belirleyici kişi” konumunu bazen annenin bazen de babanın belirlediği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 73. Eş Olarak Bir Erkek Olması Gereken I.Derecede Önemli Özellik - Kadın Erkek İlişkisi

Eş olarak erkekte birinci özellik	Kadın-erkek ilişkisi				TOPLAM	
	Her zaman erkek ön planda, kadın her zaman geri planda kalmalı	kadın yeri geldiğinde ön plana çıkmalı ancak erkek belirleyici olmalı	erkek geri planda olmalı	Kadın erkek Eşit olmalı		
evine, eşine ve Çocuk. karşı ilgili ve bağlı ol.		6 60,0%		4 40,0%	10 100,0%	x ² =15,088 P<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
iyi eğitim görmüş iyi bir mesleğe sahip Ol.		1 50,0%		1 50,0%	2 100,0%	
çalışkan ve aile geç. Sağ.	9 24,0%	17 43,0%		13 33,0%	39 100,0%	
namuslu, dindar, dürüst , sağlam karakterli ol.	2 14,0%	9 64,0%		3 22,0%	14 100,0%	
yakışıklı olmalı (dış görünüşe önem Göş.)					0 100,0%	
zengin olmalı		3 100,0%			3 100,0%	
otoriter olmalı (aile kararları al., iş bölümünü sağ.)					0 100,0%	
Anlayışlı ve yardım sever olmalı	4 24,0%	5 29,0%	8 47,0%		17	
ev içi uyum ve huzuru sağ. (aile üyeleri ara.sosyal iliş.düzen.)		11 92,0%		1 8,0%	12 100,0%	
Ev işlerine yardım etmeli, ev düzenine katkı sağ.		1 33,3%	1 33,3%	1 33,3%	3 100,0%	
TOPLAM	15 7,5%	52 26,0%	1 0,5%	32 16,0%	100 100,0%	

Tablo 73'te eş olarak bir erkekte olması gereken I. derecede önemli özellik ile kadın-erkek ilişkisinin nasıl olması gerektiğine dair ilişkiye bakılmıştır. Evine-eşine-çocuklarına karşı ilgili ve bağlı olmalı cevabını veren deneklerin %60'ı kadın-erkek ilişkisinde kadının yeri geldiğinde ön planda olabileceğini ancak yine de erkeğin belirleyici olması gerektiğini belirtmişlerdir.

Kağıtçıbaşı'nın belirttiği gibi; kadına ve erkeğe türk toplumunda atfedilen rol ve beklentilerdeki farklılık cinsiyetler arası statü farklılaşmasını da beraberinde getirmiştir (Sayfa 23).

Bir erkeğin eş olarak namuslu, dindar, dürüst ve sağlam karaktere sahip olması gerektiğini belirten deneklerin % 64 cevabını vermişlerdir. Görüldüğü gibi denekler bir eş olarak erkekte aileye, yuvaya bağlılık ve sağlam karakter aramaktadırlar. Geleneksel erkek rol kalıplarını içeren erkeğin son kerte belirleyicilik fonksiyonunu vurgulamışlardır. Bu sonuçlar hipotezin doğrulandığını göstermektedir.

Ev içi uyum ve huzuru sağlamalı (aile üyeleri arasında sosyal ilişkileri düzenlemeli), aileye bağlılık ve karakterle birlikte olması gerektiği cevabını verenlerin % 92 ve % 60 oranlarda olması geleneksel kadın-erkek sosyal rollerine ilişkin önemli bir vurgu durumu olarak görebiliriz. Tabloda diğer öne çıkan durum ise zengin olmalı tercihinin % 100'lük orana sahip olması ise deneklerin yaşamlarında rahat bir yaşam sürmek istemelerinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 74. Bir Eş Olarak Erkeklerde I. Derecede Olması Gereken En Önemli Özellik - Evde Çocuk Bakımı Sorumluluğu

Bir Eş Olarak Erkeklerde I. Derecede Olması Gereken En Önemli Özellik	Evde Çocuk Bakımı Sorumluluğu						TOPLAM	
	Yalnızca kadın	Yalnızca erkek	Kadın-erkek birlikte	Bazen kadın bazen erkek	annem, babam veya eşimin anne, babası	Yetişkin çocuğum var		
Evine, eşine çocuklarına karşı ilgili ve bağlı olmalı	2 20,0%	1 10,0%	3 30,0%	2 20,0%	1 10,0%	1 10,0%	10 100,0%	$\chi^2 = 14,837$ p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
İyi eğitim görmüş ve iyi bir mesleğe sahip olmalı	1 50,0%				1 50,0%		2 100,0%	
Çalışkan olmalı aile geçimini sağlamalı	30 77,0%	2 5,0%		2 5,0%	5 13,0%		39 100,0%	
Namuslu, dindar, dürüst olmalı, sağlam karakterli olmalı	5 36,0%				5 36,0%	4 28,0%	14 100,0%	
Yakışıklı olmalı (dış görünüme önem göstermeli)							0 100,0%	
Zengin olmalı					3 100,0%		3 100,0%	
Otoriter olmalı (aile kararlarını almalı, iş							0 100,0%	
Anlayışlı ve yardım sever olmalı	14 82,0%			1 6,0%	2 12,0%		17 100,0%	
Ev içi uyum ve huzuru sağlamış (aile Oyeleri arasında sosval ilişkileri	9 75,0%		1 8,3%	1 8,3%	1 8,3%		12 100,0%	
Ev işlerine yardım etmeli, ev düzenine katkı sağlamalı	1 33,3%				2 66,6%		3 100,0%	
TOPLAM	62 31,0%	3 1,5%	4 2,0%	6 3,08%	20 10,0%	5 2,5%	100 100,0%	

Tablo 74’te bir eş olarak erkekte I. derecede olması gereken en önemli özellik ile erkeğin mecbur kaldığında çocuğun her türlü bakımını üstlenmesi gerektiği düşüncesiyle ilişkiye bakılmıştır. Aileye bağlı ve ilgili bir erkeğin çocuğun her türlü bakımını üstlenebileceğini %10’ luk bir kısım yalnızca erkek olarak seçilmiştir. Oysaki yalnızca kadın diyenlerin oranı ise % 77’ dir. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Kurumunun belirttiği gibi; cinsiyet rolüne ilişkin algılar, ailenin işleyişi, aile dinamiği açısından büyük önem taşır (Sayfa 21).

Kadına daha çok atıfta bulunulan çocuk bakımı geleneksel ebeveyn sorumluluk rolü devam ettiği ama mecbur kaldığında %10’luk dilimin erkeğin de bu sorumluluğu yapması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tablo 75. Evlenme Biçimi - Kıyılan Nikah Türü

Kadınların Evlenme Biçimleri	Kadınlarda Kıyılan Nikah Durumları			TOPLAM	x ² = 25,274 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Resmi nikah	Hem resmi hem dini nikah	Dini nikah		
Görücü usulü ile	3 4,7%	35 55,5%	25 39,8%	63 100,0%	
Tanışıp-görüşerek	8 40,0%	3 15,0%	9 45,0%	20 100,0%	
Diğer		4 23,5%	13 76,5%	17 100,0%	
TOPLAM	11 11,0%	42 42%	47 47%	100 100,0%	

Tablo 75’ te evlenme biçimi ile kıyılan nikaha dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir. Görücü usulü evlenme biçimi deneklerce hem resmi hem de dini nikah ile evlenme %55,5’lik dilimle seçilmiştir.

Deneklerce tabloda öne çıkarılan diğer bir unsur ise dini nikahın %76,5 ile destekleniyor oluşudur. Kırsal kesimde nikah türü olarak dini nikahın öne çıkması olağan bir durumdur. Çünkü deneklerimizce I. derecede önemli olan nikah türü dini nikahtır.

Sayfa 30’da tespit edildiği gibi kırsal kesimde tavsiye edilen kıza görücü giden kadınlar, kızın tüm hal ve hareketlerine dikkat ederler. Görücü usulü ile evlenme biçiminin yaygınlığı nikah biçimi olarak hem resmi hem de dini nikahın beraber yapılıyor olması gelenekselliğin modernlik ile sürdürülmeye çalışıldığının en açık göstergesidir.

Tablo 76. Evlenme Biçimi - Evliliğin Önem Nedeni

Kadınların Evlenme Biçimleri	Evliliğin Önem Nedeni							TOPLAM	$\chi^2 = 28,956$ $p < 0,05$ Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	neslin devamını için	güvenli yaşamak için	düzenli bir hayat için u	dinimiz emri old. için	aile malının bölünme mesi için	hayatımı sevdiğimle paylaş. için	başka sebepler		
Görücü usulü ile	5 7,9%	11 17,4%	13 20,6%	21 33,3%	8 12,9%	5 7,9%		63 100,0%	
Tanışıp-görüşerek	2 10,0%	3 15,0%	5 25,0%	3 15,0%	1 5,0%	6 30,0%		20 100,0%	
Diğer	7 41,5%	1 5,8%	5 29,4%	2 11,7%	1 5,8%		1 5,8%	17 100,0%	
TOPLAM	14 14,0%	15 15%	23 23%	26 26%	10 10%	11 11%	1 1%	100 100,0%	

Tablo 76' da evlenme biçimi ile evliliğin önem nedenine dair düşünceler ilişkilendirilmiştir. Görücü usulü ile evlenme biçiminde evliliğin önemi olarak dinimizin emri nedeninin %33,3'ün öne çıkması geleneksel düşünce motiflerinin ağırlığını sergilemektedir.

Balaman'ın belirttiği gibi, evliliğin soy devamını sağlama, seks güdüsünün doyumunu meşrulaştırma, neslin devamını sağlama vs. gibi birçok görevi vardır (Sayfa 32). Diğer bir sebep ise neslin devamı için seçeneğinin öne çıkması ise insan neslinin devam etmesi kırsal kesim soy kültürünün sürmesi için anlamlı nitelik taşımaktadır.

Tablo 77. Evlenme Biçimi - Başlık Parası Alınıp Alınmaması Gerektiğine Dair Düşünceleri

Kadınların Evlenme Biçimleri	Başlık Parası Alınıp Alınmaması Gerektiği		TOPLAM	$x^2 = 27,560$ $p < 0,05$ Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Evet	Hayır		
Görücü usulü ile	37 58,8%	26 41,2%	63 100,0%	
Tanışıp-görüşerek	8 40,0%	12 60,0%	20 100,0%	
Diğer	9 52,9%	8 47,1%	17 100,0%	
TOPLAM	54 55,0%	46 45%	100 100,0%	

Tablo 77’ de evlenme biçimi ile başlık parası alınıp alınmaması gerektiğine dair düşünceler ilişkilendirilmiştir. Görücü usulü evlenme biçiminde başlık parasının alınmasına evet cevabını verenlerin oranı %58,8’dir. Geleneksel kültürde kız çocuklarının meta olarak görülmesinin yansımaları “ evet” cevabını verenlerin oranı ile doğru orantılıdır.

Tabloda diğer bir öne çıkan sonuç ise eğitim seviyesi yüksek olanlarca tercih edilen “hayır” şıkkının yüksek oluşudur (%60). Kırsal kesimde gelenekselliğin yanında çağdaşlaşma rüzgarının esintileri de gözlenmektedir.

GELENEĞİN CİNSİYET ROLÜNÜN (ANNELİK) BENİMSENMESİNDEKİ ETKİSİ

İkinci hipotez birinci hipotezde olduğu gibi evlilik kurumun örfler çerçevesinde toplumsal cinsiyet anlayışları bağlamında geleneksel ve temel rol ritüellerin sosyal öğrenimlerini açıklama amacı taşımaktadır.

Hipotezin sınanması için “geleneklere, göreneklere, örflere ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceleri, kadının iyi bir eş, anne ve ev kadını olması, evlenme biçimi”ne ait itemi bağımlı değişkenler olarak alınmıştır.

Bağımsız değişkenler ise “öğrenim durumu, ev işlerinin sorumlu olma, itaatkar ve uyumlu olma, hassas ve duygusal olma, eşe yakın olma ve evliliğe kimin karar verdiğine dair düşünceler”dir.

Tablo 78. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri - Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken özellik

Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken özellik						TOPLAM	Değişken arasında anlamlı ilişki var
	Çocuk doğur.	Çocuğu yetiş., terbiye et., gelenek görenek. öğ.	Çocuklarla eş (koca) arasında ilet. ve uzlaşsı. sağ.	Çocuk. sevgi ve şefkat duy.,	Yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak ol.	Hepsi		
her zaman kadın		2 5,0%	6 10,0%	2 5,0%	2 5,0%	27 75,0%	39 100,0%	Değişken arasında anlamlı ilişki var
her zaman erkek		1 2,0%	7 4,0%	4 8,0%	1 2,0%	42 84,0%	55 100,0%	
kadın erkek beraber	1 20,0%	4 80,0%					5 100,0%	
bazen kadın bazen erkek		1 100,0%					1 100,0%	
TOPLAM	1 0,5%	8 4,0%	13 6,5%	6 3,0%	3 1,5%	69 34,5%	100 100,0%	

Tablo 78’de gelenek, görenek, örf ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceleri ile anne olarak bir kadında olması gereken özellik ilişkilendirilmiştir. Günindi’nin belirttiği gibi; sosyalizasyonu gerçekleştiren aile, okul, çevre, kitle iletişim araçları ile toplumun kendisi “kız çocuktan mutlu bir evlilik ve ileriki yaşlarda iyi bir anne olmasını bekler” (Sayfa 26). Çocuğu yetiştirmek, terbiye etmek, gelenek, görenekleri

öğretmek % 80'lik oran kadın ve erkek birlikte yapması gerektiğini vurgulamıştır. Aynı şekilde evliliğin oluşmasında kadının annelik rolünün örfler çerçevesinde olması ile geleneksel kadın rolünün çocuk yetiştirmek ve terbiye etmek konusunda deneklerimiz bazen kadın bazen de erkek cevabını % 100 orana sahiptir.

Tablodan da anlaşıldığı gibi geleneksel ebeveyn rollerinin erkek ile kadın arasında paylaşıldığı ve bazen kadının bazen de erkeğin ön plana çıkararak devamlılığı sürdürdüğünü görmekteyiz. Geleneksel rol kalıplarının sürmekte olduğu hipotezimizin doğrulandığının apaçık göstergesidir.

Tablo 79. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri- Ev İşlerinin Sorumluluğu

Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri	Ev İşlerinin Sorumluluğu				TOPLAM	
	Yalnızca erkek	Yalnızca kadın	Kadın-erkek birlikte	Bazen kadın bazen erkek		
Fikrime çok uygun		31 79,0%	8 21,0%		39 100,0%	x ² = 13,783 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Fikrime uygun	10 18,0%	12 21,0%	18 32,0%	16 29,0%	57 100,0%	
Fikrime uygun değil		2 66,6%	1 33,3%		3 100,0%	
Fikrime hiç uygun değil			1 100,0%		1 100,0%	
TOPLAM	10 5,0%	45 22,5%	28 14,0%	16 8%	100 100,0%	

Tablo 79'da görüldüğü üzere kadının iyi bir eş, anne ve ev kadını olmasına ilişkin düşünceleri ile ev işlerinin sorumlu olma ilişkilendirildiğinde iteme katılan deneklerde fikrime çok uygun cevabını verenlerin % 79'u, fikrime uygun cevabı verenlerin % 21'i, fikrime uygun değil diyenlerin % 66,6'sı ev işlerinde yalnızca kadını sorumlu görmektedir.

Dönmezer'in belirttiği gibi; anne, çocuk için yaşanılan dünyanın yorumlanmasında ve toplumun temsil edilmesinde örnektir (Sayfa 28).İteme düşünsel planda katılım olsun veya olmasın ortak düşünce şekli ev işlerinden kadınların sorumlu olduğu görülmektedir. Hipotezde evlilik kurumunda kadının annelik rolüne ve ev hanımlığına atıfta bulunduğu için ortaya çıkan tablonun hipotez ile tutarlılığı açısından anlamlı sonuç vermiştir.

Tablo 80. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik-İtaatkar ve Uyumlu olmaya Dair Düşünceleri

Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken özellik	İtaatkar ve Uyumlu olmaya Dair Düşünceleri				TOPLAM	
	Her zaman kadın	Her zaman erkek	kadın erkek beraber	bazen kadın bazen erkek		
Çocuk doğur.	1 100,0%				1 100,0%	$x^2 = 39,038$ $p < 0,05$
Çocuğu yetiş., terbiye et., gelenek ve görenekleri öğret. uygun	1 13,0%	1 13,0%	5 61,0%	1 13,0%	8 100,0%	
Çocuklarla eş (koca) arasında iletişimi ve uzlaş. Sağ.	6 46,0%		6 46,0%	1 8,0%	13 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Çocuklarına sevgi ve şefkat duy.,	1 17,0%			5 83,0%	6 100,0%	
Yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak ol.			2 66,6%	1 33,3%	3 100,0%	
Hepsi	4 6,0%		44 64,0%	11 30,0%	69 100,0%	
TOPLAM	13 6,5%	1 0,5%	57 28,5%	29 14,5%	100 100,0%	

Tablo 80’de anne olarak bir kadında olması gereken özellik ile itaatkar ve uyumlu olma ilişkilendirildiğinde çocuk doğurmak % 100 ile her zaman kadın cevabı verilmiştir. Akın’ın belirttiği gibi; ”çocuk doğurmak, yetiştirmek, çocuğu toplumsallaştırmak en önemli rolü ve görevi olmuştur. İçinde yaşadığı toplumun kültürünü ve değerlerini, gelenek ve göreneklerini aktaran, cocuğa görev ve sorumluluklarını aşılaman, çocuğun eğitimiyle meşgul olan annedir (Sayfa 28).

Çocuğu yetiştirmek, terbiye etmek, gelenek ve görenekleri öğretmek % 61’i, çocuklarla eş (koca) arasında iletişimi ve uzlaşmayı sağlamak % 46’sı, yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak olmak % 66,6 ise kadın ve erkek beraber cevabını vermişlerdir.

Bu şıkta yer alan çocuk doğurma gibi özellikler düşünüldüğünde verilen cevaplarla geleneksel kadın portföyüyle itaatkar ve uyumlu olmanın bağdaştırılması

anlamlıdır. Tablonun genelinde kırsal ortamı, itaatkarlık ve uyumlu olma noktasında her iki cinsiyeti de birlikte değerlendirmeye tabi tuttuğu anlaşılmaktadır.

Tablo 81. Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olmasına İlişkin Düşünceleri -Hassas ve Duygusal olmaya Dair Düşünceleri

Kadının İyi Bir Eş, Anne ve Ev Kadını Olması	Hassas ve Duygusal Olmaya Dair Düşünceleri				TOPLAM	x ² = 29,153 P<0,05 Değişkenler arasında anamlı ilişki var
	Her zaman kadın	Her zaman erkek	kadın erkek	bazen kadın bazen erkek		
Fikrime çok uygun	38 97,0%			1 3,0%	39 100,0%	
Fikrime uygun	54 95,0%		2 3,0%	1 2,0%	57 100,0%	
Fikrime uygun değil	1 33,3%		1 33,3%	1 33,3%	3 100,0%	
Fikrime hiç uygun değil				1 100,0%	1 100,0%	
TOPLAM	93 46,5%	0 0,0%	3 1,5%	4 2,0 %	100 100,0%	

Tablo 81’de kadının iyi bir eş, anne ve ev kadını olmasına ilişkin düşünceleri ile hassas ve duygusal olanın kim olduğu ilişkilendirildiğinde, istemini fikrine çok uygun bulanların % 97’si, fikrine uygun bulanların % 95’i, fikrine uygun bulmayanların % 33,3’ü hassas ve duygusal olanın her zaman kadın olduğunu belirtmişlerdir.

Toplumsal cinsiyet özellikleri bazında kadının daha hassas ve duygusal olması geleneksel rollerin gerçekleştirilmesi adına önemlilik arz eder. Nitekim hassaslık ve duygusallık karakter özelliği kadının yaradılış özelliği olarak vücuda gelmiştir.

Tablo 82. Evlenme Biçimi - Eşe Yakınlığa Dair Düşünceleri

Kadınların Evlenme Biçimleri	Eşe Yakınlık Durumları							TOPLAM	$\chi^2 = 31,147$ $p < 0,05$ Değişken arasında anlamlı ilişki var
	Yakın akraba (hala, teyze, amca)	Uzaktan akrabam	Komşu çocuğu	Memleket. (aynı köy, kasaba)	Ortak okul, iş, arkadaş çevresinden	Başka ilden	Hiçbir yakınlık, bağlantı yok		
Görtücü usulü ile	12 19,0%	20 31,7%	14 22,2%	5 7,9%	6 9,5%	5 7,9%	1 1,8%	63 100,0%	
Tanışıp-görüşerek	6 30,0%	1 5,0%	4 20,0%	4 20,0%	1 5,0%	2 10,0%	2 10,0%	20 100,0%	
Diğer	16 94,2%				1 5,8%			17 100,0%	
TOPLAM	34 34,0%	21 21%	18 18%	9 9%	8 8%	7 7%	3 3%	100 100,0%	

Tablo 82’de evlenme biçimi ile eşe yakınlığa dair düşünceler ilişkilendirilmiştir.

Evlenme biçimde eşe yakınlık durumunda %94,2 ile evlenilen kişinin yakın akraba (hala, teyze, amca çocuğu) olması kırsal kesimin verdiği yaşama şeklinin ortaya koyduğu “kız çocukları ele vermemek” düşüncesinin öne çıkmasından kaynaklanan gerçeklerdir. Nitekim deneklerce verilen cevapların yığılmasından da anlaşıldığı gibi gelenekselliğin donelerinden olan birincil ilişkilerin sıklığı yakın akraba çocuklarının evlendirilmesi ile perçinlenmiştir.

Tablonun “diğer” şikkında yer alan evlenme biçimi olarak deneklerin bazıları “sevdiğime kaçtım” ifadesini kullanmışlardır. Yasa’ya göre, “kız kaçırma tek tarafın veya iki tarafın rıza ile gerçekleşen toplumsal bir olay” olarak tanımlanmaktadır (Sayfa 30). Kız kaçırma ile gerçekleşen evlilik türü yüz yüze samimi ilişkilerin yaşandığı toplumlarda vuku bulmaktadır.

Tablo 83. Evlenme Biçimi - Evliliğe Kimin Karar Verdiğine Dair Düşünceleri

Kadınların Evlenme Biçimleri	Evliliğe Kimin Karar Verdiği					TOPLAM	x ² = 13,754 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	kendim	eşimle anlaşarak	ailem	akrabalar	başka sebep		
Görücü usulü ile			40 63,4%	21 33,3%	2 3,3%	63 100,0%	
Tanışıp-görüşerek	1 5,0%	5 25,0%	13 65,0%		1 5,0%	20 100,0%	
Diğer	9 52,9%	4 23,5%	3 17,6%		1 6,0%	17 100,0%	
TOPLAM	10 10,0%	9 9%	56 56%	21 21%	4 4%	100 100,0%	

Tablo 83'te evlenme biçimi ile evliliğe kimin karar verdiğine dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir. Kadın deneklerin görücü usulü evlenme biçimlerinde %63,4'lük oranla aileleri karar vermiştir. Ataerkil toplumlarda görülen çocukların yerine ebeveynlerin karar vermesi sosyal anlamda baskınlığını göstermektedir.

Tabloda ortaya çıkan diğer bir sonuç ise tanışıp- görüşerek evlenme biçiminde de ebeveyn kararları etkilidir. Sosyal anlamda kız çocuklarının yerine evlilik kurumuna karar verme Türk toplumunda aile kavramının baskınlığını, otoriterliğini ve ataerkilliğinin dayanışmacı karakteriyle örtüşmektedir.

YAŞANILAN MEKAN (*KIRSAL-KENTSEL*) İLE GELENEKSEL KADIN ROLÜNÜN BENİMSENMESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu hipotezin amacı kırsal kesimde yaşamının değişim rüzgarlarına daha kapalı olmasından kaynaklanan gelenekselliğin devam etmesi kadın cinsiyet rolünün ve örflerin sıkı bağından kaynaklanmasıdır.

Üçüncü hipotez için bağımlı değişken geleneklere, göreneklere, örflere ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceler, anne olarak bir kadında olması gereken özellik, biyolojik farklılığının sosyal hayatta belirleyici olup olmadığına ilişkin düşünceleri, ailevi konularda eşin fikrini alma, evlilik kurumunun hangi ihtiyaçları karşıladığıdır.

Bağımsız değişkenler ise ailevi konularda eşin fikrini alma, ailevi konularda son kararları verme, kadına uygun mesleğin ne olduğu, biyolojik farklılığının sosyal hayatta belirleyici olup olmadığına ilişkin düşünceleri, bağımsız olmaya dair düşünceleri, cesur olmaya dair düşünceleri, desteğe ihtiyaç olmaya dair düşünceleri, eş ile ilişkilerdir.

Tablo 84. Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken Özellik - Biyolojik Farklılığın Sosyal Hayatta Belirleyici Olup Olmadığına İlişkin Düşünceleri

Anne Olarak Bir Kadında Olması Gereken özellik	Biyolojik Farklılığın Sosyal Hayatta Belirleyici Olup Olmadığına İlişkin Düşünceleri				TOPLAM	
	Fikrime çok uygun	Fikrime uygun	Fikrime uygun değil	Fikrime hiç uygun değil		
Çocuk doğur.		1 100,0%			1 100,0%	
Çocuğu yetiş., terbiye et., gelenek ve görenekleri öğ.	3 38,0%	3 38,0%		2 24,0%	8 100,0%	
Çocuklarla eş (koca) arasında ilet. ve uzlaş. sağ.	5 38,0%	7 54,0%	1 8,0%		13 100,0%	$x^2 = 36,583$ $P < 0,05$
Çocuklarına sevgi ve şefkat duy.,	2 33,3%	4 66,6%			6 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Yardım, danışma ve pratik konularda en önemli day. ol.		3 100,0%			3 100,0%	
Hepsi	31 45,0%	34 49,0%	4 6,0%	2 1,0%	71 100,0%	
TOPLAM	41 20,5%	52 26,0%	5 2,5%	2 1,0%	100 100,0%	

Tablo 84'te anne olarak bir kadında olması gereken özellik ile biyolojik farkın sosyal hayatta belirleyiciliği ilişkilendirilmiştir. Çocuk doğurmak cevabını verenlerin % 100'ü kadın erkek biyolojik farklılığının sosyal hayattaki belirleyiciliğini fikrine uygun bulmaktadırlar. Hepsi cevabını verenlerin % 45'i yine fikrine çok uygun bulurken, %49'u fikrine uygun bulmuşlardır. Çocuğu yetiştirmek, terbiye etmek, gelenek ve görenekleri öğretmek uygun % 38'i, çocuklarla eş (koca) arasında iletişimi ve uzlaşmayı sağlamak % 54'ü, çocuklarına sevgi ve şefkat duymak % 66,6'yı, yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak olmak % 100 'ü fikrine uygun bularak temsil etmektedir.

Akın'ın belirttiği gibi; "toplumsal konum ve sorumlulukların öğrenildiği ve sonraki kuşaklara öğretildiği gibi geribesleme mekanizması olan ailede kadın,

toplumun yeniden üretilmesi işlevini, insanlık tarihinin her aşamasında korumuştur” (Sayfa 28).

Tablo genelinde fikrine uygun bulanların yüzdeleri birbirine yakın seyretmektedir. Anne olan aynı zamanda ev hanımı statüsünde bulunan deneklerin kadın-erkek rol ayrışmasını değerlendirme biçimlerini 84. tablo ortaya koymaktadır.

Tablo 85. Biyolojik Farklılığının Sosyal Hayatta Belirleyici Olup Olmadığına İlişkin Düşünceleri - Bağımsız Olmaya Dair Düşünceleri

Biyolojik Farklılığının Sosyal Hayatta Belirleyici Olup Olmadığına İlişkin Düşünceleri	Bağımsız Olmaya Dair Düşünceleri				TOPLAM	x ² = 25,088 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	her zaman kadın	her zaman erkek	kadın erkek beraber	bazen kadın bazen erkek		
Fikrime çok uygun		41 100,0%			41 100,0%	
Fikrime uygun		52 100,0%			52 100,0%	
Fikrime uygun değil		4 80,0%	1 20,0%		5 100,0%	
Fikrime hiç uygun değil			1 50,0%	1 50,0%	2 100,0%	
TOPLAM	0 0,0%	97 48,5%	2 1,0%	1 0,5%	100 100,0%	

Tablo 85’te biyolojik farklılığının sosyal hayatta belirleyici olup olmadığına ilişkin düşünceleri ile bağımsız olmaya dair düşünceleri ile bağımsız olanın kim olduğuna ilişkin itemde biyolojik farklılığın sosyal hayattaki belirleyiciliğini fikrine çok uygun bulanların % 100’ü, fikrine uygun bulanların ise 100’ü her zaman erkeği daha bağımsız bulmaktadırlar.

Bu durum, erkeğin yetiştirilmesindeki sosyalizasyonun kız çocuğuna göre daha büyük serbestlik ile gerçekleştiği donesi göz önüne alınırsa, bağımsız olan cinsiyetin erkek oluşu geleneksel rol farklılaşmasının anlamlı bir sonucudur. Fakat tabloda çıkan diğer bir sonuç ise bu durumu fikrine uygun değil olanların oranının %80 oluşu ise deneklerin eğitim seviyesi yükseldikçe farklı düşüncelerin vukuu bulunduğu gerçektir. Bilen’in belirttiği gibi, erkek evi dışarıda temsil etmektedir. Bu görüş erkeğin kadından üstün olduğu inancından ve bağımsız karar verebilmesinden kaynaklanmaktadır (Sayfa 18).

Tablo 86. Ailevi Konularda Eşin Fikrini Alma - Eşle İlişkilere Dair Düşünceleri

Ailevi Konularda ve Diğer Konularda Eşlerinin Fikrini Alma Durumları	Eşle Olan İlişkilerin Durumları					TOPLAM	
	Çok iyi (geçin.)	İyi geçiniriz	Orta (ara sıra tartış.)	Kötü (sık sık kavga ederiz)	Birbirimize karışmayız		
Her zaman alırım	2 2,1%	66 72,9%	19 20,8%	4 4,2%		91 100,0%	$\chi^2 = 35,732$ $p < 0,05$
Çoğu zaman alırım	3 60,0%	2 40,0%				5 100,0%	
Bazen alırım	2 50,0%	1 25,0%	1 25,0%			4 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Almam						0 00,0%	
TOPLAM	7 7,0%	69 69,0%	20 20,0%	4 4,0%	0 00,0%	100 100,0%	

Tablo 86’da ailevi konularda eşin fikrini alma ile eşle ilişkilere dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir.

Deneklerin ailevi konularda %72,9’luk oranla eşlerinin fikirlerini alan birbirleri ile “iyi geçinen” çiftlerdir. Çoğu zaman alırım cevabını verenler ise % 60’lık oranla “çok iyi geçinen” lerdir. Türk toplumunda aile kurumunun sağlam temellere oturduğunun ve erkeğe saygının en üst seviyede yaşandığının kanıtıdır.

T.C. başbakanlık Kadının Statüsü Kurumunun belirttiği gibi, ailede ev işlerinin yapılması ve çocuk bakımını çoğunlukla kadın üstlenmekte, evle ilgili parasal konular ve ev dışı süreçler gündeme geldiğinde karar alma yetkisinin erkeğe devredildiği görülmektedir (Sayfa 21).

Tablo 87. Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşıladığı- Kadın-Erkek İlişkilerinin Nasıl Olması Gerektiğine Dair Düşünceleri

Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılması Gerektiği	Kadın Erkek İlişkisinin Nasıl Olması Gerektiğine Dair				TOPLAM	
	Her zaman erkek ön planda, kadın her zaman geri planda kalmalı	Kadın yeri geldiğinde ön plana çıkmalı ancak yine de erkek	Erkek geri planda olmalı	Kadın erkek eşit olmalı		
Sevgi, şefkat, huzur, mutluluk	7 70,0%	1 10,0%		2 20,0%	10 100,0%	$x^2 = 26,894$ $p < 0,05$
Güven, koruma	2 100,0%				2 100,0%	
Maddi ve insani ihtiyaç.(barınma, beslenme, sağlık)				1 100,0%	1 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Hepsi	6 6,8%	51 58,6%	1 1,3%	29 33,3%	87 100,0%	
TOPLAM	15 15,0%	52 52,0%	1 1,0%	32 32,0%	100 100,0%	

Tablo 87’de evlilik kurumunun hangi ihtiyaçları karşıladığı ile kadın-erkek ilişkilerinin nasıl olması gerektiğine dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir.

Evlilik kurumu sevgi, şefkat, huzur, mutluluk verici olması %70’lik, güven ve koruma olması ise %100’lük dilimi her zaman erkek ön planda, kadın her zaman geri planda kalmalı cevabını verenler oluşturmaktadır.

Evlilik kurumu deneklerin fizyolojik ve sosyal ihtiyaçlarının giderildiği yegane yer olması sebebi ile ataerkilliğin yansıması olan erkeğin ön planda olup kadının arka planda kalması aile mefhumunun temelini oluşturmaktadır. Özbay’ın altını çizdiği gibi, kadın ve erkek arasındaki statü farklılaşmasının yüzyıllarca süregelen ataerkil düzen gereği olduğunu belirtmiştir. Ataerkil toplumsal hiyerarşide cinsiyet farklılaşması temeline dayandırılır (Sayfa 29). Tabloda öne çıkan diğer bir durum ise evlilik kurumunun maddi ve insani ihtiyaçları (barınma, beslenme, sağlık) karşılması %100’lük oranla kadın- erkek eşit olmalı cevabını verenler oluşturmaktadır.

SOSYAL DEĞİŞİMİN KADININ CİNSİYET ROLÜ VE EVLİLİK TÜRÜ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Hipotezin bağımlı değişkeni öğrenim durumu, evlilik süresive ailevi konularda eşin fikrini alma, evlilik kurumunun hangi ihtiyaçları karşıladığıdır. Bağımsız değişkenler ise ailevi konularda son kararları verme, evlenme biçimi, evliliğin önem nedeni, evliliğe kimin karar verdiği, anne- baba (ebeveyn)- çocuk ilişkisi, gelenek ve göreneklerine bağlı olma ve evde uygulamaya dair düşüncelerdir.

Bu hipotezin amacı; sosyo- kültürel yapıda gerçekleşen evliliklerde kadının cinsiyet faktörü ile sosyal değişim ters orandadır. Kırsal kesimin verdiği birincil ilişkilerin yaygın olduğu sosyo- kültürel çevrelerde değişim az olacaktır. Bu hipotezde kadının toplumsal rolünü, aileyi ve evlilik kurumunu değerlendirmeleri yapılmıştır.

Tablo 88. Öğrenim Durumu - Evlenme Biçimi

Öğrenim Durumu	Evlenme Biçimi			TOPLAM	
	Görücü usulü ile	Tanışıp-görüşerek	Diğer		
Okur-yazar değil	10 66,6%		5 33,3%	15 100,0%	x ² = 37,598 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Okur- yazar	17 89,0%		2 11,0%	19 100,0%	
İlkokul mezunu	26 74,0%		9 26,0%	35 100,0%	
Ortaokul mezunu	7 29,0%	16 67,0%	1 4,0%	24 100,0%	
Lise mezunu	3 54,5%	2 45,5%		5 100,0%	
Üniversite mezunu ve üstü		2 100,0%		2 100,0%	
TOPLAM	63 31,5%	20 10,0%	17 8,5%	100 100,0%	

Tablo 88’de öğrenim durumu ile evlenme biçimi iteminin ilişkisine bakıldığında öğrenim durumunda okur- yazar olmayanların % 66,6’sı, okur-yazar olanların % 89’u, ilkokul mezunu olanların % 74’ü görücü usulu ile evlenmektedirler. Öğrenim durumunun artışına bağlı olarak bu iteme katılım oranları tanışıp-görüşme şeklinde evliliğin gerçekleşmesine yönelik olmaktadır. Nitekim ortaokul ve üniversite düzeyi % 67 ve % 100 oranlarını göstermektedir.

Kadının ve toplumsal rolünün evlilik biçimini etkilediği gözlenmektedir. Lakin kırsal kesimin şartlarının kısıtlı olması kadının geleneksel rol ve evlilik şeklinde kalmasını teşvik eden türdedir.

Tablo 89. Öğrenim Durumu - Evliliğin Önem Nedeni

Öğrenim Durumu	Evliliğin Önem Nedeni							TOPLAM	
	neslin dev. için	güvenli yaş. için	düzenli bir hayat için	dinimizin emri old. için	aile malının bölünmemesi için	hayatımı sevdiğimle paylaş. için	başka sebepler		
Okur-yazar değil	1 6,0%	3 20,0%		5 34,0%	6 40,0%			15 100,0%	x ² = 29,584 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Okur- yazar	1 5,0%	1 5,0%	10 53,0%	5 26,0%	2 11,0%			19 100,0%	
İlkokul mezunu	6 18,0%	11 32,0%	5 15,0%	10 29,0%	2 6,0%			35 100,0%	
Ortaokul mezunu	2 8,0%		8 33,0%	5 21,0%		9 38,0%		24 100,0%	
Lise mezunu	3 60,0%					2 40,0%		5 100,0%	
Üniversite mezunu ve üstü	1 50,0%						1 50,0%	2 100,0%	
TOPLAM	14 7,0%	15 7,5%	23 11,5%	26 13%	10 5%	11 5,5%	1 0,5%	100 100,0%	

Tablo 89’da öğrenim durumu ile evliliğin önemini ilişkilendirilmiştir. Okur-yazar olmayanların % 40’ı aile malının bölünmemesi cevabını vermişlerdir. Okur-yazar olanlar % 26’sı, ilkokul mezunu olanların % 29’u dinimizin emri olduğu için cevabını vermişlerdir. Ortaokul ve lise mezunu olan denekler ise (% 38 ve % 40) hayatımı sevdiğimle paylaşmak için cevabını vermişlerdir.

Erkal’a göre; “sanayileşmenin ve şehirleşmenin hızlı yaşandığı toplumlarda değişen kadın-erkek rolleri statülere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Kadınların öğrenim seviyesinin yükselmesi, çalışma hayatına katılmaları gibi durumlar kadın-erkek eşitliğini getirmektedir. Sanayileşmiş toplumlarda evlenme yaşı yükselmektedir (Sayfa 36). Fakat kırsal kesimde neslin devamı etkin olmaktadır. Türk toplumunda ailenin evlilik kurumuyla kurulup uzun süre dürdürülmesinde dinin verdiği bağlayıcılık önemli bir konumdur. Eğitim seviyesi yükseldikçe dini olguların yerini yavaş yavaş evliliği oluşturan bireyler sevgi üzerine kurmaktadırlar

Tablo 90. Öğrenim Durumu - Evliliğe Kimin Karar Verdiği

Öğrenim Durumu	Evliliğe Kimin Karar Verdiği					TOPLAM	$\chi^2 = 15,928$ $P < 0,05$ Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	kendim	eşimle anlaşarak	ailem	akrabalar	başka sebep		
Okur-yazar değil			10 67,0%	5 33,0%		15 100,0%	
Okur-yazar			10 53,0%	9 47,0%		19 100,0%	
İlkokul mezunu	5 14,0%	1 3,0%	22 63,0%	7 20,0%		35 100,0%	
Ortaokul mezunu	1 4,0%	7 29,0%	14 58,0%		2 10,0%	24 100,0%	
Lise mezunu	3 60,0%	1 20,0%			1 20,0%	5 100,0%	
Üniversite mezunu ve üstü	1 50,0%				1 50,0%	2 100,0%	
TOPLAM	10 5,0%	9 4,5%	56 28%	21 10,5%	4 2%	100 100,0%	

Tablo 90'da öğrenim durumu ile evliliğe kimin karar verdiği ilişkilendirilmiştir okur-yazar olmayanlar, okur-yazar olanlar, ilkökul ve ortaokul mezunlarının verdiği cevaplara göre (% 67, % 53, % 63, % 58) evlilik kararını erkek ve kadın adına aileler vermiştir. Öğrenim durumu artıka evliliğe karar verme aile yerine bireylerin kendileri karar vermiştir. Fakat geleneksel Türk toplumunun karakteristik özelliği evliliğe kişiler karar verse de aile onayı mutlaka alınır ve aile onay verirse kadın ve erkek evlenir. Bireylerin yetiştirilme tarzların da aileye bağıllık son derece önemlidir ve bu süreç sosyalizasyon bağıyla kuvvetlendirilir (Tablo 78).

Tablo 91. Ailevi Konularda Eşin Fikrini Alma –**Anne-Baba (Ebeveyn) - Çocuk İlişisine Dair Düşünceleri**

Ailevi Konularda ve Diğer Konularda Eşlerinin Fikrini Alma Durumları	Anne-Baba (Ebeveyn)-Çocuk İlişisini Değerlendirme Durumları				TOPLAM	x ² = 36,157 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Sıcak samimi olmalı	Arkadaşça olmalı	Saygı çerçevesinde olmalı	Mesafeli olmalı		
Her zaman alırım	19 20,8%	19 20,8%	40 4,3%	13 15,4%	91 100,0%	
Çoğu zaman alırım	1 20,0%	1 20,0%	3 60,0%		5 100,0%	
Bazen alırım	3 75,0%	1 25,0%			4 100,0%	
Almam					0 00,0%	
TOPLAM	23 23,0%	21 21,0%	43 43,0%	13 13,0%	100 100,0%	

Tablo 91’de ailevi konularda eşin fikrini alma ile anne-baba (ebeveyn) - çocuk ilişkisine dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir.

Ailevi konularda eşinin fikrini çoğu zaman alan deneklerde %60’lık oranda ebeveyn- çocuk ilişkisi “saygı çerçevesinde olmalı” cevabını vermişlerdir. Gelenekselliğin hüküm sürdüğü toplumlarda büyüklerle ilişkilerin temelini saygı normu oluşturmaktadır.

Diğer bir sonuç ise eşinin fikrini bazen alırım cevabını verenlerde ise %100 oranla ebeveyn-çocuk ilişkisi “sıcak ve samimi olmalı” cevabını vermişlerdir.

Türk toplumunda ebeveyn- çocuk ilişkisinin temelini “küçüklere sevgi, büyüklere saygı” oluşturmaktadır. Daha önceki sayfalarda Sanay’in belirttiği gibi, erkek evindeki birtakım konumlar gereği farklı davranış örüntüleri sergilemektedir. Örneğin karısına karşı müşfif, çocuklarına karşı sevecen veya disiplin edici vs. davranmaktadır (Sayfa 24).

Tablo 92. Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşıladedığı - Gelenek ve Göreneklerine Bağlı Olma ve Evde Uygulamaya Dair Düşünceleri

Evlilik Kurumunun Hangi İhtiyaçları Karşılması Gerektiği	Gelenek ve Göreneklere Bağlılık ve Evde Uygulama Durumları				TOPLAM	
	hemen hemen hepsini uyguluyoruz	bir kısmını uyguluyoruz	çok az uyguluyoruz	hemen hemen hiç birini uyguluyoruz		
Sevgi, şefkat, huzur, mutluluk		7 70,0%	3 30,0%		10 100,0%	$\chi^2 = 21,594$ $p < 0,05$ Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Güven, koruma	2 100,0%				2 100,0%	
Maddi ve insani ihtiyaç.(barınma, beslenme, sağlık)		1 100,0%			1 100,0%	
Hepsi	36 41,3%	33 37,9%	17 19,5%	1 1,3%	87 100,0%	
TOPLAM	38 38,0%	41 41,0%	20 20,0%	1 1,0%	100 100,0%	

Tablo 92’de evlilik kurumunun hangi ihtiyaçları karşıladığı ile gelenek ve göreneklerine bağlı olma ve evde uygulamaya dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir. Evlilik kurumunun güven ve korunma ihtiyacını karşılar cevabını verenlerin %100’lük oranla gelenek ve göreneklerin hepsini uygulayanlar oluşturmaktadır.

Tabloda ortaya çıkan diğer bir sonuç ise; Evlilik kurumunun maddi ve insani ihtiyaçları (barınma, beslenme, sağlık) karşılar cevabını verenlerin %100’lük oranla gelenek ve göreneklerin bir kısmını uygulayanlar meydana getirmektedir.

Kırsal kesimde toplumu oluşturan ritüellerin evlilik kurumunda devam ettiğini ve aile kurumunda ise toplumun sürekliliğini sağlayan gelenek, görenek, örf ve adetlerin vs. olguların kuşaktan kuşağa uygulanarak sosyal öğreti olarak aktarıldığı değiştirilemez bir gerçektir.

ÇOCUĞUN CİNSİYETİYLE YETİŞTİRİLME TARZI VE ONA GÖSTERİLEN DEĞER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Beşinci hipotez için bağımlı değişkenler geleneklere, göreneklere, örf ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceler, erkeğin ev reisi olarak otoriter olması, evin geçimini sağlaması, anne olarak bir kadında olması gereken özelliktir.

Bağımsız değişkenler ise anne- baba (ebeveyn)- çocuk ilişkisi, kız çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte ailesine bakabilecek şekilde yetiştirmeye dair düşünceleri, erkek çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte bir ailenin sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirmeye dair düşünceleri, kız çocuklarının ne tür mesleğe sahip olmasına ilişkin düşünceleri, güçlü ve kuvvetli olmaya dair düşünceleridir.

Bu hipotezin amacı kız ve erkek çocuklarının yetiştirilmesinde cinsiyet özellikleri ön plandadır ve sosyalizasyon sürecini cinsiyet kimlik rollerine göre geçirirler. Nitekim Türk toplum yapısında erkek çocuk ön plandadır.

Tablo 93. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri -Anne-Baba (Ebeveyn) - Çocuk İlişkisi

Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	Anne-Baba (Ebeveyn) - Çocuk İlişkisi				TOPLAM	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Sıcak samimi ol.	Arkadaşça ol.	Saygı çerçeve. Ol.	Mesafeli ol.		
her zaman kadın	15 38,0%	13 33,0%	11 29,0%		39 100,0%	x ² = 47,543 p<0,05
her zaman erkek	8 15,0%	8 15,0%	30 55,0%	9 15,0%	55 100,0%	
kadın erkek beraber			2 40,0%	3 60,0%	5 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
bazen kadın bazen erkek				1 100,0%	1 100,0%	
TOPLAM	23 11,5%	21 10,5%	43 21,5%	13 6,5%	100 100,0%	

Tablo 93'te gelenek, görenek, örf ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceler ile anne-baba (ebeveyn)-çocuk ilişkisi iteminin ilişkili olup olmadığına bakılacaktır. Her zaman kadın çocuklarına karşı %38 ile sıcak samimi olmalı oranı verilmiştir. Türk aile hayatının göz önüne alınması ve sıcak ve samimi olma özelliğinin kadına ait olması ve

bu duyguyu çocukları ile arasındaki ilişkiye yansıtması gerektiğidir. Buradan hareketle kız çocuklarının sosyalizasyonla cinsiyetleri doğrultusunda gelecekte aile kurup sorumlu bir eş ve anne adayı olarak yetiştirilme tarzı anne- kız ilişkisinde değerlendirilecektir.

Nitekim geleneklere göre ebeveyn ve çocuk ilişkisi saygı çerçevesinde ve mesafeli olmalı oranlarına göz attığımızda % 60 ve % 55 'lik bir dilim karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla geleneksel ebeveyn rolü çocuklara karşı mesafeli çocuklar ise ebeveynlerine karşı saygılı olmalıdır. Şöyle ki, çocuk yetiştirme tarzımızın altın kuralı “küçüklerimizi korumak, büyüklerimizi saymak”tır.

Tablo 94. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri - Kız Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Ailesine Bakabilecek Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri

Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri	Kız Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Ailesine Bakabilecek Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri				TOPLAM	x ² = 12,431 p<0,05 Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Fikrime çok uygun	Fikrime uygun	Fikrime uygun değil	Fikrime hiç uygun değil		
her zaman kadın	36 92,0%	3 8,0%			39 100,0%	
her zaman erkek	44 80,0%	8 15,0%	3 5,0%		55 100,0%	
kadın erkek beraber	4 80,0%	1 20,0%			5 100,0%	
bazen kadın bazen erkek		1 100,0%			1 100,0%	
TOPLAM	84 42,0%	13 6,5%	3 1,5%	0 0,0%	100 100,0%	

Tablo 94'te gelenek, görenek, örf ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceleri ile kız çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte ailesine bakabilecek şekilde yetiştirmeye dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir. Kız çocuğunu gelecekte aile kuracak ve ailesinin sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirmek gerektiği sosyalizasyonla toplumsal cinsiyetleri doğrultusunda yaşanan yerin etkileri göz önünde tutularak iyi bir eş, anne adayı olarak yetiştirme durumunun ise anne olan kadın ve kız çocuğu ilişkisi bağlamında bütünleştirilir.

Geleneklere, göreneklere, örf ve adetlere bağlı olmaya dair fikrine çok uygun cevabını verenlerin % 92'si kadın, %80'i erkek, % 80'ni ise kadın ve erkek birlikte cevabını vermişlerdir.

Günündi'nin belirttiği gibi; kadının sürekli eş ve anne rolü öne çıkarılmakta, kadın çalışsa bile, çalışan kadın rolü ikinciliğe itilmekte, kadının iyi bir eş, anne ve çocuk yetiştirme özelliğine vurgu yapılmaktadır (Sayfa 27). Dolayısıyla geleneksel annelik rolü, kadınlarının tüm yaşamlarını düzenleyen başlıca faktör olurken aynı şekilde kız çocuklarının da yetiştirilme tarzlarını da etkilemektedir.

Tablo 95. Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olmaya Dair Düşünceleri - Erkek Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Bir Ailenin Sorumluluğunu Alacak Şekilde Yetiştirmeye Dair Düşünceleri

Gelenek, Görenek, Örf ve Adetlere Bağlı Olma	Erkek Çocuğunu, Bir Aile Kuracak ve Gelecekte Bir Ailenin Sorumluluğunu Alacak Şekilde Yetiştirme				TOPLAM	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
	Fikrime çok uygun	Fikrime uygun	Fikrime uygun değil	Fikrime hiç uygun değil		
her zaman kadın	36 92,0%	3 8,0%			39 100,0%	x ² = 19,437 p<0,05
her zaman erkek	52 95,0%	3 5,0%			55 100,0%	
kadın erkek beraber	3 60,0%	2 40,0%			5 100,0%	
bazen kadın bazen erkek		1 100,0%			1 100,0%	
TOPLAM	91 45,5%	9 4,5%	0 0,0%	0 0,0%	100 100,0%	

Tablo 95'te gelenek, görenek, örf ve adetlere bağlı olmaya dair düşünceleri ile erkek çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte bir ailenin sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirmeye dair düşünceleri ilişkilendirilmiştir.

Tabloda erkek çocuğunu, bir aile kuracak ve gelecekte bir ailenin sorumluluğunu alacak şekilde yetiştirmeyi fikrine uygun bulanların % 92'si kadın, % 95'i erkek, % 60'ı ise kadın erkek beraberdir. Genel olarak erkeğin en geleneksel rolünü onaylayanların kız çocuğunun yetiştirilmesinde de onay verdiği tablo 103'te de açıkça ifade edilmiştir.

İmamoğlu'nun değindiği gibi, geleneksel toplumlarda erkekten beklenen aileyi geçindirmek ve korumaktır (Sayfa 38). Her iki tabloda da (Tablo 94 ve Tablo 95) kız ve erkek çocuklarının geleneksel rollerinin devamı ailede öğretilmektedir. Özellikle evlilik hayatının kadına yeterli görülmesi, erkeği aile kurmaya ve ailenin sorumluluğunu almaya itmektedir. Erkek çocuğunun ailede gelecek rol kodlarıyla yetiştirilmesi geleneksel rolünü gelecekte olumlu yönde etkileyeceği ve devam ettireceği düşüncesi hipotezi doğrulamaktadır.

Tablo 96. Erkeğin Ev Reisi Olarak Otoriter Olması, Evin Geçimini Sağlaması - Güçlü ve Kuvvetli Olmaya Dair Düşünceleri

Erkeğin ev reisi olarak otoriter olması, evin geçimini sağ.	Güçlü ve Kuvvetli Olmaya Dair Düşünceleri				TOPLAM	x ² = 12,194 p<0,05
	her zaman kadın	her zaman erkek	kadın erkek beraber	bazen kadın bazen erkek		
Fikrime çok uygun		15 48,0%	16 52,0%		31 100,0%	Değişkenler arasında anlamlı ilişki var
Fikrime uygun	2 3,0%	40 60,0%	19 28,0%	6 9,0%	67 100,0%	
Fikrime uygun değil			2 100,0%		2 100,0%	
Fikrime hiç uygun değil					0 100,0%	
TOPLAM	2 1,0%	55 27,5%	37 18,5%	6 3,0%	100 100,0%	

Tablo 96'da erkeğin ev reisi olarak otoriter olması, evin geçimini sağlaması ile güçlü ve kuvvetli olmaya dair düşünceleri ilişkilendirildiğinde erkeğin ev reisi olması fikrine çok uygun bulanların % 48'1, fikrine uygun bulanların % 60'1 her zaman erkeği daha güçlü ve cesur bulmaktadırlar. Erkeğin ev dışı süreçlerle sosyalizasyonu nedeniyle, kadına göre sosyal hayatta daha fazla faal olması bağımsız olanın erkek oluşu erkeğe cesaret ve kuvvet sağlayıcı faktör olarak görülebilir.

SONUÇ

Bu çalışma Kavşut Beldesinde yaşayan evli kadınların örfler bağlamında gerçekleştirdikleri evliliklerin cinsiyet rolü üstündeki etkilerinden yola çıkarak demografik özellikler, aile yapısı ve aile içi özellikleri, cinsiyet rollerinin evlilik kurumundaki özellikleri ve geleneklerin evlilik hayatına etkilerini değerlendirme amacıyla yapılmıştır.

Kuramsal çerçeve dikkate alınarak oluşturulan hipotezlerin denenmesi, araştırma sonucunda ortaya çıkan verilere göre gerçekleştirilmiştir. Alan çalışması sonucunda elde edilen veriler kurulan hipotezleri doğrular niteliktedir.

Kavşut Beldesinin kırsal kesim özelliği göstermesi araştırılan evli kadınlar üzerinde geleneksellik, modernlik, örflere bağlılık, evlilik durumları değerlendirildiğinde geleneksel ve kırsal özelliklerin cinsiyet rollerine paralel olduğu (%77'lik oranda) gözlenmiştir.

Ataerkil kültürel yapının örüntüleri doğrultusunda evlilik kurumu kurulup kadının örfler bağlamında cinsiyet kimliği erkeğin cinsiyet kimliğinden ayrılmıştır. Nitekim sosyalizasyon sürecinde kızlar annelerini erkekler de babalarını (%100'lük oranda) örnek almıştır. Böylece kimlik farklılaşmasının temeli ailede atılmış olmaktadır.

Araştırma sonuçlarıyla örfler çerçevesinde kadın ve evlilik bulguları; kadının ilk baştaki görevi eş daha sonraki görevi ise anneliktir. Genç yaşta yapılan evlilikler görücü usulü ile kurulmuş olup kıyılan nikah türünde ise dini nikah (%76,5 oranında) tercih edilmiştir. Eşe yakınlık durumunda ise akrabalar (%94,2 oranında) tercih edilmiştir. Bunun sebebi ise belde de sıkça kullanılan" elin iyisinden kendi kötün iyidir" deyimidir.

Evlilik kurumu, düzenli bir hayatın kurulması ve dinin emri (%100 oranında) olduğu için gerçekleşmiştir. Kırsal kesimde gelenekselliğin devamı olan geniş aile tipi belde de görülmektedir. Evde iş bölümleri kadın ve erkek cinsiyet rolüne göre ayrılmıştır. Ev ile ilgili süreçte kadın her zaman her şey ile ilgili konumdadır. Erkek ise evin geçimini sağlamada ev reisidir, mali konulardan sorumludur. Kadın ile ilgili

temel roller çocuk bakımı, evin genel işleri, geleneklerin uygulanmasını sağlamak, sevgi ve şefkatin kalesi değildir. Ev dışı süreçte erkekler etkilidir. Erkeklerde birinci derecede olması gereken özellik ise çalışkan olmak ve aile geçimini sağlamak ön plana çıkmaktadır (%92). Erkeğin eşinin fikrini alma noktasında ise kadına oranla daha bağımsız hareket hakkına sahiptir. Ebeveyn-çocuk ilişkisinde babaya saygı, anneye sevgi faktörü etkilidir.

Kız ve erkek çocukların öğrenim durumuna bakıldığında ilköğretim mezunu olanların oranının %78 olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçta belde de ilköğretim okulunun olması ve sekiz yıllık kesintisiz eğitimin devlet tarafında zorunlu hale getirilmesi en etkili faktördür. Aile üyeleri ile sosyal ilişkilerin devamını sağlama konusunda geleneklerin kadın ve erkeğe eşit sorumluluklar yüklediği görülmektedir. Akrabalar ve komşularla ilişkilerde kırsal kesimin avantajı gün yüzüne çıkmakta ve görüşme sıklığı (%96) artmaktadır.

Eşler arasındaki ilişkilerde ise kadınların ilişkinin devamını sağlaması ve eşlerin birbiriyle iyi geçinmesi önemlidir. Geleneksel cinsiyet rollerinin devamı için evlilik kurumu sevgi, şefkat, huzur, mutluluk, güven, korunma, maddi ve insani ihtiyaçları (%100'lük oranında) karşılamaktadır. Kadın ve erkek ilişkisinde erkeklerin birinci sırada önemli olması (gelenekselliğin devamı noktasında), kadınların erkeğe oranla geri planda oluşu örf faktörünün evlilik kurumundaki etkilerini gün yüzüne çıkarmaktadır. Kadın-erkek ilişkisinde etkili olan diğer bir faktör ise sevgidir. Eşlerin birbirlerini eşit derecede seviyor ve değer veriyor olması evliliklerin uzun soluklu olmasında en önemli etkendir.

Ailede sosyal ilişkilerin düzenlenmesinde “erkek” faktörünü belirleyicidir. Rollerin sürdürülmesinde ise “kadın” faktörü öne çıkmaktadır. Kız ve erkek çocukların meslek seçiminde cinsiyet faktörü (%82 oranında) etkisini göstermiştir. Kızların genellikle öğretmen ve hemşire, erkeklerin ise serbest meslek (doktor, avukat, mühendis, müşavir, mimar...) olmaları istenmektedir. Meslek seçiminde olduğu gibi cinsiyet farklılaşması oyuncak seçimini de etkilemiştir. Kızlar bebek ve ev eşyalarıyla, erkekler ise araba, tabanca ve uçak vs. oyuncaklarla oynamaktadır.

Beldede hakim olan gelenek ve görenekler hemen hemen her hanede uygulanmaktadır. Örneğin, kız çocuklarının yetiştirilmesinde ev işlerinin sorumluluğu ve anneye yardım etmesi küçüklükten itibaren sosyalizasyon sürecinde sosyal rol olarak öğretilmektedir. Bir diğeri ise; erkeğin biyolojik farklılığının sosyal hayatta belirleyici olması erkeğin ön planda olup kadının geri planda kalması da geleneksellik çerçevesinde bireylere (%92 oranında) öğretilmektedir.

Kız ve erkek çocuğun aile kurması, ailenin sorumluluğunu alması çocukların ebeveynlerinden öğrendiği rolleri devam ettirmesi ve bu rolleri gelecek nesile aktarması ailede cinsiyet faktörüyle kodlanmaktadır. Evliliğin devamını kadının sahip olduğu özellikler; fedakarlık, hassas, duygusal, sıcak, sevecen olma (%92 oranında) etkilemektedir. Kırsal kesimin erkekten beklentisi ise aile büyüklerine danışma, cesur, güçlü, kuvvetli değildir.

Öflere göre kadın ve evlilik konusunda ortaya çıkan tablo sonuçları ile tutarlılık arz etmektedir. Tablolarda çıkan değerler beldede örflerin ve evliliklerin anlamlılığı açısından tanımlamalara uygun bulunup kadın cinsiyet rolünün devamlılığına ve aile hayatındaki önemine vurgu yapmaktadır.

Anket uygulanan evli bayanların, kadın-erkek kimlik algısı cinsiyet farkına dayalı olarak gerçekleşmektedir. Araştırma sonucunda ortaya çıkan tablolarda evlilik kurumunda kadın ve erkeğin sosyalizasyon sürecinden aile ile birlikte geçip cinsiyet rollerini yeni kuşaklara aktarılması (%86 oranında) önemlidir.

Kırsal kesimde örflere bağlılığın makro planda evlilik kurumunda yaşanması ve mikro planda aile kurumunda gelenekselliğin uygulanıyor olması evliliğin temelinde olan kadın-erkek cinsiyet rollerini, ilişkilerini, statülerini, örflerin devamlılığını sosyo- kültürel açıdan etkilemesi ataerkil geniş aile yapısından kaynaklanmaktadır. Geniş aile yapısındaki ebeveynlerin kurucu ve kollayıcı özellikleri (%88 oranında) aile üzerinde hissedilir düzeyde kendini göstermektedir.

KAYNAKÇA

AKGÜNDÜZ, Ahmet.(1997).Osmanlı' da Harem, İstanbul. Osmanlı Araştırmaları Vakfı.

AKIN, Erkan.(1991)."Ananın Aile İçindeki Rolü ". Türk Aile Ansiklopedisi. Ankara .T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Cilt L.

AKYÜZ, Hüseyin.(1992).Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram Ve Alanları Üzerine Bir Araştırma. İstanbul. Meb Yayınları.

ASLAN, Cahit.(1997).Sosyoloji. Adana .Baki Kitap ve Yayınevi.

ATALAY, Beşir. (1991)."Sanayileşme ve Kentleşmenin Ailenin Değişmesinde Etkileri". Türk Aile Yazıları Ansiklopedisi. Ankara.T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu .C:3.

ATEŞ, Süleyman. (1990). Kur'an'a Göre Evlenme ve Boşanma. İstanbul. Yeni Ufuklar Yayınları.

BALAMAN, Ali Rıza.(1982). Evlilik Akrabalık Türleri. İzmir.İleri Kitap Yayın ve Dağıtım.

BAŞARAN, Fatma. (1984). "Ailede Cinsiyet Rolüne İlişkin Tutum Değerleri". Türkiye'de Ailenin Değişimi. Ankara. Türk Sosyal Bilimler Derneği.

Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1998). Ekonomik Hesaplamalarda Bir Birim Olarak Aile. Ankara. Başbakanlık Basımevi.

BİLEN, Mustafa. (1977). Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Aile İlişkileri Ders Notları. Ankara.

BİLGİN, Vedat. (1991)." Yapısal Özellikleri İtibariyle Ailenin Görünümü. Türk Aile Ansiklopedisi. Ankara.T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, C:2.

BİLGİSEVEN, A. Kurktan.(1977). Türk Milletinin Manevi Değerleri, Eğitimde Temel Kavramlar Serisi. No:2, İstanbul. Milli Eğitim Basımevi.

BOZKURT, Ömer.(1972). Ayrımsal Sosyoloji Toplumsal Yapı. Ankara. Todaie Yayınları.

CAPORAL, Bernand.(1982). Kemalizmde ve Kemalizm Sonrasında Türk Kadını. İstanbul .Doğan Yayıncılık.

CİN, Halil.(1974).İslam Ve Osmanlı Hukukunda Evlenme. Ankara.

ÇELEBİ, Nilgün.(1990). "Genç Sosyalleşme Sosyal Ve Kültürel

Yapı”, **Aile Yazıları 3**, Der. Beylü Dikeçligil, Ahmet Çiğdem. Ankara.

D.P.T.(1989). Türk Aile Yapısı , V1. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Ankara. D.P.T.

DE BEAUVOIR, Simone. (1993).Kadın, Çev: Bertan Onaran. İstanbul Payel Yayınları.

Die 2008 Nüfus Sayımı. (2008). Devlet İstatistik Kurumu. Ankara.Devlet Matbaası.

DİKEÇLİĞİL, Beylü. (1993). Kültür Kavramının Analizi Veya Sosyo Kültürel Gerçekliğin Yapısı Üzerinde Bir İnceleme. Dünya’da ve Türkiye’de Sosyolojik Gelişmeler. Ankara.Sosyoloji Derneği Yayınları.

DOĞAN, İsmail. (2000). Sosyoloji. İstanbul. Sistem Yayıncılık.

DOĞRAMACIOĞLU, Emel, (1993).,Atatürk'ten Günümüze Sosyal Değişmede Türk Kadını. Ankara. Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.

DÖNMEZER, İbrahim. (1999). İletişim Ve Etkileşim.. İstanbul. Sistem Yayıncılık.

DÖNMEZER, Sulhi. (1994). Sosyoloji. İstanbul. Beta Yayınları.

DUVERGER, Mourice. (1995a). Türk Bireyi Kuramına Giriş. İstanbul. Gerçek Yayınları.

DUVERGER, Mourice. (1995b). Siyaset Sosyolojisi. Çev. Şirin Tekeli. İstanbul. Varlık Yayınları.

DÜMEN, Haydar. (1980). Evlilik. İstanbul. Yelken Matbaası.

ENGELS, Frederic. (19879. Ailenin Özel Mülkiyetin Ve Devletin Kökeni. Çev: Kenan Soner. Ankara. Sol Yayınları.

ERDEM, Selman. (1979). Sosyoloji. İstanbul. Eko Matbaası.

ERDENTUĞ, Nermin. (1990).“ Türkiye’nin Karadeniz Bölgesinde Evlenme Görenekleri ve Törenleri., Aile Yazıları. Ankara. Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

ERGUN, Doğan. (1991). Kimlik Kıskaçında Ulusal Kişilik. Ankara.İmge Kitabevi.

ERKAL, Mustafa. (1999). Sosyoloji (Toplumbilim). İstanbul.Der Yayınları.

ERKAN, Rüstem. (2002). Kentleşme ve Sosyal Değişme. Ankara. Bilim Adamı Yayınları.

FİCHTER, Joseph. (1996). Sosyoloji Nedir?. Çev. Çelebi Nilgün. Ankara.. Atilla Kitabevi.

GIDDENS, Anthony. (1999). İleri Toplumlann Sınıf Yapısı. Çev: Ömer Baldik. İstanbul. Birey Yayıncılık.

GIDDENS Anthony. (2000). Sosyoloji. Çev.: Hüseyin Özel ve Cemal Güzel. Ankara. Ayraç Yayınevi.

GÖKALP, Ziya. (1996). Türk Medeniyetinin Tarihi. I. Kısımı. İstanbul. Milli Matbaa.

GÖKÇE, Birsen. (1990)“Aile ve Aile Tipleri Üzerine Bir İnceleme”. **Aile Yazıları 1.** Der. B. Dikeçligil ve A. Çiğdem. Ankara. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları. S.205-223.

GÖKÇE, Birsen. (1991). “Evlilik Kurumu ve Aile Yapısı İle İlişkileri”, **Türk Aile Ansiklopedisi.** Ankara. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. C:2.

GÖKÇE, Birsen. (1996). Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar. Ankara. Savaş Yayınları.

GÖLE, Nilüfer. (1994). Modern Mahrem Medeniyeti ve Örtünme. İstanbul. Metis Yayınları.

GÜLERCE, Aydan, (1996). Türkiye’de Ailelerin Psikolojik Örüntüleri. İstanbul. Boğaziçi Yayınları.

GÜNEY, Salih. (2000). Davranış Bilimleri. Ankara. Nobel Yayın Dağıtım.

GÜNGÖR, Erol. (1984) Kültür Değişmesi ve Milliyetçilik. İstanbul

GÜNİNDİ, Aysel. (1998). "Kamu Yönetiminde Yönetici Olarak Çalışan Kadımlarm Geleneksel ve Çaltşan Rollerinee İlişkin Beklentisi". 20. Yy. Sonunda Kadınlar ve Gelecek,.,Der.: Oya Çiftçi. Ankara .Todaie.

GÜVENÇ, Bozkurt. (1984). İnsan ve Toplum. İstanbul. Remzi Kitabevi.

GÜVENÇ, Bozkurt. (1993). İnsan ve Kültür. İstanbul.Remzi Kitabevi.

HALEY Jay. (1988). İletişim, Psikolojik Sorunlar ve Psikoterapi. Çev: Ali Uzunöz. Ankara. Çark Kitabevi Yayınları.

HAVILAND, William. (2002). Kültürel Antropoloji. Çev. Hüsamettin İnaç. İstanbul. Kaknüs Yayınları.

HORTAÇSU, Nuran. (2003). Çocuklarla İlişkiler. İstanbul. İmge

Kitabevi.

İMAMOĞLU, Olcay. (1993). “*Değişen Dünyada Değişen Aile İçi Roller*”. İ.Ü. Kadın Sorunları Araştırma Ve Uygulama Merkezi. İstanbul.Kadın Araştırmaları Yayınları.

İŞÇİ, Metin. (2000). Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme. İstanbul.Der Yayınları.

KAFESOĞLU, İbrahim. (1988). Türk Milli Kültürü. İstanbul.Boğaziçi Yayınları.

KAĞITÇIBAŞI, Çiğdem ve KANSU, Aykut. (1990) “*Cinsiyet Rollerinin Sosyalleşmesi Ve Aile Dinamiği: Kuşaklar Arası Bir Karşılaştırma*”. **Aile Yazılan-3.** Der. Beylü Dikeçligil ve Ahmet Çiğdem. Ankara. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.

KANDİYOTİ, Deniz (1984).“*Aile Yapısında Değişme ve Süreklilik*” **Türkiye’de Ailenin Değişimi.** Ankara.Türk Sosyal Bilimler Derneği I. Bölüm.

KANDİYOTİ, Deniz. (1982). “*Kadınlarda Psiko-Sosyal Değişim Kuşaklar Arasında Bir Karşılaştırma*”. **Türk Toplumunda Kadın.** Der.: Nermin Abadan Unat. İstanbul. Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.

KIRAY, Mübeccel. (1984). Ereğli, Ağır Sanayiden Önce Bir Sahil Kasabası. İstanbul. İletişim Yayınları.

KIRAY, Mübeccel. (1982). Toplumbilim Yazıları. Ankara. Gazi Üniversitesi Bilimleri Araştırma Merkezi Yayınları.

KIZILÇELİK, Sezgin. (1994a). Sosyoloji Teorileri 1. Konya.Yunus Emre Yayınları.

KIZILÇELİK, Sezgin. (1994b). Sosyoloji Teorileri 2. Konya.Yunus Emre Yayınları.

KONGAR Emre.(1995). Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği. İstanbul.Remzi Kitabevi.

KOYUNOĞLU Tennur. (1996).“*Evli Kadının Yasal Kimliğinin Kişilik Hakları İle Çelişmesi*”. **Türk Medeni Kanununun Vazgeçilmez Yüzü Eskiyen Özü.** İstanbul.İstanbul Barosu Yayınları.

KÖSEOĞLU, Nevzat.(1992).Milli Kültür ve Kimlik. İstanbul Ötüken Yayınları.

MALINOWSKİ, Bronislaw. (1992). Bilimsel Bir Kültür Teorisi. Çev. Saadet Özkal. İstanbul. Kabalcı Yayınları.

MERTER, Feridun. (1990). 1950-1988 Yılları Arasında Köy Ailesinde

Meydana Gelen Değişmeler; Malatya- Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.

MOROĞLU, Nazan. (1997). Kadınların Gündemi. İstanbul. Say Yayınları.

NİRUN N. , BAYKUT N. ve ÖNER A. (1986). Sosyoloji 3. İstanbul. Oğul Matbaası,

NİRUN, Nihat. (1994). Sistematik Sosyolojik Yönünden Aile Ve Kültür, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları. Sayı.173.

NİRUN, Nihat. (1991). Sistematik Sosyoloji Yönünden Sosyal Dinamik Bünye Analizi. Ankara. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

NİRUN, Nihat ve ERDOĞMUŞ, Zeki. (1978). Sosyoloji. Ankara. Yaygın Öğretim Kurumu.

NURİ, Celal. (1993). Kadınlarımız. Ankara. Kültür Bakanlığı Yayınları.

ONUR, Hilal ve KOYUNCU, Berrin. (2004). “ Hegemonik Erkeklik Oluşumları Ve Krizleri Üzerine Düşünceler”. Toplum Ve Bilim. Sayı:101, İstanbul.Birikim Yayınları.

OZANKAYA, Özer. (1984). Toplum Bilimine Giriş. Ankara.Sevinç Matbaası.

ÖRNEK, Veyis S..(1971). Etnoloji Sözlüğü. Ankara.

ÖZAKPINAR, Yılmaz. (1997). Kültür Ve Medeniyet Anlayışları ve Bir Medeniyet Teorisi. İstanbul. Kubbealtı Neşriyat.

ÖZBAY Ferhunde. (1982). Kırsal kentsel Kesimlerde Eğitimin Kadınlara Etkisi., Türk Toplumunda Kadın. Der.: Nermin Abadan Unat. Ankara. Türk Sosyal Bilimler Yayları.

ÖZCAN, Mehmet Tevfik. (1998). İlkel Toplumlarda Toplumsal Kontrol. İstanbul. Özne Yayınları.

ÖZER, İnan.(1991). "Kent ailesi". Türk Aile Ansiklopedisi. Ankara. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu, Cilt: 2.

SANAY, Eyüp.(1985).Genel Sosyoloji. Ankara. Gazi Ünirersitesi Basın Yayın Yüksek Okulu Basımevi.

SAYIN, Önal. (1994). Sosyolojiye Giriş. İzmir. Ege Üniversitesi Kitapları,

SENCER, Muzaffer. (1979). “Kültüre İlişkin Temel Kavramlar”. Ulusal Kültür Dergisi. Sayı:5. Temmuz.

SEYYAR, Ali. (2004). *"Feminist Kadın Politikalarına Alternatif Olarak Rolü Cinsiyetler Politikalarının (Gender Mainstreaming) Doğuşu.* **Sivil Toplum.** Sayı: 8. İstanbul. Edam Yayınları.

TOKATLI, Attila.(1973) Ansiklopedik Felsefe Sözlüğü. Bilgi Yayınevi.

TOLAN, Barlas.(1996). Toplum Bilimlerine Giriş. Ankara. Murat ve Adım Yayınevi .

TURHAN, Mümtaz.(1997). Kültür Değişimleri. Marmara Üniversitesi. İstanbul İlahiyat Fakültesi Yayınları. No:18.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.(1982).Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. Ankara. Devlet Matbaası,

TÜRKÖNE, Mualla.(1995a). Osmanlıdan Günümüze Türk Toplum Yapısı, İstanbul.Çamlıca Yayınları.

TÜRKÖNE, Mualla. (1995b). Eski Türk Toplumlarında Cinsiyet Kültürü. .Ankara.Ark Yayınları.

UNAT, Nermin.(1982).Türk Toplumunda Kadın. İstanbul. Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.

ÜÇİŞİK, Fehim.(1996). Ülke Sorunları Ve Çözüm Önerileri. İstanbul.

YALOM, Marilyn.(2002). Evli Kadının Tarihi. Çev: Zeynel Yelçe. Neşenur Domaniç. İstanbul. Çitlenbik Yayınları. İstanbul.

YASA, İbrahim.(1962). Türkiye’de Kız Kaçırma Gelenekleri ve Bununla İlgili Bazı İdari Meseleler. Ankara. T.O.D.İ.E.

YÖRÜKAN, Turhan. (1999). *“Sosyo-Kültürel Bütünleşmenin Milli Güvenlik Politikası Açısından Önemi”.* **Sorgulanan Sosyoloji.** M. Çağatay Özdemir. Ankara. Eylül Kitap ve Yayınevi.

ELEKTRONİK KAYNAK

www.corum.gov.tr, Erişim tarihi:25.01.2005.

www.corumili.com, Erişim tarihi 12.01.2005.

www.turkforum.net.showthread.php?t=55868. Erişim tarihi:22.01.2010

EK 1 – İŞLEM GÖRMÜŞ ANKET FORMU

KAVŞUT'TA AİLE YAPISI

İyi Günler...

Örfler çerçevesinde gerçekleşen evliliklerde kadın rolünün etkilerinin araştırıldığı bu çalışma Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim dalında yüksek lisans tez çalışması olarak yapılmaktadır.

Araştırma yeri olarak Kavşut Beldesi'nde yapılan ilk bilimsel nitelikte araştırmadır. Bu çalışma beldenin tanıtımı için olumlu katkılar sağlayacak ve daha sonraki yapılacak olan araştırmalara önayak olacaktır. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın sonucu için büyük önem taşımaktadır.

Anket değerlendirmesinde verilen cevaplar istatistiksel olarak değerlendirilecek ve tablo şeklinde ifade edilecektir. Araştırma için isimler sorulmayacak ve anket formuna yazılmayacaktır.

Anket formunun cevaplanma süresi yaklaşık 20 dakika sürmektedir. Anket formunu cevaplarırken okuma–yazma bilen ve bilmeyen kadınlara bizzat anketör tarafından okunarak cevaplanma yapılacaktır.

Nazlı YILMAZ

ANKET FORMU

1. Doğum yeri

- 1) () Çorum merkez
 2) () Çorum ilçe
 3) () Kavşut beldesi
 4) () Yurt dışı
 5) () Diğer bölge, il, ilçe, köy

2. Kaç yıldır Kavşut beldesinde oturuyorsunuz? Lütfen belirtiniz.

- 1) () 1-5
 2) () 6-11
 3) () 12-17
 4) () 18-22
 5) () 23-28
 6) () 29-31
 7) () 32-37
 8) () 38 ve daha fazla

3. Kaç yaşındasınız? Lütfen belirtiniz.

- 1) () 21-26
 2) () 27-32
 3) () 33-38
 4) () 39-44
 5) () 45 ve daha fazla

4. Öğrenim durumunuz nedir?

- 1) () okur-yazar değil
 2) () okur-yazar
 3) () ilkokul mezunu
 4) () ortaokul mezunu
 5) () lise mezunu
 6) () üniversite mezunu ve üstü

5. Evlendiğinizde kaç yaşındaydınız? Lütfen belirtiniz.

- 1) () 15-18
 2) () 19-22
 3) () 27-30
 4) () 31 ve üstü

6. Kaç yıllık evlisiniz? Lütfen belirtiniz.

- 1) () 1-5
 2) () 6-11
 3) () 12-27
 4) () 28-33
 5) () 34-39
 6) () 39 ve daha fazla

7. Nasıl evlendiniz?

- 1) () görücü usulü ile
 2) () tanışıp görüşerek
 3) () diğer (belirtiniz)

8. Evlenirken ne tür nikah kıydınız?

- 1) () resmi nikah
 2) () hem resmi hem dini nikah
 3) () dini nikah

9. Eşinizle yakınlığınız nedir?

- 1) () yakın akrabam (hala, teyze, amca, dayı çocuğu)
- 2) () uzaktan akrabam
- 3) () komşu çocuğu
- 4) () memleketlim (aynı köy, kasaba, ilden)
- 5) () ortak okul, iş, arkadaş çevresinden
- 6) () başka ilden
- 7) () hiçbir yakınlık, bağlantı yok

10. Evlilik niçin önemlidir?

- 1) () neslin devamını için
- 2) () güvenli yaşamak için
- 3) () düzenli bir hayat için paylaşmak
- 4) () dinimizin emri olduğu
- 5) () aile malının bölünmemesi
- 6) () hayatımı sevdiğimle
- 7) () başka sebepler

11. Kiminle evleneceğinize kim karar vermişti?

- 1) () kendim
- 2) () eşimle anlaşarak
- 3) () ailem
- 4) () akrabalar
- 5) () başka sebep

12. Kız çocuklarının evlendirilmesinde başlık parası alınmalı mıdır?

- 1) () evet
- 2) () hayır

13. Evinizde kaç kişi yaşıyorsunuz? Lütfen belirtiniz.

- 1) () 2-3
- 2) () 4-5
- 3) () 6-7
- 4) () daha fazla

14. Evinizde kimlerle birlikte oturuyorsunuz?

- 1) () eşimle birlikte
- 2) () eşim ve çocuklarımla
- 3) () yalnızca çocuğum/çocuklarımla
- 4) () kendi ailem ve eşimin ebeveynleriyle birlikte
- 5) () eşim, çocuklarım veya akrabamla

15. Kız/erkek toplam kaç çocuğunuz var? Lütfen belirtiniz.

- 1) () 1
- 2) () 2
- 3) () 3
- 4) () 4
- 5) () 5 ve üstü

16. Kaç kızınız var?

- 1) () 0
2) () 1
3) () 2
4) () 3
5) () 4 ve üstü

17. Kaç oğlunuz var?

- 1) () 0
2) () 1
3) () 2
4) () 3
5) () 4 ve üstü

18. Kız çocuğunuzun / çocuklarınızın eğitim durumu nedir?

- 1) () okul çağında değil
2) () ilköğretim öğrencisi / mezunu
3) () lise öğrencisi / mezunu
4) () üniversite öğrencisi / mezun
5) () okumuyor
6) () kız çocuğum yok

19. Erkek çocuğunuzun / çocuklarınızın eğitim durumu nedir?

- 1) () okul çağında değil
2) () ilköğretim öğrencisi / mezunu
3) () lise öğrencisi / mezunu
4) () üniversite öğrencisi / mezun
5) () okumuyor
6) () erkek çocuğum yok

20. Evinizde ev işlerinden genelde kim sorumludur?

- 1) () yalnızca erkek
2) () yalnızca kadın
3) () kadın-erkek birlikte
4) () bazen kadın bazen erkek

21. Evinizde çocuk bakımından genelde kim sorumludur?

- 1) () yalnızca kadın
2) () yalnızca erkek
4) () bazen kadın bazen erkek
5) () annem, babam veya eşimi

anne, babası

- 3) () kadın erkek birlikte
6) () çocuğum yok

22. Ailevi konularda ve diğer konularda eşinizin fikrini alır mısınız?

- 1) () her zaman alırım
2) () çoğu zaman alırım
3) () bazen alırım
4) () almam

23. Ailevi konularda son kararlar en çok kim tarafından verilir?

- 1) () yalnızca kadın
2) () yalnızca erkek
3) () kadın erkek birlikte
4) () bazen kadın bazen erkek

24. Mali olmayan konularda çocuklar genelde kime danışır?

- 1) () yalnızca babaya
2) () yalnızca anneye
3) () anne ve babaya birlikte
4) () bazen anneye bazen babaya

25. Aileniz de çocukların okul/arkadaş vs. sorunlarının çözümünden genelde kim sorumludur?

- 1) () yalnızca baba
2) () yalnızca anne
3) () anne ve baba birlikte
4) () bazen anne bazen baba

26. Aile içinde, aile üyeleri arasında sosyal ilişkileri kim sağlar?

- 1) () her zaman kadın
2) () her zaman erkek
3) () kadın erkek birlikte
4) () bazen kadın bazen erkek

27. Sizce anne-baba (ebeveyn) ve çocuk ilişkisi nasıl olmalı?

- 1) () sıcak samimi olmalı
2) () arkadaşça olmalı
3) () saygıçerçevesinde olmalı
4) () mesafeli olmalı

28. Eşinizle ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- 1) () çok iyi (geçiniriz)
2) () iyi (geçiniriz)
3) () orta (ara sıra tartışınız)
4) () kötü (sık sık kavga ederiz)
5) () birbirimize karışmayız

29. Sizce evlilik kurumu en çok hangi ihtiyaçları karşılamalıdır?

- 1) () sevgi, şefkat, huzur, mutluluk
2) () güven, korunma
3) () maddi ve insani ihtiyaçlar (barınma, beslenme, sağlık ...)
4) () hepsi

30. Sizin evliliğiniz sevgi, şefkat, huzur, mutluluk ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?

- 1) () yeterince
2) () orta derecede
3) () hiç

31. Sizin evliliğiniz güven korunma ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?

- 1) () yeterince
2) () orta derecede
3) () hiç

32. Sizin evliliğiniz maddi ve insani ihtiyaçlar (barınma, beslenme, sağlık ...) ihtiyacınızı ne ölçüde karşılıyor?

- 1) () yeterince
2) () orta derecede
3) () hiç

33. Kadın erkek ilişkileri sizce nasıl olmalı?

- 1) () her zaman erkek ön planda, kadın her zaman geri planda kalmalı
2) () kadın yeri geldiğinde ön plana çıkmalı ancak yine de erkek belirleyici olmalı
3) () erkek geri planda olmalı
4) () kadın erkek eşit olmalı

34. Eş olarak bir erkekte olması gereken en önemli özellik nedir?

- 1) () evine, eşine çocuklarına karşı ilgili ve bağlı olmalı
- 2) () iyi eğitim görmüş ve iyi bir mesleğe sahip olmalı
- 3) () çalışkan olmalı, aile geçimini sağlamalı
- 4) () namuslu, dindar, dürüst ve olgun olmalı; kısaca sağlam karaktere sahip olmalı
- 5) () yakışıklı olmalı (dış görünüşüne önem göstermeli)
- 6) () zengin olmalı
- 7) () otoriter olmalı (aile kararlarını almalı, iş bölümünü sağlamalı)
- 8) () anlayışlı ve yardımsever olmalı
- 9) () ev içi uyum ve huzuru sağlamalı (aile üyeleri arasında sosyal ilişkileri düzenlemeli)
- 10) () ev işlerine yardım etmeli, ev düzenine katkı sağlamalı

35. Akrabalarınızla görüşür müsünüz?

- 1) () hepsiyle görüşürüz
- 2) () sadece anne-baba-kardeşimle görüşürüz
- 3) () sadece sevdiğimle görüşürüm
- 4) () hiçbiriyle görüşmeyiz

36. I. Derecede akrabalarınızla ne kadar sıklıkla görüşürsünüz?

- 1) () her gün görüşürüz
- 2) () haftada birkaç defa görüşürüz
- 3) () ayda birkaç defa görüşürüz
- 4) () senede birkaç defa görüşürüz
- 5) () hiç görüşmeyiz

37. Komşularınızla ne kadar sıklıkla görüşürsünüz?

- 1) () her gün görüşürüz
- 2) () haftada birkaç defa görüşürüz
- 3) () ayda birkaç defa görüşürüz
- 4) () senede birkaç defa görüşürüz
- 5) () hiç görüşmeyiz

38. Eşinizle ilişkinizi düşündüğünüzde şu anda hanginiz diğerini daha çok seviyor ve değer veriyor?

- 1) () ben seviyor ve değer veriyorum
- 2) () eşim seviyor ve değer veriyor
- 3) () ikimizde eşit derecede seviyor ve değer veriyoruz
- 4) () ikimizde birbirimizi sevmiyor ve değer veriyoruz

39. Sizce aşağıdakilerden hangisi kadınlar için daha uygun meslektir?

- 1) () ev hanımı
- 2) () öğretmen
- 3) () memur, sekreter
- 4) () hemşirelik
- 5) () yöneticilik
- 6) () serbest meslek (doktor, avukat, mühendis, müşavir, mimar, eczacı...)
- 7) () iyi bir eş ve anne olmak

40. Anne olarak bir kadında olması gereken en önemli özellik nedir?

- 1) () çocuk doğurmak
- 2) () çocuğu yetiştirmek, terbiye etmek, gelenek ve görenekleri öğretmek
- 3) () çocuklarla eş (koca) arasında iletişimi ve uzlaşmayı sağlamak
- 4) () çocuklarına sevgi ve şefkat duymak,
- 5) () yardım, danışma ve pratik konularda en önemli dayanak olmak
- 6) () hepsi
- 7) () diğer (belirtiniz)

41. Kız çocuklarınızın ne tür mesleğe sahip olmasını istersiniz?

- 1) () ev hanımı
- 2) () memur
- 3) () öğretmenlik
- 4) () serbest meslek (doktor, avukat, mühendis, müşavir, mimar, eczacı...)
- 5) () yönetici, iş kadını
- 6) () çocuğun kendisinin uygun görüp, karar verdiği, yapabileceği, ilgi ve yeteneklerine uygun mutlu olabileceği bir mesleği olmasını isterim
- 7) () kız çocuğum yok
- 8) () meslek önemli değil, iyi bir insan olsun

42. Erkek çocuklarınızın ne tür mesleğe sahip olmasını istersiniz?

- 1) () çiftçilik
- 2) () memur
- 3) () öğretmen
- 4) () serbest meslek (doktor, avukat, mühendis, müşavir, mimar, eczacı...)
- 5) () yönetici, iş adamı
- 6) () çocuğun kendisinin uygun görüp, karar verdiği, yapabileceği, ilgi ve yeteneklerine uygun mutlu olabileceği bir mesleği olmasını isterim
- 7) () erkek çocuğum yok

- 8) () meslek önemli değil, iyi bir insan olsun
43. Gelenek ve göreneklerinize bağlı mısınız, evinizde uyguluyor musunuz?
- 1) () hemen hemen hepsini uyguluyoruz 3) () çok az uyguluyoruz
2) () bir kısmını uyguluyoruz 4) () hemen hemen hiç birini uygulamıyoruz
44. Çocukluğunuzda size ne tür oyuncaklar hediye edilirdi ve ne tür oyuncaklarla oynardınız?
- 1) () oyuncak bebek, ev eşyaları maketleri
2) () oyuncak araba, tabanca, uçak
3) () top
4) () lego, peluş oyuncaklar (ayıcık vs.)
5) () çocukluğumda oyuncaklarımızı kendimiz yapardık
6) () oyuncakla oynamadım ve hediye almadım
45. Çocukluğunuzda ev işlerini (yemek yapmak, ev temizliği...) yapar mıydınız?
- 1) () her zaman yapardım 3) () bazen yapardım
2) () genellikle yapardım 4) () yapmazdım
46. Kız çocuğunuz evlenirken eşiyle görüşüp anlaşmasını nasıl karşılırsınız?
- 1) () olumlu 3) () fikrim yok
2) () olumsuz
47. Erkek çocuğunuz evlenirken eşiyle görüşüp anlaşmasını nasıl karşılırsınız?
- 1) () olumlu 3) () fikrim yok
2) () olumsuz
48. Ailevi bir konuda kadın-erkek arasında fikir uyuşmazlığı olursa ne yapılır?
- 1) () kadın erkeğin fikrine uyar
2) () erkek kadının fikrine uyar
3) () herkes kendi fikrinde sabit kalır, bildiğini yapar
4) () kadın-erkek birlikte uzlaşmaya çalışarak, ortak bir fikir üretmeye çalışılır.

• Lütfen aşağıda yer alan on iki soruda ki yargılarla ilgili düşüncenize en uygun olan cevabı işaretleyiniz.

49. "Kadının yeri evidir, iyi bir eş, iyi bir ev kadını, iyi bir anne olmaktır"

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

50. "Kadın ve erkek en başta biyolojik olarak farklıdır; bu nedenle sosyal hayatta yapacakları her şey farklı olmalıdır."

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

51. "Bir erkeğin en önemli görevleri; ev reisi, baba olarak otoriter olmak ve evin geçimini sağlamaktır"

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

52. "Bir kadının toplum tarafından kabul edilip, kendisine saygı duyulmasını sağlayacak en önemli yol evlenmek, bir aile kurmak ve çocuk sahibi olmaktır"

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

53. "Geleneklerimize göre erkeği her zaman kadına göre daha değerli görmekte, kadını ikinci plana atmaktadır"

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

54. "Erkekler kadın gibi ağlamaz ve sevgilerini belli etmez"

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

55. "Erkek çocuğunu erkek olduğunu hissettirecek ve gelecekte bir ailenin sorumluluğunu taşıyacak şekilde yetiştirmek lazım."

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

56. "Kız çocuğunu gelecekte bir aile kuracak, eşinin, çocuklarının sorumluluğunu alıp, çocuklarına bakabilecek şekilde yetiştirmek lazım."

- 1) () fikrime çok uygun
2) () fikrime uygun
3) () fikrime uygun değil
4) () fikrime hiç uygun değil

• Aşağıdaki ifadelerden düşüncelerinize en şekilde işaretleyiniz.

57. Evlilik hayatını kurar.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

58. Evliliğin devamını sağlar.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

59. Romantik ve duygusaldır.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

60. Akılcı ve otoriterdir.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

61. İtaatkar ve uyumludur.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

62. Karar vericidir.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

63. Aile büyüklerine danışır.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

64. Kendine güvenir

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

65. Desteğe ihtiyacı vardır.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

66. Güçlüdür, kuvvetlidir.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

67. Sıcak ve sevecendir.

1) () her zaman kadın

3) () kadın erkek beraber

2) () her zaman erkek

4) () bazen kadın bazen erkek

68. Cesurdur.

1) () her zaman kadın

2) () her zaman erkek

3) () kadın erkek beraber

4) () bazen kadın bazen erkek

69. Korkaktır.

1) () her zaman kadın

2) () her zaman erkek

3) () kadın erkek beraber

4) () bazen kadın bazen erkek

70. Bağımsız.

1) () her zaman kadın

2) () her zaman erkek

3) () kadın erkek beraber

4) () bazen kadın bazen erkek

71. Geleneklere bağlıdır.

1) () her zaman kadın

2) () her zaman erkek

3) () kadın erkek beraber

4) () bazen kadın bazen erkek

72. Örflere ve adetlere bağlıdır.

1) () her zaman kadın

2) () her zaman erkek

3) () kadın erkek beraber

4) () bazen kadın bazen erkek

73. Görenek bağlıdır.

1) () her zaman kadın

2) () her zaman erkek

3) () kadın erkek beraber

4) () bazen kadın bazen erkek

Soruları cevapladığınız için teşekkür ederim.